

**NOMINOVANI
ZA NAGRADU
'BOJAN STUPICA'**

TATJANA MANDIĆ-RIGONAT
Sudija, Scena „Raša Plaović“
Carta de Amor, Bitef teatar
Hitler i Hitler, „Atelje 212“

JIRŽI MENCL
Vesele žene vindzorske,
Narodno pozorište Beograd

**NOMINOVANO JE SEDAM REDITELJA
ZA JEDANAEST PREDSTAVA**

SLAVENKO SALETOVIĆ
Ženidba, Scena „Raša Plaović“
Heroji, Pozorište na Terazijama
Čudo po Joakimu, Teatar Kragujevac

KOKAN MLADENOVIĆ
Čikago, Pozorište na Terazijama

JUG RADIVOJEVIĆ
Krčmarica Mirandolina,
Večernja scena „Boško Buha“

BOJANA LAZIĆ
Bogojavljenka noć,
Večernja scena „Boško Buha“

IVANA VUJIĆ
Frida Kalo, Madlenianum

BILJANA SRBLJANOVIĆ
nagrađena u Solunu

GOSTOVANJE SLOVENSKEG NARODNOG GLEDALIŠĆA IZ LJUBLJANE U BEOGRADU

U Beogradu je, na scenama Ateljea 212 i Jugoslovenskog dramskog pozorišta, od 21. do 25. aprila ove godine, gostovalo Slovensko Narodno Gledalište iz Ljubljane, izvelo šest predstava, dajući nam beskraino dragocenu priliku da dobijemo kvalitetan uvid u slovenačku pozorišnu produkciju, raznovrsnu, zanimljivu i umetnički svakako vrednu.

„Tartif“ Dušana Jovanovića je savremena, u velikoj meri teatralizovana interpretacija ovog značajnog Molijerovog komada (1664), koji je u više navrata iskušavao cenzuru. Predstava je moderno i jednostavno dizajnirana, scena predstavlja enterijer Orgonovog doma, definisan plavom bojom, i bitnom slikom Isusa na zidu (scenograf Marko Japelj, kostimografkinja Jelena Proković). Igor Samobor u ulozi Tartifa nastupa bos, u crnom dugačkom kaputu, napuderisano belog lica, izigravajući bogobojažljivost i asketizam. Glumac u nekoliko navrata vidno teatralizuje svoje postupke, i na taj način jasno ističe svoju superiornost, odnosno gradi ciničan stav prema Orgonovoj gluposti. Jernej Šugman ozbiljno, bez karikaturnih crta, stvara lik ograničenog i lakovernog Orgona, dok Sabina

Kogovčeg, u oblikovanju infantilnosti Orgonove kći Marijane nastupa previše izveštačeno, izvan svake suptilnosti, bez nijansi koje bi ovom liku dale i druge aspekte, zbog čega u celini nije ubedljiv lik. Marijaninu družbenicu Dorinu Polona Juh igra uverljivije, umereno teatralno, kao lucidnu i samosvesnu, nesporno najinteligentiju u okruženju Orgonove porodice. Njena izdvojenost iz okruženja naglašena je i njenom frizurinom i šminkom, stilizovanom, prenaplašenom. Konzervativnu, ograničenu, a samouverenu Orgonovu majku, gospođu Pernel, realistički igra Marijana Breclj, a Saša Tabaković stvara lik Valera vrlo karikaturno, kao feminiziranog, hiperteatralnog. U predstavi su prisutne i indikacije o homoseksualnom odnosu između Tartifa i Orgona, odnosno reditelj u jednoj sceni jasno sugerise da je Tartif i seksualno zaveo Orgona, što je svakako zanimljivo čitanje Molijerovog klasičnog komada.

„Za sada nigde“ Ane Lasić je fragmentarna drama koja vremenski diskontinuirano predstavlja kompleksne odnose u jednom ljubavnom trouglu, između dve dugogodišnje prijateljice, Sare i Alone, i Splita, sa kojim Sara živi. Komad se oštro i jasno bavi pitanjima pripadnosti, lojalnosti i prijateljstva, strasti, ljubomore, odnosa savremene književnosti i tržišta, itd., pri čemu je govor likova izuzetno važan; kada se npr. tretiraju teme seksualnosti, likovi govore vrlo eksplicitno, ne pate od neke zategnute, proračunate, nemušte vaspitanosti; govor je poetičan i suptilno ekspresivan kada izražava iskrene emocije, a formalan i predvidiv kada se npr. igra scena suđenja.

Režija Aleksandra Popovskog je precizna, stilizovana, vizuelno i muzički vrlo atraktivna i funkcionalna (scenograf Branko Hojnik, kostimograf Jelena Proković, muzika Kiril Džajkovski). Popovski uspeva da uzbudljivo prenese izraženu emotivnost koja definiše likove i njihove odnose, putem sugestivne glume i niza lucidnih rediteljskih rešenja (upotreba maski, ogledala, songova). Sva tri lika, spisateljice Sara (Barbara Cerar) i Alona (Eva Kraš), i izdavač Split (Uroš First), višeslojna su i protivurečna, i podsticajna za analizu. Jedina mana predstave je njena dužina, koja delimično razvodnjava utisak. Skraćivanjem ili isključivanjem pojedinih scena bi se zgusnuo njen tok, i sprečilo povremeno gubljenje pažnje, što ne bi bitno oduzelo vrednosti predstave, ni na značenjskom, ni na izvođačkom planu.

Predstava „Klasa“, prema tekstu Matjaža Župančiča, u režiji Mileta Koruna je takođe vrlo stilizovana, tragikomična predstava koja crnohumorno predstavlja probleme savremenih zapadnih društava, opsese etiketama, bren-dovima, menadžmentom, modom. Glumci vešto, iščašeno, plastično i autoironično oblikuju niz likova: voditelja konkursa za zaposlenje (Aleš Valič), terapeutkinju (Polona Juh), stilistkinju (Zvezdana Mlakar), muškarca koji jedini učestvuje na tom konkursu (Saša Tabaković), itd. Ipak, kako radnja u predstavi odmiče, inicijalna ideja se ne razrađuje, već značenja ostaju u okvirima ideje koja je na samom početku postavljena, zbog čega predstava na idejnom planu stagnira, odnosno ne razvija raskošne zna-

čenske potencijale osnovne dramske situacije.

„Sluškinje“ su prvi dramski tekst Žana Ženea (1947), koji je definisao njegov specifičan koncept ritualnog dramskog teatra, anticipirajući i poetiku apsurdna. U osnovi je reč o bizarnom i vrlo subverzivnom buntu protiv društvenog položaja, ali tekst istovremeno pokreće i pitanja društvenog i individualnog identiteta, odnosa između gospodara i slugu, realnosti i iluzije, itd.

Reditelj predstave, Diego de Brea, tekst postavlja vrlo ogoljeno, scenografski sasvim svedeno, u potpunosti se oslanjajući na virtuoznost izvođača, što je bio slučaj i u njegovim ranijim režijama, predstavama „Ceterton“ Alfreda de Vinjija i „Edvard Drugi“ Kristofera Marloua, te se u tom smislu može govoriti o de Breovoj rediteljskoj poetici, definisanoj dakle jednostavnošću, fokusiranošću na tekst i minuciozan rad sa glumcima. Sva tri ženska lika u predstavi „Sluškinje“ igraju muškarci, što je Žene inicijalno zamislio, u funkciji temeljnog preispitivanja društvenih uloga, problematizovanja odnosa između polnog i rodnog identiteta, stvarnosti i njenih odraza. Janez Škof i Gregor Baković izuzetno markantno igraju sluškinje, Kler i Solanž, skoro kao da su u nekoj vrsti transa. Ovom prenaplašenom igrom, zaista kao da izvode nekakav ritual, oni otkrivaju svoje želje za prevazilaženjem svojih društvenih položaja, da negiraju činjenice svoje marginalizovanosti, ali i usamljenosti. Alojz Svete igra Gospođu još teatralnije; izražavajući svoj očaj zbog činjenice da je njen ljubavnik u zatvoru, ona eksplozivno reaguje, i fizički i emotivno prenaplašeno. Ova vrsta ekstremnog manirizma preispituje i istovremeno ruši društvene norme, sa implicitnom idejom da izgradi nove, makar u sferi fikcije, što je Ženeu, ultimativnom društvenom otpadniku, bio jedan od glavnih motiva da se bavi pozorišnom umetnošću.

„Ana Karenjina“, u dramatisaciji i režiji Dušana Jovanovića je monumentalna i epska predstava, jednostavna, a funkcionalno dizajnirana (scenografkinja Jasna Vastl); poluprovidnom pregradom, scena je podeljena na dva dela, što omogućava efektno i brzo smenjivanje planova igre. Radnja predstave fokusirana je na analizu odnosa u ljubavnom trouglu, između Ane, njenog supruga i ljubavnika, i u tom kontekstu je ovde bazično reč o melodrami. Društveno-politička pitanja su redukovana, iako ne sasvim: u jednoj sceni Vronski sa oficirom raspravlja o odnosu između ljubavi i politike, zastupajući mišljenje da mu je ljubav daleko važnija od moći i vlasti. U ovom zanimljivom razgovoru, koji pokreće niz pitanja o politici i moći, jasno se definiše ideja da opsesivno bavljenje politikom isključuje mogućnost posvećenosti u ljubavi.

Izvanredni glumci nesporno su najveći kvalitet predstave. Polona Juh u ulozi Ane Karenjine izuzetno uzbudljivo otelotvoruje njenu patnju, ubistvenu rastrzanost između osećanja dužnosti (prema suprugu i časti porodice) i ljubavi (prema sinu i prema Vronskom). Igor Samobor u ulozi Aninog muža Alekseja Aleksandroviča Karenjina takođe markantno, vrlo svedenim sredstvima prikazuje i njegove intenzivne unutrašnje

Predstava Tartif

Predstava Klasa

Predstava Prostrana zemlja

konflikte, između dužnosti, pristojnosti, ljubavi, mržnje, ljubomore... Jurij Zrnc u ulozi Alekseja Vronskog jasno predstavlja njegovu transformaciju: od zanesenog i naivnog, do zrelog, ozbiljnog, tragičnog muškarca. Predstavu Dušana Jovanovića karakteriše i prisustvo niza osobenih, stilizovanih rešenja; na primer, finalna scena samoubistva je izuzetno ubedljivo, a svedeno rečena, uz pomoć video-hima, koji se samo tada koristi (autor snimka Karpo Godina). U predstavu je uključen i šestočlani muzički ansambl (sopran, violina, viola, kontrabas, klarinet, fagot), koji ilustruje i komentariše najdramatičnije trenutke u predstavi, i u tom pogledu ima izuzetan značaj u građenju emotivnog nivoa predstave.

Predstava „Prostrana zemlja“ prema drami Artura Šniclera (1911), u režiji Januša Kice u prvom planu se bavi dekadencijom građanskog društva Srednje Evrope, blago ironično prikazujući disfunkcionalnost bračnih odnosa. Reditelj Šniclerov tekst takođe predstavlja vrlo ogoljeno, koncentrišući se na detaljno oblikovanje brojnih likova, realizovanih u domenu realizma koji je suptilno

pomeren ka apsurdno, što je stil koji uzbudljivo i metaforički slika njihove živote, karakteristične po jednoj specifičnoj promašenosti. Rediteljska nepretencioznost u postavljanju Šniclerovog teksta je efekatan izbor, zato što akcentuje izvanredne dramske, filozofske i poetske vrednosti komada.

Putem detaljne studije nekoliko brakova, između Fridriha (Igor Samobor) i Genje (Silva Čuin), Albertusa (Janez Škof) i Mari (Nina Valič), i drugih, predstava donosi vrlo podsticajne rasprave o odnosu života i smrti, ljubavi i strasti, umetnosti i života, reda i haosa, dosade i bračnog neverstva, itd. Izgled scene je savremen, veoma sugestivan, i svojom hladnom jednostavnošću ističe duhovnu pustoš i otuđenost ovih likova (scenograf Marko Japelj). Podsećajući povremeno na dezorijentisanost i melanholičnu dekadenciju likova u Čehovljevim dramama, predstava „Prostrana zemlja“ je izuzetan, umetnički vredan prikaz brojnih konflikata koji definišu čoveka, i u tom smislu je najbolja predstava koju je ansambl ljubljanskog SNG-a izveo na ovom gostovanju.

Ana Tasić

GOSTOVANJA

CIRKUS ISTORIJA TURNEJA PO FESTIVALIMA

Jugoslovensko dramsko pozorište tokom maja gostuje na više međunarodnih festivala i na Sterijinom pozorju.

Predstava *Cirkus Istorija*, projekat Sonje Vukićević, za koji je autorka dobila Nagradu Grada Beograda gostuje na 14. Međunarodnom festivalu malih scena u Rijeci i u Zagrebu u Zagrebačkom kazalištu mladih.

Međunarodni festival malih scena je počeo 1994. godine sa idejom da okupi najprogresivnija ostvarenja kamernog pozorišta u Hrvatskoj. Godine 1999. Festival dobija međunarodni karakter i postaje jedna od najprestižnijih pozorišnih manifestacija u ovoj regiji. Ove godine na Festivalu će pored predstava iz Hrvatske biti izvedene i predstave iz Italije, Mađarske, Slovenije, Letonije, Finske i Srbije. Pored JDP Srbiju predstavlja i Atelje 212, sa predstavom *Odumiranje*.

Na međunarodnom festivalu *Viner Festvohen 2007 (Wiener Festwochen)*, koji će se održati u Beču od 11. maja do 19. juna, predstava *Cirkus Istorija* biće izvedena u okviru progama posvećenog Šekspirovim delima. *Viner Festvohen* je međunarodni muzičko-scenski festival na kome će evropsku premijeru doživeti brojne predstave najrazličitijih žanrova (opere, lutka predstave, performansi, video-radovi...).

Predstava *Cirkus Istorija* svoja gostovanja završava na Sterijinom pozorju gde učestvuje zajedno sa predstavom *Pred penzijom*, Tomasa Bernharda, u režiji Dina Mustafića. M.J.

MNOGO VIKE...

U Solunu je, u nedelju, 29. maja, dodeljena XI Evropska nagrada za pozorište, Robertu Lepažu i IX Evropska nagrada za novu pozorišnu realnost, Alvisu Hermanisu i našoj Biljani Srbljanović

Ako u organizaciji jedne kulturne manifestacije učestvuju Evropska unija, Unesco, Evropski savet, Unija evropskih teatarara, Internacionalna asocijacija pozorišnih kritičara Evrope, Internacionalni institut mediteranskog pozorišta...onda agilni Alejandro Martinez, "kapo di tuti kapi" svega toga nema, izgleda, mnogo razloga za brigu.

Ali...

Prošle godine, u Torinu, kada je Evropska nagrada za pozorište, posle zašto od nekoliko godina /zbog nedostatka sredstava! / premeštena iz Taormine na Siciliju, gde je ranije stalno bila, Harold Pinter je, direktno sa hemoterapije, pridržavajući se za suprugu, došao u Teatar Karinjano, održao /anti-američki/ govor, primio nagradu, i otišao na onkološku kliniku.

Ove godine, Evropska nagrada za pozorište je dodeljena u Solunu, na poziv ovog divnog mediteranskog grada. Upkos ogromnim parama koje je grad "pljunuo"/1.000 000 evra/ za organizaciju predstava koje su bile odigrane u Nacionalnom teatru Severne Grčke, kao i za oko hiljadu zvanica, sa svih strana sveta, ovogodišnje izdanje Premio Europa nije bilo ni blizu prošlogodišnjeg, po obimu predstava i značaju umetnika na sceni. Suma koju je dao Solun je, razume se, manji deo koštavanja manifestacije, jer lavovski deo daje Evropska unija, iz svojih fondova.

Torino i prošlogodišnje izdanje Evropske nagrade za pozorište su pomenu ti u sasvim specijalnom kontekstu: glavnonagrađeni ovim evropskim Oskarom za pozorište, nemački reditelj Peter Cadek - nije došao da primi svoju nagradu, i mnogočlani žiri, u kojem su poznati pozorišni poslenici Evrope, opredelio se da mu tu nagradu oduzme!

U pauzi igranja "Per Ginta", u Cadekovoju režiji, izvrsne predstave u izvođenju Berliner ansambla /vaš kritičar će napisati posebnu kritiku o njoj/, gostima su podeljena umnožena pisma gospodina Petera Cadeka žiriju i Alejandro Martinezu i njihov odgovor nesuđenom laureatu. Peter Cadek se na veoma neprijatan način izgovara na veliku zauzetost i nepredvidene teškoće, tešku bolest glumca u ansamblu nove predstave, nesporazum da je razumeo da će tv linkom dati intervju iz Berlina... Žiri, u punom sastavu, na čelu sa Martinezom, odgovara na Cadekovu opasku, da je njihova odluka o oduzimanju nagrade smešna da su i ostali laureati, svakako, zauzeti i imaju još poslova do da se predstavljaju publici i žiriju evropskog Oskara za pozorište! Dosadašnji laureati, kao što su Ariana Mnuškin, Piter Bruk, Đorđo Streler, Hajner Miler, Bob Vilson, Luka Ronkoni, Pina Bauš, Lev Dodin, Mišel Pikoli i Harold Pinter razumeli su veoma dobro da njihovo prisustvo manifestaciji nije samo primanje nagrade, nego i učestvovanje u mnogobrojnim debatama o sopstvenom radu i multikulturalnosti u odnosu na ostale dobitnike. Naš primer o žrtvi Harolda Pintera je, valjda, dovoljno uverljiv.

Paradoksalno je da se jedina stvarno značajna predstava koju smo mi, zvanice, sa nestrpljenjem čekali da vidi-

mo, dogodila u Solunu baš u Cadekovoju režiji. Jer, drugi dobitnik Evropske nagrade za pozorište /zbog koga Cadek, kalkuliše se, i nije došao da primi nagradu, ne želeći da je deli/, Robert Lepaž, Kanadanin iz Kvebeka, multimedijalni je mag, pa je u Solunu i prikazao samo svoj work shop, sa nekoliko glumaca i uz veliku video podršku. To se dogodilo u toku dana, u Art centru, tako da obične publike nije ni bilo, osim pune sale pozorišnih ljudi, željnih da vide nešto novo u teatru. To se, novo, naravno, nije dogodilo. Pozorište, za dve ipo hiljade godina postojanja, nije pripustilo u svoju filozofsku strukturu nove medije. Oni mu ne pomažu, nego čine cirkus od ozbiljnih strasti. Naročito u Grčkoj je ovaj performans bio nekako neprimeren, mada zanimljiv. Kako reče Alvis Hermanis, reditelj iz Rige, dobitnik Evropske nagrade za novu pozorišnu realnost, citirajući Pjer Paola Pazolinija, "Nas je malo, ali svi dolazimo iz Grčke", govoreći, naravno, o pozorišnom svetu. Grčkoj video nije bio potreban.

Prava novost u tumačenju svestremenog Ibzenovog teksta se dogodila, dakle, u igri Berliner ansambla.

Zbog trapave ceremonije dodeljivanja nagrada, koja je predugo trajala i bila "hendlovana" preteranim čitanjem saopštenja i sl., "Per Gint" je počeo tek u 22h, i trajao do dva sata po ponoći. Glumica koja igra majku Per Ginta, pojavila se usred čitanja Cadekovog

pisma na sceni /režirano, valjda/, i rekla žiriju: "Vi ovde samo čitate, čitate, pričate, a mi iza scene već satima čekamo da počnemo... Ovo je duga i teška predstava, treba da budemo spon-tani, kako mislite da to izvedemo?". Onda su nas isterali na petnaest minuta, i, posle toga, počeo je stvarni praznik! Kraj smo, u prošaranoj sali, u kojoj se ni jednog trenutka nije gasilo svetlo, dočekali na nogama, vičući "Bravo!" iz sveg glasa. Posle smo čekali glumce u holu, da im opet čestitamo. Do jutra. A Cadeka nije bilo.

Ostale predstave koje su nam poklonjene u Solunu, dve iz pera i režirane od strane velikog, značajnog i neverovatno posvećenog Alvisa Hermanisa iz Rige, bile su "Dug život", koja je preprošle godine na BITEFu dobila Gran Pri, o starcima sateranim, u sirotinji, u geto, gde sami žive, pomažući se, stvarajući sopstveni, svima nerazumljivi jezik, od zvukova, uzvika, jecaja, protesta, kao i "Očevi", studiju tri sina koji govore o svojim očevima, ljudima iz Rige, Berlina i Moskve, vrlo zanimljivu, no predugu i zamornu predstavu, bez pravog dramaturškog "keča". Svi glumci, i oni iz Novog Rižskog teatra, i oni iz ciriškog "Šaušpilhausa" /druga predstava/, bili su nadahnuti, izvrsni, magični.

U čast Evropske nagrade za pozorište, koju je, uz Hermanisa, ove godine dobila Biljana Srbljanović, Jugoslovensko dramsko pozorište je odigralo "Skakavce", u režiji Dejana Mijača.

Dogodio se mali "fo pa", pogrešan korak u scenskom izvođenju "Skakavaca", jer su domaćini, Grci, insistirali da oni tehnički vode predstavu, bez prethodne probe. Kako je u pitanju složen zahvat, koji ima i video projekciju, i pokretni rikvand, i rotaciju, nije sve funkcionisalo kako treba i to je, vidno, ometalo glumce. Kao "cvet srpskog glumišta", svi su bili odlični, no, dogodio

Hermanis, Martinez, Srbljanović, Lepaž

Iz nagrađene predstave Biljane Srbljanović

Iz nagrađene predstave Biljane Srbljanović

se mali paradoks, po rečima mnogih zvanica koji su nam prilazili i, sasvim prijateljski, zapitivali o ostalim predstavama rađenim po Biljaninim tekstovima. Naime, svi su očekivali da će za "novu pozorišnu realnost" biti izvedena predstava manje klasična u svom izvođenju, sa više hrabrosti u dramskim i rediteljskim rešenjima. Nažalost, Biljanin intervju sa Ivanom Medenicom se dogodio tek sutradan, kada je autorka, na odličnom francuskom jeziku /udata je za Francuza i tri godine živi između Pariza i Beograda/ objasnila svoju poetiku, stavljajući akcenat na svoju mnogo osporavanu dramu "Pad", o Miloševićuovoj vlasti, koja je, nekako, kasno priznata, tek posle poznatih događaja. O svim svojim ostalim dramama /"Beogradska trilogija", "Porodične priče", "Supermarket", "Amerika, drugi deo", "Skakavci".../, Biljana je govorila originalno, dinamično, izuzetno elokventno, i tada niko nije mogao više da sumnja u stvarnu novost koju je ova mlada žena donela ne samo na srpske, nego i na evropske scene. Na pitanje vašeg kritičara da li je to samo njen uspeh, rekla je da je nagrada dodeljena čitavoj srpskoj novoj drami, tako reći Beogradskoj školi. Dodala je još da u Parizu redovno čita Danas i Vreme. Ljubazni menadžer manifestacije, Andrea La Bozeta nam je dao, na DVD, čitav Biljanin intervju. Možda bismo mogli i da ga prezentiramo čitaocima.

Evropsku nagradu za pozorište je Biljana Srbljanović predao, pred mnoštvom medija, prepunom salom Nacionalnog pozorišta Severne Grčke i strogim žirijem, Tomas Ostermajer, koji je naručio i režirao Biljanin "Supermarket", i došao je iz Nemačke samo zbog intervjua, u kojem je govorio o svom radu sa Biljanom i o njenom pisanju uopšte. Pa, i o nama ovde, o našem teatru, koji mu je blizak i poznat. Kao i njegov rad nama. Inače, do sada, dobitnici Evropske nagrade za novu pozorišnu realnost su bili: Anatolij Vasiljev, Eimuntas Nekrošius i Đorđo Barberio Korseti, Teatar Komplisite i Kompanija Kart Blans, Kristof Martaler, Rojal Kort teatar, za promociju mladih pisaca, Teatargrup Holandija, Tomas Ostermajer, Asocijacija Rafaelo Sancio, Hajner Gebels, Alen Platel, Oskar Koršunovas i Jozef Nad.

Osim pozorišnih predstava, zbog kojih svi i hrlje na Evropsku nagradu za pozorište, u Solunu se, od 26. do 29. aprila, dogodio niz značajnih kolokvijuma, kao što je onaj koji je vodio Jan Herbert, sa Internacionalnom asocijacijom pozorišnih kritičara, ili Konvencija Internacionalnog instituta mediteranskog pozorišta /IITM/, gde se govorilo o predstojećoj Dunavskoj Odiseji, brodu Evropskog saveta i IITMa, koji će se, septembra meseca, zaustaviti u Beogradu.

Gospođe Dragana Zeljković i Gorica Mojović, prisutne u Solunu, predložile su Beograd, kao grad za jedno od sedećih

izdanja Evropske nagrade za pozorište. Svi smo, na formularima, predložili ponekoga za sledeću Evropsku nagradu za novu pozorišnu realnost 2008.

Alesandro Martinez, koji živi i radi u Kataniji, na Siciliji, a građanin je /pozorišne/Evrope stiže u septembru na BITEF.

Tada ćemo našu interesantnu / i skupu/ inicijativu i razmatrati.

Dragana Bošković

NAGRADE

URUČENE GODIŠNJE NAGRADE JDP-a

Dan Jugoslovenskog dramskog pozorišta - 3. april, ove godine je obeležen svečanom dodelom Godišnjih nagrada. Za Dan pozorišta izabran je datum kada je davne 1948. godine izvedena prva predstava ovog teatra, 'Kralj Betajnov' Ivana Cankara u režiji Bojana Stupice. JDP dodeljuje nagrade za tekst, režiju i glumu članovima svog ansambla i gostujućim glumcima, kao i nagradu za lepotu scenskog govora 'Branivog Đorđević'.

Godišnje nagrade JDP ove godine su dodeljene glumcima: **Borisu Isakoviću** za ulogu Žabe i **Jasmini Avramović** za ulogu Veštice u predstavi "Brod za lutke" Milene Marković u režiji Slobodana Unkovskog; **Tamari Vučković** za ulogu Vasilise Karpovne i **Nadi Šargin** za ulogu Nataše u predstavi "Na dnu" Maksima Gorkog u režiji Paola Madelija; za uloge u predstavi "Pred penzijom" Tomasa Bernharda u režiji Dina Mustafića nagrađeni su **Milica Mihajlović** (Klara), **Mirjana Karanović** (Vera) i **Branislav Lečić** za ulogu Rudolfa Helera.

Vojin Četković je ovogodišnji dobitnik Nagrade za lepotu govora "Branimir Đorđević". Osvojio ju je ulogom Barona u predstavi "Na dnu" Maksima Gorkog u režiji Paola Madelija.

Nebojša Glogovac je dobitnik Specijalne nagrade za izuzetan doprinos visokim umetničkim standardima JDP, a nagradu mu je dodelila Raiiffeisen banka.

Godišnju nagradu za izuzetan doprinos visokim standardima poslovanja dobio je **Vladimir Dekić**, organizator.

U proteklih godinu dana u JDP-u je izvedeno pet premijera, među kojima su praznovredne dve savremene srpske drame - 'Brod za lutke' Milene Marković i 'Banat' Uglješe Šajtinca.

M.J.

"PRVI PUT S OCEM U TEATAR"

SELEKCIJA ZA JOAKIM FEST 2007. KNJAŽEVSKO SRPSKI TEATAR, KRAGUJEVAC

Brod ljubavi

Ocu srpskog teatra, gospodinu Joakimu Vujiću

Uvaženi i dragi gospodine Vujiću, navikli smo, nekako, da Vas smatrao ocem srpskog teatra, u onom njegovom suštastvenom smislu, onda kada se skuplja svaka slamčica i svako zrno za nastajanje pozorišne predstave, našeg čeda! Mnogo je vremena prošlo od one 1847. godine, kada ste u Beogradu ispuštali plemenitu dušu, što je ostao možda jedini tačan podatak o Vama. Sve ostalo je, kao smo to voleli da zovemo ovde, u Kragujevcu, Teatropolisu, prošle godine, apokrifno.

Ove godine se, dragi gospodine Aćime, nećemo baviti apokrifima. Imamo, sada i ovde, pametnijeg posla. Evo je, dakle, prošlo već 160 godina od Vašeg odlaska /niko se ovog datuma nije setio/, a da rod Vaš i naš, srpski rod, dakle, nije mnogo o sebi naučio iz dramske književnosti, koja je i nastala kao pevanje o onom najlepšem, najuzvišenijem u ljudskom stvoru. Zato, je, valjda, i otišla u svoju krajnost.

Gledajmo svoja posla!

Već sam Vam, dragi i mili roditelju, pisala jedno pismo. Sećate se, to je bilo onom prilikom kada smo upriličili susret ovde, da porazgovaramo o Vašem delu. Tada sam Vam predočila neke novotarije koje današnji teatar ljubi, ono da dekonstruiše i razara sve što ga živim čini. Ta razorna snaga se protegla i na teatar sam. Naši ljudi, pozorišnici, nisu se, ovaj, zaustavili na tome da dramsku književnost razbijaju iznutra, u njenoj formi. Nije bilo dovoljno ni postdramsko pozorište, ni antidrama, ni teatar bez reči, ni rastavljanje pozorišnog čina na sitne, obesmišljene detalje/to se danas zove strukturalizam, a i on Vam ima, opet, najnoviji prefiks "post..."/, dakle, našijencima koji teatar ljube do /svojih/ krajnjih granica dojadilo je, valjda, da ga gledaju tako nesavršenog, pa su ga, prosto - ukinuli!

Šta hoću time da kažem, pitate se Vi, vidim po obrvi koja se diže iznad Vašeg začuđenog oka. Pa to, baš to, da se Aristotel uzalud trudio da ustanovi dramsku umetnost koja će, evo, trajati dve ipo hiljade godina, ona je, ovde, kod nas, za nas, jednim potezom ukinuta i mi smo se, početkom ovog leta Gospodnjeg 2007., nadomak sto šezdesetogodišnjice od Vašeg odlaska, našli na čudnoj prekretnici.

Najpre, ono što je nekad bio festival srpske drame, onog pisanja kojem prevođenje nije potrebno, jer se izražava ovim našim lepim, jasnim jezikom, naprasno je, pod uticajem sveopšte mondi-

jalizacije, valjda, postao svetski festival, kojem ta, srpska drama nije više na duši, no će je od sada upoređivati vazdan sa stranom, pa kom opanci, kom obojci! Ono "glumovanje", koje ste Vi pokazali srpskom rodu, koje je, možda bilo naivno i nesavršeno, ali je bilo naše, u najboljoj nameri da iskažemo sopstveno nacionalno biće, tako dugo potrano pod tuđinom, to Vam je, dragi gospodine Vujiću, danas zamenjeno još nesavršenijom, i, svakako, lažnijom formom: danas Vam se, eto, u teatru glumuje tako da se ljudi rado čine onakvim kakvim nisu, vole da budu i Irci, i Francuzi, i Englezi, Amerikanci pogotovo, sve, samo da nisu ono što su, Srbi, dakle.

Druga važna pojava, zbog koje Vam upućujem ovo pismo se dogodila takođe baš sad.

Vaše će se "Veselo pozorje", dragi pozorišni oče, od ove godine podeliti na dva dela. To je opet, razumećete Vi to dobro, ona srpska večna osobina da je sve u tuđoj avliji bolje, ili lošije, možda, no, u svakom slučaju, treba ga zatri, da ne smeta! I tako, od ove značajne godine, u kojoj sabiramo već vek i šezdeset godina otkad Vas nema, Kragujevac, Teatropolis, igraće srpsko pozorje tako da ga se ni Vi, ni oni ne postide!

I na koncu: metnuta u priliku da, u okolnostima koje Vam navedoh, izaberem sedam predstava koje će započeti neku novu eru u trajanju Joakim festa / Mi Srbi, tačno velite, uvek nešto započinjemo, ne damo da traje i da se razvija/, odlučujem da ovu, 2007. godinu, sećajući se Vas, posvetim srpskim spisateljima i njihovim dramskim čedima, sve u nadi da će to dati neku sliku našeg roda, onakvog kakvi smo uistinu.

Pre nego što predam Vašem pravednom sudu predstave koje sam izabrala, da dodam samo kratko opravdanje: htedoh ovim izborom da načinim rez kroz vertikalu dramskog stvaranja sad i ovde. Htedoh da svako od ovih uprizorenija pokaže po jednu od naših divnih, i strašnih osobina.

1. Miloš Crnjanski: "Seobe". Dramatizacija Aleksandar Saša Petrović, adaptacija i režija Pjer Valter Polic. Knjaževsko srpski teatar, Kragujevac

Postoji li nacija sklonija krstarenju po svojoj istoriji, svojoj duši, svojoj sudbini?! Ima li veka koji je, kao dvadeseti, doveo do mučeništva srpske seobe? Nije li simbol to što neki drugi ljudi, sa drugog kraja sveta, sa drugom istorijom i drugačijom sudbinom pričaju ovu priču? Hoćemo li se oglednuti u njoj?

2. Dragan Nikolić: "Transilvanija". Režija Milan Karadžić. Beogradsko dramsko pozorište

Ako revolucije jedu svoju decu, onda ta deca produžavaju da žive s one strane života, ali ne i u smrti. Tranzicija, koja je pojava dobar deo naših života, pojava je ponajbolje, ponajspretnije, no, ne ponajmoralnije. Kao vampiri, u ovoj "Prvoj srpskoj vestern komediji", pojavljuju se oni koje vidamo u životu. Videćemo kako se, od čega i na čemu može živeti. A preživeti? Nije dokazano.

3. Laza Lazarević: "Švabica". Dramatizacija i režija Miroslav Benka. Narodno pozorište Niš

U godini svog ogromnog jubileja, sto dvadesetogodišnji Narodnog pozorišta u Nišu, Miroslav Benka čita "Švabicu" kao anamnezu onog najskrivljenijeg u tradicionalnom nacionalnom biću, onog što je s one strane svake ksenofobije i mržnje Drugoga. To je ukorenjeni, atavistički strah ovdašnjeg čoveka da on sam nije dovoljno dobar svet, ni onima koji iz njega dolaze. Nije li to put kojim narodi nestaju u istoriji, način da se utope u druge, a ne postanu oni drugi, no prestaju da budu oni sami? Pruga iz Benkine predstave vodi pravo u srce srpskog teatra. Opasan, a ipak lekovit put.

4. Dušan Spasojević: "Odumiranje". Reditelj Egon Savin. Atelje 212, Beograd

Ovom naslovu nije potrebno objašnjenje. Jedna kuća u srpskom selu se urušava iznutra, u vezama koje čine porodicom različite ljude. Ljubav i mržnja su, izgleda mi najjednom, samo dve definicije istog bola. To je pravi dramski konflikt Spasojevićevog teksta. Bol i holest. Pozorišni simbol, najplemenitije vrste, iz nekih najdavnijih sećanja ovog naroda dolazi iz pera najmladih.

5. Branislav Nušić: "Gospođa ministarka", reditelj Milica Kralj, Narodno pozorište Banja Luka

A onda, i da se nasmejemo našim naravima! Živka Popović postala ministarka, pa hoće da izivi taj osećaj odmah, iz sve snage! Šta je to Nušić smatrao samom suštinom srpskog karakternog koda? Da se iz svake situacije što više profitira za sebe samog? Baš aktuelno! Svetlana Bojković, kao Gospođa ministarka, pokazala je koliko su pomenute osobe žive i stvarne.

6. Predrag Perišić: "Heroji", reditelj Slavenko Saletović, Pozorište na Terazijama, Beograd

Ovo je tle gde se ukrštaju kulture i emocije. Zatvorite oči, i već ste u tuđoj metafori - druge nacije, druge kulture, drugog verovanja. Ako istorijske okolnosti učine otvaranje karata Novog svetskog poretka grotesknim, ko se gde našao, mora i da se složi s tim. Je li to poznata srpska sloga? Slučaj? Komedija?

7. Nebojša Romčević: "Brod ljubavi", reditelj Darko Bajić. Zvezdara teatar, Beograd

Na samom kraju Joakim festa 2007., groteska o jednom zaljubljanom, izgubljenom na pučini, posvađanom, pervertiranom, ispolitizovanom brodu jedne države koja se, kao u Kusturicinom filmu, otkočila od kopna običnih i normalnih i zaplovila svojim putem. Zvezde srpskog glumišta u tragikomičnoj priči. Hajde da izmešamo žanrove, kako smo izmešali tradicionalne vrednosti u našim životima. Pa šta ostane!

8. U čast pobednika: Dušan Kovačević: "Urnebesna tragedija". Reditelj Dragan Jakovljević, Teatar iz Piteštija, Rumunija

U poanoptikumu naših naravi, dragi gospodine Vujiću, nedostaju mi još "Delirijum tremens" pisca i reditelja Gorana Markovića, priča o našem shvatanju Istine i Umetnosti. Pa i Razuma, kao takvog. Zatim, "Disharmonija" Sanje Domazet, u režiji Nebojše Bradića, poetski komad o ukletom pesniku Vladislavu Petkoviću Disu, kao oda našoj uzaludnoj darovitosti, obe predstave iz Beogradskog dramskog pozorišta, kao i mjuzikl "Golje" Ivane Dimić, iz Pozorišta na Terazijama. Sam naslov kazuje zašto. Skrećem Vam pažnju, kao kolegi i velikom zaljubljeniku u teatar, da su dve Sterijine "Pokondirene tikve" danas u srpskom pozorištu veoma zanimljive: "Pokondirena tikva" beogradskog Narodnog pozorišta i isti taj tekst Pozorišta u Kikindi. Svaki na svoj način, reditelj Jagoš Marković i Marko Manojlović, uozbiljuju Feminu pokondirenost na savremen, bolan način.

Nema Vam, poštovani i ponovo među nama gospodine direktore Knjaževsko srpskog teatra u Kragujevcu, više čistih dramskih žanrova. Ali, tome ste nas,

upravo, Vi naučili svojim posrbama! Pa eto, Vašoj visokoj pažnji preporučujem ovaj izbor iz srpskih dramskih tekstova, uveravajući Vas, i naše gledaoce, da je to široko polje koje treba istraživati, negovati i - voleti!

Ta ljubav, ta strast čine teatar velikim. Neka on to i bude!

12. april 2007.

Beograd

Dragana Bošković

PREMIJERA

PLEMENITE OBMANE

Premijerno izvođenje komada "Kardanus", dramskog prvencu Gorana Ibrajtera, u režiji Ljuboslava Majere, užička publika je nagradila velikim aplauzom, pa su joj se, osim glumaca na bis, poklonili pisac i reditelj. Majera je i autor zanimljive minimalističke scenografije, Snežana Kovačević je osmislila odlične kostime, a Miroljub Aranđelović-Rasinski muzički je obojio komad. Asistent reditelja je užički glumac Vladimir Kurčubić.

Priču smeštenu u doba renesanse, najveće tranzicije u Evropi, Ibrajter je napisao tako da se ona tiče i nas. To nije učinio plakatski niti dnevno-politički, već sofisticirano, služeći se tananim humorom, prizivajući povratak univerzalnim ljudskim vrednostima. Tekst koji je svojevrsna saga o etici i smislu ljudskosti, sa rezimeom u činjenici da je odgovornost pojedinca temelj humanog društva, Majera je iscenirao pažljivo, mirno, skoro setno, poštujući tekst, nudeći komad na "drugom loptu". Majstorski vodeći "bitke" između racionalnog i emocionalnog u čoveku, kao dve ravnopravne odrednice ljudskosti, u kojima etika najčešće izgubi rat, uspeo je da načini komad koji nema nijednu primesu sve prisutnije pozorišno-banalne estetike o našoj svakodnevnici, a ipak joj se itekako približio. Reklo bi se da je dodirnuo njen epicentar.

"Ako nema Boga, nema ni greha, pa ni odgovornosti", kaže glavni lik Kardanus, istorijska ličnost, lekar, naučnik, astrolog, povremeno ludak, ali i još mnogo toga. On obmanjuje, prisvaja i pod svojim imenom objavljuje otkrića Leonarda Da Vinčija i drugih naučnika, ali to, kako kaže, čini u ime dobrobiti čovečanstva, znači iz "plemenitih pobuda". Koliko puta smo bili svedoci ovakve rečenice? Koliko puta smo poverovali da za naše dobro, drugome treba učiniti zlo?

Lik Kardanusa, glumački veoma zahtevnog, odlično je odigrao Slobodan Ljubčić, prvak drame užičkog ansambla. On je uspeo da kombinacijom izmene glasa i pokretom, dočara višeslojnost i komplikovanost Kardanusa, njegove emotivne i etičke razvaline.

Služeći se bogatim glumačkim iskustvom, Ljubčić je sve vreme bio glumačka "kardanska osovina", koja je pokretala veoma dobru energiju i kolektivnu igru. Tanja Jovanović je šarmantno ponudila lik njegove supruge Lucije, a i ostali glumci dokazali su značaj kolektivnog glumačkog rada: Vahidin Prelić (Aldo), Goran Šmakić (Albert Tadesko), Svetislav Jelisavčić (Luka), Igor Borojević (kardinal Del Monte), Momčilo Murić (tamničar), Ivana Pavićević (sluškinja), Vladimir Kurčubić (Leonardo Da Vinči) i Nemanja Jovanović (Tartalja).

Komad bi bio efektivniji da su pojedine glumačke replike bile razgovetnije i da su se bolje čle, a dobrom učnu ansambla doprinelo bi, moža, jasnije isticanje duhovite potke samog teksta. Kako posle zaslužio aplauza na premijeri, slede i druga izvođenja, sigurno će ona biti dodatni motiv užičkog ansambla da svoju igru učini još uigramijom i efektnijom.

Nenad Kovačević

Kardanus

PROLEĆE U RADOVIĆU

"Uskoro će proleće, blago svima za koje je to važno", stihovi su Duška Radovića, kojima je pozorište koje nosi njegovo ime započelo najlepše godišnje doba. Ovo proleće u *Radoviću* posebno je važno jer je premijerno izveden prvi lutkarski mjuzikl, a ansambl jedne od najboljih predstava poslednjih sezona u Beogradu - *Okamenjenog princa* - imao je dansku turneju.

Planetu specijalitetu napisala je Jelena Mijović, a režirala Alisa Stojanović. Autorka je razmaštala priču na osnovu stihova Duška Radovića o radoznoj viljuški koja se nagla preko stola i pala. Tako, glavna junakinja ovog mjuzikla, Viljuška Rada iz Vrnjačke Banje, kreće u svoju svetsku avanturu. U *road movie* maniru, Rada stiže do Italije, Austrije, Španije, Francuske, Maroka, Indije, Kine, Japan, Meksika, Amerike, Švajcarske... U svakoj zemlji upoznaje nacionalna jela, i susreće se sa raznim kuhinjskim posuđem. Otkriva zemlje gde ni nema viljuški. Putujući, ona upoznaje svet koji nije ni naslućivala dok je visila u svojoj kuhinji. Upoznala je mnoge, sa nekima se prijateljala, sa nekima ne, uživala je ali i patila za svojim Tupim (nožem) u Vrnjačkoj Banji. I obogaćena raznim iskustvima, ipak se složila da "Svuda pođi, kući dođi". Glavnu ulogu tumači Nataša Marković, koja se izdvajala od svojih kolega jer je glumačkim izrazom pratila svoju lutku. Izvedbu krasi fantastične lutke koje je uradio Darko Nedeljković.

Okamenjeni princ Heninga Mankela u režiji Marka van der Veldena, po mnogome je specifična predstava - namenjena je mladoj publici za koju dugo nisu pravljenе predstave, tretira vrlo težak problem zapuštenog deteta koje usled roditeljskog nemara psihički oboli, kao i

izvanrednom glumom Ivana Tomića i Gorana Jevtića. Ova predstava već duži period predstavlja našu zemlju i naš teatar u najboljem mogućem svetlu. Igrana je na nekoliko međunarodnih festivala, nagrađivana je u zemlji i inostranstvu. Sada se predstavila u Danskoj, zemlji koja je poznata po veoma ozbiljnom pozorištu za decu i mlade. Prvi nastup bio je u mestu Viborg, na severu Danske. Na ovom, 37. nacionalnom festivalu za decu i mlade, koji se održava u organizaciji Teatercentrum-a, i to svake godine u aprilu, ali u drugom gradu, predstavilo se oko stotinak teatra sa 150 naslova i oko 500 izvođenja. Sve to samo za nedelju dana! Uprkos velikom broju predstava, "Okamenjenom princu" je pripala posebna pažnja, jer je posle izvođenja, koje je prošlo veoma zapaženo u prisustvu mnogobrojnih inostranih gostiju iz Japana, Koreje, Rusije, Amerike, Turske, skandinavskih zemalja pa sve do Burkinke Faso, održana platforma čija je tema bazirana na modelu ove dansko-srpske saradnje (predstava je nastala kao koprodukcija danskih teataru Corona La Balance i Teatra Lampe i Pozorišta lutaka "Pinokio" i "Radovića"). Uspostavljeni su dragoceni kontakti kao i dogovori o potencijalnim gostovanjima u Finskoj, Islandu i Rusiji.

Samo koji dan kasnije, ansambl se preselio u Kopenhagen na prvi međunarodni festival za decu i mlade - Spring festival, koji je organizovalo nacionalno pozorište Corona La Balance. Pored srpske predstave, publika je imala prilike da vidi i Italijane, Nemce, Špance, Hrvate, i naravno, Dance. Predstava je izvedena dva puta, i, takođe, veoma zapaženo prošla. Zanimljivo je da je ovog puta pored stručne publike, i dela dijaspore, u publici bilo i danskih tinejdžera koji su pomno

pratili predstavu, iako je igrana na srpskom jeziku. Značajno je i da je "Okamenjeni princ", po mišljenju autora teksta, bio po kvalitetu iznad ostalih predstava, najpre po glumačkom umeću i, neizbežno, po tematici kojom se bavi. Većina predstava je uglavnom bazirana na telesnom, na plesu koji prati nekakva priča, ili su, pak, neverbalne. Zapažena su bila izvođenja italijanskog teatra Romanza D'Infanzia predstave "Priča o detinjstvu", u kojoj dvoje glumaca-plesača govore o bratu i sestri koje roditelji razdvoje, kao i hrvatskog pozorišta "Mala scena" komada "Padobranci" u kojem se, opet, glumci-plesači bave temom letenja i padanja. Rezultat gostovanja "Radovića" u Kopenhagenu je potencijalno gostovanje na madridskom festivalu za decu i mlade.

Aleksandra Jakšić

Konsultacije sa rediteljem pred izvođenje

Planeta specijalitetu (Foto:Đorđe Tomić)

PREMIJERE

DESETAR I OSTALI

U Novosadskom pozorištu-Ujvideki sinhasz premijerno je 26. aprila izvedena predstava "Desetar i ostali" Imrea Doboziya i Karolja Korognajija, u režiji Ferenc Lavra.

Imre Dobozi je poznati pisac u Mađarskoj, a delo "Desetar i ostali" je prvo napisao kao roman, a 1965.god. je napisao i scenario za istoimeni film koji je postao vrlo popularan. Publika novosadskog pozorišta je gledala predstavu po scenskoj adaptaciji glumca i reditelja iz Mađarske Karolja Korognajija.

Komad se događa u vreme Drugog svetskog rata i govori o tome kako se ljudi snalaze i kako preživljavaju određene situacije. Po rečima Šandora Lasla, upravnika ovog pozorišta i glumca u predstavi, komad opisuje veoma sličnu situaciju kroz koju smo mi prošli tokom bombardovanja. Njegov utisak je da ovaj komad više govori o našem iskustvu, nego o onom u vreme Drugog svetskog rata.

Interesantno je da u predstavi glume muškarci, osim Agote Ferenc (Saša), koja, doduše, igra lik muškarca sve dok se to ne razotkrije.

M.J.

'DANI KOMEDIJE' U JAGODINI

Teze o organizaciji

U pogledu programske koncepcije, jagodinski festival "Dani komedije" je izvesno najprofilisaniji festival u zemlji, i u tom smislu je sasvim jedinstven. Sa druge strane, iako je organizacija festivala ove godine bila sasvim dobra, predsednik Upravnog odbora festivala, Dobrica Milićević smatra da je krajnje vreme za redefinisavanje njegove organizacije, u smislu toga da Jagodina treba da dobije jednu profesionalnu kulturnu instituciju, koja bi bila baza "Dana komedije", odnosno, da festival bude organizovan kao, na primer, Sterijino pozorje. Milićević smatra da bi tokom cele godine trebalo raditi na pripremi ovog festivala, odnosno, ističe da državni festival ne može da se sprema dva meseca, kao što je to ove godine bio slučaj. Milićević smatra da bi u budućnosti profesionalno radno mesto trebalo da ima direktor festivala i sekretar.

Ovogodišnji festival "Dani komedije" je koštao oko tri i po miliona dinara. Ministarstvo kulture je odvojilo 1,5 miliona dinara, SO Jagodina je izdvojila oko milion dinara, sponzori su uplatili oko 300000 dinara, dok je od ulaznica sakupljeno oko 400000 dinara.

Ove godine, zbog skromnosti budžeta festivala, nije realizovan konkurs za

najbolji savremeni domaći komediografski tekst. Iz istog razloga, prateći program festivala, koji je ranijih godina bio bogat i razvijen u različitim segmentima, ove godine je u velikoj meri bio redukovan.

60 godina postojanja gradskog pozorišta u Jagodini

Osme večeri 36. festivala "Dani komedije", van konkurencije za nagrade, izvedena je predstava "Šljiva", prema tekstu Peđe Trajkovića, u režiji Velimira Mitrovića, a u izvođenju gradskog pozorišta iz Jagodine, čiji je ansambl pokazao ozbiljne izvođačke kvalitete. Tekst je na Danima komedije 2006. godine dobio nagradu za najbolji savremeni komediografski tekst. Svedeno režirana, predstava "Šljiva" na zanimljiv način predstavlja fragmente iz srpske istorije, koju ne tretira kao nedodirljivu i grandioznu, već je dosledno demistifikuje i duhovito, kritički predstavlja.

U okviru 36. festivala "Dani komedije", proslavljen je jubilej povodom 60 godina postojanja gradskog pozorišta u Jagodini, i tim povodom je otvorena

izložba fotografija, kao deo pratećeg programa Festivala.

Počeci pozorišnog života u Jagodini zabeleženi su 1859. godine, kada je osnovana jagodinska diletantska družina. U narednih pedesetak godina u Jagodini su delovale mnoge pozorišne grupe, sve su bile kratkog veka, a često su gostovale tada vrlo aktivne putujuće pozorišne družine. 1944. godine je osnovano prvo profesionalno pozorište u Jagodini, sa glumcima iz Beograda, koje je radilo šest meseci. 1947. godine se osniva Gradsko amatersko pozorište, spajanjem Omladinskog, Sindikalnog i Invalidskog pozorišta. Opštinskim budžetom za 1952. godinu predviđena su određena sredstva za aktivnost pozorišta što omogućava da pozorište deluje kao poluprofesionalno. 1953. godine poluprofesionalno pozorište prerasta zvanično u profesionalno Gradsko narodno pozorište, da bi u narednih nekoliko godina opet postalo amatersko pozorište. Zatim je bilo i perioda kada pozorište uopšte nije radilo. Od 1975. godine pozorište radi u kontinuitetu. 2005. godine SO Jagodina postaje osnivač Gradskog pozorišta, i ono trenutno funkcioniše kao poluprofesionalno.

U okviru ovogodišnjih "Dana komedije", u prostorijama "Radio Gong" održan je i okrugli sto sa temom "60

godina pozorišta u Jagodini - kako dalje?". Jedna od glavnih tema razgovora bila je transformacija organizacije pozorišta, kao i budući planovi. Aktuelni upravnik Gradskog pozorišta u Jagodini, Vladimir Jovanović, napomenuo je da je cilj uprave da pozorište postane profesionalno, čemu se, po njegovom mišljenju, ansambl u velikoj meri približio. Jovanović je takođe istakao da je u tom smislu važno što je utvrđen repertoar pozorišta. Svakog utorka se na sceni Kulturnog centra igra predstava. Takođe, iniciran je i projekat "Nedeljom u 10", čiji je cilj da preraste u stalno igranje predstava za decu.

Teatrolog Dejan Penčić Poljanski je na ovom okruglom stolu rekao da pozorištu u Jagodini za model može da posluži kikinjsko pozorište, koje je, kao i pozorišta u Kraljevu i Vranju ponovo profesionalizovano. Poljanski takođe smatra da buduće profesionalno pozorište u Jagodini treba da bude medijator pozorišnog života u gradu, što znači da bi ljudi koji rade u pozorištu trebalo da preuzmu kompletnu organizaciju "Dana komedije", koju danas inače obavljaju ljudi zaposleni u Opštini.

Dobrica Milićević smatra da su nekadašnji oblici funkcionisanja profesionalnog pozorišta danas prevaziđeni i neprihvatljivi, odnosno da glumci treba da se okupljaju oko projekta, i da je u tom načinu organizacije budućnost pozorišta u Jagodini. Milićević je takođe napomenuo da je značajno to što je lokalna vlast vrlo raspoložena da omogući formiranje profesionalnog pozorišta.

Ana Tasić

NAGRADE 57. FESTIVALA PROFESIONALNIH POZORIŠTA VOJVODINE

Na 57. festivalu profesionalnih pozorišta Vojvodine, održanom od 16. do 22. aprila u Narodnom pozorištu "Toša Jovanović" u Zrenjaninu, predstava "Istorija komunizma (prepričana duševnim bolesnicima)" Mateja Višnjeka u režiji Anke Bradu i izvođenju Novosadskog pozorišta/Ujvideki sinhaza, proglašena je za najbolju u celini.

Četiri ravnopravne glumačke nagrade dobili su: Aron Balaž za ulogu Stomila u predstavi "Tango" pozorišta "Kostolanji Deže" iz Subotice; Silvija

Križan za ulogu Kaće Jezove u predstavi "Istorija komunizma" Novosadskog pozorišta/Ujvideki sinhaza; i Suzana Vuković (Barunica) i Jovan Ristovski (Glembaj) u predstavi "Fritzspiel" Narodnog pozorišta/Narodnog kazališta/Nepsinhaza iz Subotice.

Nagrada za najbolju režiju dodeljena je Peteru Feketeu za predstavu "Ema" Geze Čata, u izvođenju Drame na mađarskom jeziku Narodnog pozorišta/Narodnog kazališta/Nepsinhaza iz Subotice. U ovoj predstavi nagradena je i

scenografija autora Black Point Arta i Petera Horgaša.

Specijalnu nagradu za predstavu u celini "Fritzspiel" Borisa Senkera, u režiji Roberta Raponje dobila je Drama na srpskom jeziku Narodnog pozorišta/Narodnog kazališta/Nepsinhaza iz Subotice.

Erika Janović je nagradena za najbolji kostim u predstavi "Vila Jelena i Ardel" Dečjeg pozorišta/Dječjeg kazališta/Dermeksinhaza iz Subotice. U ovoj predstavi nagradena je i muzika Arpada Bakoša.

Nagrada "Tihomir Mačković" za savremenu kreaciju lutaka, odnosno promovisanje univerzalnog jezika pozorišnih znakova dodeljena je Jeleni Milić - Zlatković za predstavu "Korak po korak" Narodnog pozorišta "Toša Jovanović" iz Zrenjanina.

Najboljom predstavom za decu proglašena je "Začarana pahuljica" Tode Nikoletića, u režiji Miloša Jagodića, i izvođenju Pozorišta mladih iz Novog Sada.

M.J.

PREMIJERA

KOD CIGANKI U VRŠCU

Povodom stogodišnjice rođenja poznatog rumunskog i svetskog književnika Mirče Elijadea (Bukurešt, 1907 - Čikago, 1986) Scena profesionalnog pozorišta na rumunskom u Vojvodini koja radi pri vršačkom NP, Sterija, prikazala je njegovu dramatisovanu novelu "Kod ciganki", u režiji Zorana Cvetkovića. Reditelj je oveću proznu celinu (prepunu elemenata fantastike i irealnosti) prilagodio potrebama teatra, jasno je profilisao glavne i epizodne uloge i svemu dao logično osmišljen epilog.

Radnju, lociranu u Bukureštu četrdesetih godina prošlog veka, podigao je na atemporalni nivo, načinivši od nje teatarsku priču univerzalne orijentacije i tenzije. Posebno impresionira kraj drame, kada njen glavni junak Gavrilesku, koji je izgubljen u vremenu, uspeva da pronađe svoju mladalaku ljubav Hildegard i s njom se zaputi u nove, čudesne svetove o kojima su oboje dugo maštali.

Zahvaljujući iskusnom scenografu Živojinu Markoviću publika, uz tek nekoliko jednostavnih rekvizita, uspeva da sagleda atmosferu snovidenja, irealnosti i fantastike. Doživljaj dopunjuju kostimi Olivera Mihajlovića, muzičke numere koje je odabrao Jon Ardeljan, kao i video projekcije Slobodana Živkovića.

U nevelikom ansamblu glumaca glavni lik, nastavnika muzike Gavrilesku, igra Anđel Rababok, dok je mlada glumica Otilija Peskariju nastupila čak u pet uloga!

U ostalim ulogama pojavili su se: Jonel Kudića, Danijela Duluž, Mirče Omoran, Marina Rakitovan i Samanta Bereš.

M.J.

Peter Fekete

DUG ISTRAŽIVAČKI RAD

PETER FEKETE, REDITELJ PREDSTAVE "EMA"

Peter Fekete, reditelj koji živi i radi na relaciji Engleska - Mađarska, dobio je nagradu za rediteljsku postavku "Ema", predstave radene prema motivima novele Geze Čata, jednog od najupečatljivijih pisaca mađarske beletristike, za koju je dogradio sinopsis.

- Godinu dana smo radili "Emu", prvo veoma detaljno analizirali, pojedinačno i timski. Ovoj postavci je prethodio dug period iščitavanja, traženja rešenja za pojedine scene i radnje... Svaki glumac je dobio prostor za sopstvenu kreaciju i zato je izbegnut stereotip. Cilj nam je bio da pokažemo kako odsustvo ljubavi, pažnje i razumevanja prema deci može da donese pogubne posledice. Imam decu od sedamnaest i osamnaest godina koji odrastaju suočeni sa alkoholizmom svoje generacije, drogom, svekolikom zavisnošću...

- Tokom pripremanja predstave pokušali smo da otkrijemo da li Ema ima veze sa Čatovom suprugom Olgom. Neka do sada neobjavljena pisma potvrđuju takvu paralelu. Istraživali smo dugo i iscrpno. Uopšte, u nastanku teksta i radanju predstave mnogo su pomogli, uz uigrani i veoma kreativan ansambl Drame na mađarskom subotičkog teatra, i dramaturg Rozalija Beršćanski Boroš. I muzika za predstavu ima zanimljivu predistoriju. U emisiji na mađarskoj televiziji čuo sam mladu i talentovanu pevačicu Anite Homai, a nakon što smo se upoznali, ansambl "Borago" se odazvao pozivu da komponuje muziku za ovu predstavu. Potom je svemu tome čuveni violinista Lajko Feliks dodao onaj "emotivni bol" koji karakteriše Čatov svet. Mnogo je pomogao maštoviti autor scenografije Adam Horgaš iz Budimpešte, kostimografija Viktorije Kresanko, Deneš Debrei kao koreograf i, naravno, Atila Seke, kao asistent režije...

Na prošlogodišnjem Festivalu profesionalnih pozorišta Vojvodine Peter Fekete je vodio glumačku radionicu gde je, kako kaže, imao priliku da upozna talenat i istraživačke porive vojvodanskih mladih glumaca.

Lj.B.

IDEOLOŠKA ŠIZOFRENJA

UJVIDEKI SINHAZ: "ISTORIJA KOMUNIZMA"

- Ovo je ansambl predstava, sa velikim brojem glumaca od kojih svaki ima ozbiljan i složen zadatak na sceni, kaže Laslo Šandor, direktor Novosadskog pozorišta. Pri sastavljanju repertoara mi uvek biramo takve komade u kojima glumac može da se pokaže - ne jedan, nego ceo ansambl. - Rumunski pisac Matej Višnjek je dramsku situaciju pogodnu za potresni i upozoravajući prikaz istorije komunizma pronašao u paviljonu za duševne bolesnike, a postavka rediteljke Anke Bradu, gošće iz Rumunije, dočarala je tu ideološku šizofreniju s velikom energijom, u složnom, inspirativnom i predanom radu sa našim glumcima. Reč je o postavci složenih zahteva, posebno zato što se predstava u drugom činu sa scene seli, zajedno s publikom, u drugi prostor gde glumci igraju između ostalog i gledaocima.

O rediteljki Anki Bradu kaže da ju je upoznao pre nekoliko godina u Vespreamu u Mađarskoj gde je režirala jednu predstavu. - Odmah sam znao da je ona za naše pozorište - uzbudljiva i interesantna ne samo kao reditelj, nego i kao osoba, i nadam se da ćemo još sarađivati.

Silvija Križan, festivalska nagrada za ulogu Kaće Jezove:

-Kaća Jezova, koju igram u predstavi "Istorija komunizma", mi je veoma, veoma draga. Dragi mi je i ova predstava, kao što nikada neću zaboraviti atmosferu, poverenje i saradnju sa rediteljkom Anom Bradu. Uspela je iz svakoga od nas da izvuče ono najbolje. Čula sam i komentare da smo glumački "nadigrali" tekst. To je lep kompliment za sve kolege, ali ja smatram da je, pre svega, tekst inspirisao Anu Bradu, a ona nas, glumce...

Lj.B.

Silvija Križan, glumačka nagrada za Kaću u "Istoriji komunizma"

GLEMBAJ - VARIJACIJE I BRAVURE

OLIVERA ĐORĐEVIĆ, UMETNIČKI DIREKTOR SRPSKE DRAME NARODNOG POZORIŠTA SUBOTICA

- Predstava "Fritzspiel" bila je moja prva premijera na mestu umetničkog direktora srpske Drame u Subotici, kaže Olivera Đorđević, koja ovu funkciju obavlja od septembra prošle godine. To je bila i praižvedba u Srbiji drame hrvatskog pisca Borisa Senkera, koja je u Zagrebu, 2002/03. kažu, bila hit sezone.

- Boris Senker je bio profesor reditelja Roberta Raponje koji je kod nas postavio taj komad, a "Fritzspiel" je nastao kao plod istraživačkog rada tokom jedne dramske radionice, priča naša sagovornica. Reč je o dobro poznatim Krležinim zapletima u "Gospodi Glembajevima" - Krležu su inače zvali Fric, pa otuda i naziv dela, jer je "špil" na nemačkom igra. Te iste zaplete Senker i Raponja postavljaju na različite načine, od manira antičke drame do Pine Bauš. S jedne strane, to je omaž Krleži, ali takođe i prilika da se malo nasmejemo poznatom piscu, a i sopstvenim pozorišnim "doktrinama", pa i stereotipima. Predstava je inače pripremljena samo za mesec i jedan dan, pa ipak je, vrlo dobro uigrana, sa finim glumačkim rešenjima. Naša publika u Subotici ju je odlično prihvatila. Ne samo zato što i ovde dobro poznaju Krležino delo i što se reditelj njime tako duhovito poigrava, nego i zato što je "Fritzspiel" zapravo i vrlo edukativna predstava, pa je i gimnazijalci rado gledaju - kako zbog upoznavanja s Krležom, tako i zbog upoznavanja sa različitim pozorišnim stilovima. Valjda zato smo i u Osijeku, na "Krležinim danima", gde smo takođe gostovali sa "Fricšpilom" - doživeli prave ovacije.

Olivera Đorđević

Lj.B.

KAKVA LJUBAV TREBA DA BUDE

MILOŠ JAGODIĆ, REDITELJ PREDSTAVE "ZAČARANA PAHULJICA" NOVOSADSKOG POZORIŠTA MLADIH

- "Začarana pahuljica" je prva predstava koju sam ja ikada radio za decu, kaže Miloš Jagodić, reditelj predstave novosadskog Pozorišta mladih, koja je po mišljenju žirija najbolja u selekciji predstava za decu.

- Prvobitno smo je radili namenski, deci za novogodišnje praznike, ali je njen uspeh kod mlade publike naveo Pozorište mladih da je potom, u potpuno obnovljenom dekoru, uvrsti i u redovan repertoar. Ona je radena za mladi školski uzrast, pre svega jer ima dečje naivan, bajkoviti zaplet... Pokušao sam da predstava bude duhovita i deci smešna, ali da ima i tu dečje romantičnu crtu, poetski sloj: kako deca zamišljaju da izgleda prvi poljubac, kako ona zamišljaju ljubav - i kakva ljubav doista treba i da bude... Radio sam sa glumcima kakve odavno nisam imao. Tokom radnog procesa delili smo onu čudesnu međusobnu veru - bez koje i nema pozorišta - tako da se stvaralački rad pretvorio u trajno prijateljstvo.

Lj.Bailović

Miloš Jagodić

Kokan Mladenović (Foto: Đ. Tomić)

U ŠTA SMO SE MI TO PRETVORILI?!

Kokan Mladenović nedavno je u SNP-u postavio intrigantan komad Maje Pelević "Ja ili neko drugi", koji je, saznajemo nekoliko dana posle premijere, uvršten i u takmičarsku selekciju ovogodišnjeg Sterijinog pozorja (uostalom kao i jedna druga Mladenovićeva režija - ona mjuzikla "Čikago" koji je postavio na sceni Pozorišta na Terazijama). Novosadska predstava bila je povod za ovaj Ludusov susret s njim:

Kad si, čitajući tekst "Ja ili neko drugi", kao reditelj i roditelj zagrebao sebi pod kožu, šta te najviše uplašilo u njemu - komadu, kako si izburnario taj strah i obračunao se s njim?

Komad Maje Pelević "Ja ili neko drugi", daleko je od biografske drame o nesretnoj Nataši Kampaš, devojčici koja je osam godina provela zatvorena u podrumu svog otmičara. On je sveobuhvatna metafora izopačenja kraja XX i početka XXI veka. Na visokopoetični način on postavlja pitanje o dve vrste zla, zapravo upoređuje ono činjenično zlo, koje je toj devojčici naneo njen otmičar, i neočekivano, a time možda i strašnije, zlo koje su joj naneli svi ostali: roditelji, prijatelji, komšije, dušebrižnici, mediji, javno mnjenje... Ono što u tom komadu zastrašuje i onespokojava gledaoca je pitanje: "U šta smo se to mi pretvorili?" Živimo u vremenu u kojem su ljudske patnje, nesreće i stradanja tek poligon za jevtine medijske senzacije i laku zaradu. U našim glavama ispranim ružičastim televizijama i tabloidnim sistemom vrednosti, sve manje ima mesta za iskrenost, saosećajnost, dobrotu. Postali smo hijene koje čekaju svoju dnevnu dozu nečijeg trulog mesa da bi bile site i zadovoljne.

Je li istina da je svaki strah izveden na scenu i osvetljen rediteljevim viđenjem i glumačkom izvedbom, zapravo jedna mala pobjeda čovečanstva? Koliko je naše pozorište hrabro, a koliko jalovo u tom pobeđivanju strahova?

Pozorište je, po meni, najbolji način za dijalog sa svetom koji vas okružuje. Taj dijalog može biti neprijatan, čak i brutalan, ali ga morate voditi da biste ostavili svoj trag u vremenu. Naše pozorište nije čak ni uplašeno. Ono je bezidejno. Prvo je za sve bio kriv Milošević, pa sirotinja, pa ratovi, sada smo svi "u prelaznoj fazi". Smutna vremena su uvek idealan zaklon za polusvet svake vrste, koji za nemanje ideja, hrabrosti i

kreativne moći, uvek nađe pravovremeni i najofucaniji izgovor.

Tvoj "Per Gint", "Ruženje naroda u dva dela" i "Afera nedužne Anabele", potresna su svedočanstva o našoj prošlosti čije smo posledice snosili i devedesetih. To su neki tvoji obračuni sa kolektivnom prošlošću i njenim obmanama... Da li je tvoja predstava po drami Maje Pelević neka vrsta zaloga za budućnost?

Predstave koje ste pobrojali, zajedno sa, recimo, "Opsadom crkve Svetog Spasa", bavile su se analizom velikih i nesrećnih događaja koji su nas, kao narod, odveli na stranpoticu istorije. Te godine epskih događaja i brojeva: dva miliona Srba na Gazimestanu, stotine hiljada izbeglica iz Krajine, na hiljade ljudi pobijenih u Srebrenici, i tako dalje, ostavile su pustoš u našim životima i napravile od našeg sećanja smetlišta nesrećnih događaja. Naravno, velike kolektivne nesreće ostavljaju za sobom mnoštvo intimnih drama. Jedan sistem vrednosti je srušen. Drugi ne postoji. Nema ideala. Nema nade. U takvom svetu roditelja na prinudnim odmorima, dece koju je odgajala ulica, društva koje je jednu šarenu lažu zamenilo drugom, kreću se junaci komada najnovije generacije naših dramatičara. Stasala je još jedna, ko zna već koja, "izgubljena generacija", generacija koja će svoje živote morati da uobličava raščišćavajući dubrište istorije koje su joj drugi survali na glavu.

Baveći se njihovim komadima, kao što su "Poslednja smrt Frenkija Suzice" u Somboru ili "Ja ili neko drugi" u Novom Sadu, ja se, nakon svih onih godina bavljenja uzrokom zla koje nas je snašlo, bavim posledicama te stihije na naše živote, a te posledice nigde nisu tako strašne i tako vidljive nego u, što bi klasici marksizma rekli, "osnovnoj ćeliji društva" - porodici.

Šta misliš, je li to što se danas igra u pozorištima u Srbiji više posledica učinka još onog vremena "crvenog maršala u belom odelu", ili ovog potonjeg sahranjenog u sumrak pod Lipom?

Mislim da je neumesno porediti Titovu Jugoslaviju i Miloševićevu Srbiju. Nasuprot Titovog vremena koje je, uz brojne i često ozbiljne devijacije, ostavljalo utisak vremena ideala i progresa, brastva i jedinstva, došlo je vreme šljama, vreme u kome je najgori talog jednog naroda uzurpirao sve poluge društva i

srušio do temelja jedan sistem vrednosti, a ponudio nasilje, kriminal i sveukupno beščašće kao alternativu. Vreme u kojem su Milošević i njegovi lopovi i batinaši obeščaštili naše živote i našu istoriju, ostaće, zasigurno upamćeno kao vreme sramote jednog naroda, vreme u kojem smo sebi natovarili zlo na vrat, a zatim činili zlo i sebi i drugima.

Svakodnevno čujemo, čak pomalo i neukusno hvalisanje da smo preživeli i opstali (jednim delom zahvaljujući i pozorištu). Koje su fizičke, a koje psihičke tekovine tog preživljavanja o kojima je u svom komadu pisala i Maja Pelević?

U Srbiji, zemlji u kojoj je moguće ubiti premijera, a zatim se bahato smejati u sudnici, gde pod vladničanskom mantijom možete da nekažnjeno bludničite nad malom decom, zemlji u kojoj su oni koji su na talasu narodnog gneva došli na vlast čim pre "kohabitirali" sa krupnim kapitalom i svojim sitnim interesima, pozorište i nije ništa drugo no, kako to Hamlet kaže, "ogledalo društva". Naše provincijalizovano, učaurenno, bezidejno i mimo sveta pozorište je, upravo, ogledalo jedne dezorijentisane zemlje, bez jasne vizije razvoja, zatvorene u svoj istorijski brlog i ostavljene na milost i nemilost sujetama lokalnog političkog vrha koji za šaku glasova sramotno pocupkuje uz pesmu udovice ratnog zločinca.

Maja Pelević upozorava na monstruoznost "najvažnije ćelije društva" i na licemernost duhovne vertikale. Veruje li ti više uopšte u opominjuću ulogu pozorišta? Postoji li ovdje više ikakva (pozorišna) vertikala u koju ti veruješ?

Ne možete imati demokratsko društvo ako ono nije demokratsko od porodice, kao osnovne ćelije društva, pa do samog vrha vlasti. Pogledajte naše porodice, domove nezadovoljnih ljudi i zapuštene dece, gde se sukobi uglavnom rešavaju batinama i autokratskom vladavinom jednog od roditelja, pa ćete shvatiti da je sve ostalo samo proporcionalna nadogradnja jedne suštinski nedemokratske situacije. Ja ne verujem da u našem društvu postoji makar jedna institucija, neuprljana i progresivna, kadra da povede ovaj nesrećni narod. Ne verujem ni u kolektivnu moć pozorišta. Verujem jedino u pojedince, u retke na ovim prostorima kojima je istina, saopštavanje neprijatnih istina i borba za nju

preče od jevtinog uspeha i svakojake udobnosti.

Da li je strah jedino objašnjenje za autizam, čak ravnodušnost srpske intelektualne elite, pa dobrim delom i pozorišne, debelo zaglibljene u političke interesne konglomerate? Zašto taj salonski anarhizam najzad ne pojede samog sebe?

Uvek je lagodno biti "protiv". Dok god ste "protiv", niko vas ne pita a "za" šta ste. Možete da negodujete, besnite, simulirate disidenstvo, gradite opoziciono-mučenički oreol oko svoje glave, ali, kad jednom oterate to "protiv" čega ste, nužno morate da budete "za" nešto. Većina naših vajnih opozicionara je jedino znala da je "protiv Miloševića". Sada vidimo da ne znaju šta je to njihovo "za".

Koliko je etabliranje nekog u našem današnjem pozorišnom sistemu rezultat njegovog dara i znanja, a koliko stvar neke - ne baš do kraja jasne konvencije određenih grupa u pozorištu?

Beogradska pozorišta su, najčešće, dobro utvrđeni bastioni interesnih pozorišnih grupa. Te grupe misle najgore jedne o drugima, ali se retko i nevoljno konfrontiraju, čuvajući tako svoje pozicije koje su, gle čuda, uvek blizu vrhova aktuelne vlasti i u sigurnoj blizini raznih finansijskih tokova. Njihovi repertoari su, veoma često, dokaz potpune dezorijentisanosti ili čak neukosti. Tako se, kao u nekom vodviljskom modisteraju, uvozi i prodaje razna pomodna roba sa teritorije bivših nam republika, iznova otkrivaju pozorišni sistemi stari gotovo stotinu godina, moderno zidane pozornice pretvaraju se u svojevrsno "groblje slonova" za islužene veličine nekadašnje otadžbine i sve zajedno liči na veliku pijacu u kojoj "pošto kupili, toliko prodajemo", ali nije važno, neka se nešto dešava, narod cirkuliše, a roba se okreće. U ovoj ispraznoj megalomaniji, palanačkom pomodarstvu i opštoj estradizaciji našeg teatra, njegovo dostojanstvo čuvaju tek retki upravnici, nekolicina reditelja i znatna skupina onih koji čine suštinsku vrednost našeg pozorišta, a to su - glumci.

Pošto sad opet avertismo od toga hoće li se naši politički manekeni udostojiti da zauzdaju sujete i ozbiljno razgovaraju, šta misliš, može li ih pozorište i kako uozbiljiti?

Ne zna se šta je gore! Vlast koja, poput one bivše, ne ide u pozorište, ili ova, nova, koja hrli na predstave. Oni prvi nisu hteli da čuju, a ovi drugi, što kaže naš narod, "čuju al' ne haju". Naše

političare može da uobijli samo "kuka i motika". Što više kuka i motika, to bolje.

Koliko su mediji poružneli srpski teatar? Koliko je pozorište dobrovoljno učestvovalo u tom bludu?

Da parafraziram: "Ko se estrade lati - od estrade će i poginuti!" Naše pozorište nije moglo, ili nije umelo da se odupre sveopštoj estradizaciji društva. Pojevtinjenje repertoara naših teataru, promovisanje u zvezde onih koji su preko noći postali popularni kupajući se u sapunicama koje zatrpavaju naše televizije, poprošćenje procesa rada i nastanka predstave, jesu samo neke od nužnih posledica koje je pozorište ponelo kao hendikep iz stravičnog sudara sa minulom decenijom. Svaki put kada, dolazeći na premijeru, prodete kroz streljački stroj *paparazza*, shvatite kako je estrada davno prekoracila prag pozorišnih kuća.

U nedavnoj anketi jednog pozorišta u Hrvatskoj, ispostavilo se da 25% tamošnjih mladih o pozorištu misli da je glupo i dosadno. Šta misliš kakvi bi rezultati bili kod nas?

Znači li to da sam ja Hrvat i da sam mlad, jer i ja mislim da je pozorište glupo i dosadno? Od deset filmova koje pogledate, jedan je toliko dosadan da ne možete da ga odgledate do kraja. Sa druge strane, od deset predstava koje pogledate, jedna nije dosadna. Pozorište je, prečesto, samo sebi dovoljno i nezainteresovanost mladih ljudi za teatar uglavnom govori da se njih ne tiče pozorište koje je izgubilo kontakt sa životom. Oni u pozorištu uglavnom ne mogu da pronađu nadu, ali mogu da izgube vreme. Realno, postoje mnogo jevtiniji i zanimljiviji načini da se izgubi vreme, nego što je pozorište. Zatim, sem ozbiljnog i promišljenog repertoara pozorišta "Duško Radović", u nas gotovo da ne postoji profesionalni teatar koji bi tinejdžerima, to jest, onoj generaciji prestaroj za dečja pozorišta, a premladoj za takozvana ozbiljna pozorišta omogućio kontinuitet odlaska u teatar. Publika, zrela i ozbiljna, pozorišna, se mora praviti i usmeravati već od pozorišta za najmlađe.

Je li ti lakše u pozorištu izdržati sebe ili druge? I koga/šta uopšte tamo ne možeš da izdržiš?

Jedino što u teatru ne mogu da podnesem je odustajanje od one prvobitne zaljubljenosti u pozorište koja nas je sve učinila ljudima od scene. Tim više obožavam one koji nisu odustali.

Snežana Miletić

LAKA KONJICA U BDP

PREMIJERA

Na Velikoj sceni BDP 5. maja je izvedena premijera predstave 'Laka Konjica', savremenog slovenačkog pisca Drage Jančara u režiji Milana Karadžića. Reč je o drami modernog čoveka, koja, iako se dešava u Sloveniji, jasno i precizno korespondira sa problemima društva koje prolazi kroz proces tranzicije, pa je lako u tom svetlu prepoznati i naše društvo. Reditelj Milan Karadžić o predstavi kaže: 'Paralelni tokovi radnje na sugestivan način govore o prolaznosti života, razotkrivajući, na kraju, sudbinu likova koji su nam bliski i koje prepoznajemo. Predstava sadrži melodramske elemente koji su predstavljani u jednoj kamernoj, svedenoj atmosferi, sa isto tako svedenim i sažetim sklopom međuljudskih odnosa.'

Pisac Drago Jančar, poznat i po dramama koje se bave problematikom individue zarobljene u mehanizmu totalitarnih sistema, ovaj put se bavi pojedincem "izgubljenim u divljoj socijalnoj utakmici u kojoj preživljava dramu novih društava u novoj Evropi. Takva drama pokušava da bude smešna, groteskna i istovremeno tragična slika odnosa koje nove vrednosti, poput novca, društvenog prestiža i uspeha po svaku cenu, vode u sve bezobzirnije lične konflikte."

U predstavi igraju: Milutin Mima Karadžić, Srđan Timarov, Zorana Bečić, Milan Čučilović, Ljubinka Klarić, Milica Zarić, Marko Živić i Petar Benčina. Dramaturg komada u prevodu Milana Đorđevića je Ivana Dimić, scenograf Geroslav Zarić, a kostimograf Dragica Pavlović. Muziku su komponovali Zoran Erić i Svetlana Maraš.

M.J.

DECENIJA POSTOJANJA - NOVELA OD LJUBAVI

Pozorišne novosti iz Crne Gore

Ovogodišnje 12. Hercegovačke aprilске pozorišne svečanosti počele su 15. aprila predstavom *Soliter*, jednom od tri predstave u off-programu HAPS-a. Do kraja festivala, 30. aprila, publika će gledati: "Oblomova" Crnogorskog narodnog pozorišta, "Gospodu ministarku" Narodnog pozorišta Banja Luka, "Toma Sojera" Gradskog pozorišta Podgorica, "Mandragolu" Pozorišta "Boško Buha" iz Beograda i predstave "Sa' će Božo, svaki čas..." Teatra "Rugantino" iz Zagreba i "Greta str. 89" SNP-a iz Novog Sada.

Predstavu *Soliter* po tekstu Vesne Janković, izvodi podmladeni ansambl pozorišta u Herceg Novom tj. diplomci dramskog studija, koji su učili od glumca i reditelja Predraga Todorovića. Komad predstavlja savremenu priču o odrastanju, tinejdžerskim ljubavima, ali i životnim iskušenjima sa kojima se suočavaju mladi i zadire u komplikovane i teške socijalne probleme.

Predstava Gradskog pozorišta *Vladimir i Kosara* gostovala je u KIC "Budo Tomović" u Podgorici. Po dramskom tekstu Milice Piletić komad je režirao poznati makedonski reditelj Sašo Milenkovski. Predstava oživljava jednu od najstarijih i najlepših legendi ovih prostora o ljubavi dukljanskog kneza Vladimira i makedonske princeze Kosare. Dramska snaga mita, prema oceni pisca komada, ogleda se u plemenitosti čina jednadica - spremnosti jednoga da se žrtvuje za druge, sposobnosti i mudrosti vladara da prepozna pogubnost i ludilo

svog vremena, zaštititi svoj narod, i smogne snage i smelosti, pa i drskosti da se povuče kada se od njega drugo očekuje... Predstava je kombinacija istorijskog (mitskog) i modernog rediteljskog rukopisa, sa kombinacijom istorijskih kostima i savremene elektronske muzike, svedenih scenskih kretnji, moderne glume i stilizovane scenografije.

Predstava "Maškarate ispod kuplja", Kraljevskog pozorišta Zetski dom sa Cetinja, izvedena je 22. aprila na sceni Hrvatskog narodnog kazališta u Splitu, u okviru takmičarskog segmenta Međunarodnog teatarskog festivala "Marulićevi dani". Po tekstu dubrovačkog dramskog pisca Iva Vojnovića komad je režirao poznati hrvatski reditelj Ivica Kunčević.

Teatarski diptih "Nova zemlja", Crnogorskog narodnog pozorišta, na programu je bio 13. aprila u Mostaru, u okviru međunarodne kulturne manifestacije "Mostarsko proleće - Dani Matice hrvatske 2007". Na ovoj uglednoj kulturnoj manifestaciji koja se održava od 11. aprila do 23. juna biće predstavljeno preko 40 programa.

Predstava *U ovu kuću sve može*, autorski projekat Dragana Koprivice, u izvođenju Dramskog studija KIC "Budo Tomović", gostovala je u KIC-u "Zeta" u Golubovcima. Reč je o komediji zabune, sa srećnim krajem koja je rađena u crnogorskom duhovnom miljeu i na humorističan način oslikava ljubavne jade

Buha u Herceg Novom: Mandragola (Foto: Vukica Mikača)

neodlučnog sina u godinama, kada on definitivno odluči da se oženi. U porodici mu jedni pomažu, a drugi odmažu da napokon stane na ludi kamen.

Hit predstava podgoričkog Gradskog pozorišta, *Novela od ljubavi*, i posle deset godina igra u Crnoj Gori. Po tekstu Stevana Koprivice komad je režirao Milan Karadžić.

Glavne uloge u novoj glumačkoj podeli, umesto Andrije Miloševića i Maje Šarenac, tumače Branko Ilić i Ivona Čović. Prema ocenama kritičara "ova scenski atraktivna pozorišna čarolija svojom bajkovitošću i izuzetnom glumačkom energijom obraća se deci, ali se svojom porukom tiče i odraslih. Za prve ona je razigrana, poletna bajka u kojoj se šekspirovska priča o zabranjenoj ljubavi između dvoje mladih transformiše u seriju duhovitih nesporazuma koje, na kon-

cu, u duhu srećnog kraja razrešavaju vilinske natprirodne moći, dok se pred odraslima kroz karikaturu razrešava civilizacijski sukob između brđana, seljaka, s jedne, i primoraca, starosedelaca, građana s druge strane."

Komedija *Lizistrata*, Narodnog pozorišta iz Tuzle, gostovala je na Velikoj sceni crnogorskog nacionalnog teatra. Komad Tatjane Šuput zasnovan je na poznatom Aristofanovom delu, a režirao ga je Robert Raponja. Prema rečima autora, ova "Lizistrata" urađena je svim ratovima u prkos. Ovom veselom, dinamičnom, otkačenom, luckastom i smešnom terapeutskom predstavom, kako kaže, "težili smo bar na kratko da pružimo zaklon onima, koji su deprimirani zbog saznanja da silu oružja i kapitala ni danas, kao ni bilo kad u istoriji,

nikakva savest, humanost ni pacifizam, ne mogu zaustaviti."

San o svetom Petru Cetinjskom, koji je po drami "Ognjem" Mirjane Drljević, režirao i adaptirao Branislav Mićunović, igra se na Velikoj sceni Crnogorskog narodnog pozorišta. Reč je o epskoj drami koja se tiče i sadašnjeg društva, ovog prostora i ljudi. Govori o zakonodavstvu bez tamnica. O svecu. O nedosanjanom snu. O ljubavi, dobroti i nekom lepšem svetu. Sveti Petar Cetinjski je ličnost koja je u sebi objedinila mnogo darova, kao retko koja ličnost u istoriji evropskih naroda. Upravljao je sudbinom, i duhovnom i telesnom, Crne Gore. Objedinio je u sebi podvižnika i ratnika, isposnika i mudraca, pesnika i pisca najzanimljivijih poslanica u domaćoj književnosti.

A.J.

Epska drama: San o svetom Petru Cetinjskom

NUŠIĆ U SKOPLJU

Teatarske novosti iz Makedonije

Ministarstvo za kulturu Makedonije zabranilo je izvođenje predstave *Tito, odabrani dijagrami čežnje*, koja je ipak odigrana u Domu kulture u Bitolju. Ovaj međunarodni projekat je finansiran od sredstava Evropske unije, a režiju potpisuju makedonski, egipatski, ruski i nemački reditelji. Publika je imala mogućnost da vidi revijalni kolaž u kojem je 40 glumaca iz Makedonije, Hrvatske, Italije i Slovenije prikazivalo epizode iz života Josipa Broza Tita od 1918. godine do njegove smrti. "Zadovoljan sam, postigli smo mnogo, no mogli smo i više da smo imali bolje uslove za rad", izjavio je nakon premijere hrvatski reditelj Branko Brezovac.

Predstava *Plava soba* britanskog savremenog dramskog pisca, Dejvida Hera, premijerno je izvedena na sceni Albanskog teatra u režiji Viške Visar. Herov tekst, koji govori o neobičnim odnosima i frustracijama između dvoje ljude, premijerno je izveden na Brodveju 1998. Drama je bazirana na delu austrijskog pisca Artura Šniclera s kraja 19. veka, koje je bilo zabranjeno zbog kontroverznosti i seksualnih scena. "Drama šalje poruku da smo svi na neki način slični ali u isto vreme i da je čovek drugačiji i da se ponaša drugačije u zavisnosti od ljudi sa kojima je", rekla je rediteljka. Predstava je nastala u produkciji Albanskog pozorišta i Nezavisnog teatra Oda iz Prištine.

Inače, ovaj duo omnibus je igrao na Sceni "Bojan Stupica" u tumačenju Borisa Milivojevića i Vanje Ejdas.

Makedonsko narodno pozorište je potpisalo ugovor o saradnji sa Narodnim pozorištem iz Beograda. Saradnja podrazumeva obostrana gostovanja predstava, kao i gostovanja reditelja i glumaca, ali i stvaranje zajedničkih projekata.

Kulturni centar "Anton Panov" u Strumici nedavno je otvorio pozorišnu sezonu premijerom komada *Gola Vera* Đorđa Milosavljevića u režiji Aleksandre Kovačević. Predstava je igrala samo u pozorištu u Kragujevcu, ovde je zabranjena za mlade od 18 godina. Drama se bavi demonskim nagonom u čoveku - brutalnim silovanjem. "Gola Vera je gola istina o zlu i nasilju. Reč je o metafori obezdušenog sveta u kojem živimo", rekla je rediteljka.

Nastup trinaest baletskih umetnika Nacionalnog baleta iz Portugalije otvorio je **TANC-FEST** u Skoplju. Nastupaće i umetnici iz zagrebačkog Studija za savremeni ples, kao i Teatar Beli iz Sankt Petersburga. Festival će zatvoriti makedonski baletski podmladak.

Premijera predstave koja se bavi temama albanskog obrazovanja, *Bela*, autora Rekshap Kjosja, u režiji Ahmeta Jakupia održana je u Skoplju u Albanskom pozorištu.

Selektor dramskog programa Ohridskog leta najavio je najbolje od evropskog teatra za ovu manifestaciju.

Predstava *Venčanja i nevolje* u režiji Branka Brezovca održana je na sceni

Ovacije na premijeri: Sumnjivo lice

Omladinskog kulturnog centra u Skoplju. Glumačka podela je iz Italije, Hrvatske i Makedonije. Komad je nastao po tekstu Gabriela Danuncia i Edvarda Kocbeka, u koprodukciji ITD-a iz Zagreb, "Kampnagel" iz Hamburga, laboratorije "Love" iz Firence i "MAG Culture and Experience" iz Skoplja.

Premijera *Tartifa* po motivima teksta slovenačkog autora Andreja Rozmana u režiji Vlade Cvetanovskog održana je na sceni Narodnog pozorišta Štip. Dram-

ska radnja je premeštena iz 17. u 21. vek. Rozmanov Tartif je laskavi čovek koji od Orgona izmami pomoć u nehumanoj i nemoralnoj radnji trgovine organima u siromašnim zemljama u tranziciji.

Monodrama *Uho, grlo, nož* Vedrane Rudan u tumačenju Seke Sablić gostovala je u Skoplju i Kumanovu.

U Narodnom teatru iz Bitolja imali su prvu premijeru u ovoj godini, *Stanje svesti* Irvina Velša u režiji mlade Sofije

Ristevske. Rediteljka je rekla da je ovo vrlo interesantan komad o mladim ljudima na marginama društva, ljudima koji nemaju budućnost i koji se muče da reše svoje probleme. U izvedbi se koristi i bogat video materijal. Na sceni vidimo narkomana, prostitutku, čoveka koji stalno misli da ljudi imaju pogrešnu predstavu o njemu... Četiri aktera su zatvorena u prostoriji i nemaju način da izlaze. To simboliše njihovo nezadovoljstvo sopstvenim stanjem i nemanje slobode.

Drama teatar reaktivira Malu scenu posle 20 godina, komadom "Ljubavni film" autora i reditelja Jani Bojadžija. "Komad govori o petoro malih i nevažnih ljudi, i uglavnom se bavi muško-ženskim odnosima. Radnja počinje od pretpostavke da akteri nisu u stanju da odbrane svoje pozicije u toj oblasti", rekao je Bojadži.

U Makedonskom nacionalnom teatru ovacijama je ispraćena premijera *Sumnjivo lice* Branislava Nušića u režiji Siniše Eftimova. Ovom izvedbom se posle deset godina na scenu vratio poznati makedonski glumac Igor Džambazov. Pre premijere u holu pozorišta je postavljena bista Petra Prličkog u čast stogodišnjice njegovog rođenja.

Igra slobode u režiji Judžela Ertan je izvedena u Turskom teatru. Komad, koji se igra na turskom, napisao je Adem Atar. Radnja je smeštena u ženski zatvor u Turskoj. Svaka zatvorenica ima svoju životnu priču i tako reše da naprave malo pozorište. Govoreći o svojim problemima i kako se dogodilo da dospesu u zatvor, saznajemo da je glavni problem svake od njih čime će se baviti kada izađu.

A. Jakšić

BOGATA PONUDA ZA DECU I ODRASLE

Kazališna dešavanja u Hrvatskoj

Britansko tržište pokazuje veliko zanimanje za Dubrovačke letnje igre. Iako je poreklo festivalskih posetilaca izuzetno raznoliko, činjenicu o velikom interesu britanskog tržišta dokazuje povećan broj rezervacija za programe Igara iz Velike Britanije kao i najava Festivala u jednom od najtiražnijih muzičkih časopisa u svetu *BBC Music Magazine*. "Ono što me fascinira, i što verovatno fascinira posetioce Festivala je neodvojivost stvarnog i realnog grada od onog imaginarnog i umetničkog", izjavio je novinar ovog poznatog časopisa.

Dramski ansambl Hrvatskog narodnog kazališta u Splitu premijerno je izveo jedno od najpoznatijih klasičnih dela teatra apsurdna *Čelavu pevačicu* Joneska u postavi Aleksandra Ogarjova. Ruski reditelj nastojao je da stvori komad pun živahnosti, rasplešanosti i raspevanosti, pa je drama obogaćena i muzikom Bitlsa. Ogarjov, koji je pre dve godine na Marulićevim danima nagrađen za predstavu "Sveštenikova deca" Mate Matičića, iznosi kako mu je želja predstaviti Joneska kao velikog autora 20. veka, stvaratelja stila, intelektualca koji se svetu obratio novim jezikom, poetičnim, oštroumnim te istovremeno tužnim i veselim. "Radi se o autoru koji je uspeo ispričati priču o nama samima više od bilo kojeg realista. Napravio je to metaforično i duboko. Predstava je razigrana jer Joneska doživljam kao veseloga čoveka, što je suprotno mnogim mišljenjima. Naime, smatra se da je on težak, neveseo i kritički nastojan prema svetu", ističe Ogarjov.

"Čelava pevačica" obično se postavlja na manjim pozornicama, u intimnijem okruženju, no splitska izvedba zauzima celu scenu, pa se na izgled hermetičan tekst u potpunosti otvorio.

Prvi put u hrvatskom teatru predviđena je, i to u jednoj večeri, izvedba

DUŠEVNA STANJA

Vesti iz slovenačkog gledališta

Posle sedam godina, koliko je prošlo od poslednjeg izvođenja komada Žarka Petana na sceni Drame SNG Ljubljana, premijerno je izvedena njegova nova drama *Fatalna komedija*. Režiju potpisuje Vinko Moderndorfer. "Petan je autor koji se posvetio pisanju kamernih dramskih komada i u njima je uspostavio svojevrsnu autorsku prepoznatljivost,

trilogije *Arhetip: Medeja/Žena-bomba/Europa*, nastalih po monolozima autorke zavidne svetske reputacije Ivane Sajko, objedinjenih u knjizi "Žena-bomba", izdanoj 2004. godine. U nekoliko prostora Zagrebačkoga kazališta mladih (atrijum, podrum, velika pozornica) publika ima priliku videti predstavu za istinske teatarske ljubitelje, a osim autorke koja postavlja monološki komad "Arhetip: Medeja", "monologe" režira i Dora Ruždjak Podolski ("Žena-bomba") te Franka Perković ("Europa").

"Izuzetno sam ponosna što smo nas tri rediteljke uspele povezati ova tri komada u dramaturško-prostornu celinu, sve zahvaljujući međusobnim propitkivanjima i ispravnim podsticajima, uz svesrdnu pomoć autora videa Maura Ferlina koji je svojim briljantnim idejama učinio našu saradnju još homogenijom", rekla je Perkovićka.

Prvu nagradu za dramsko delo "Marin Držić" za 2006. Ministarstva kulture RH dobila je Vlatka Vorkapić za tekst *Judith French*. Drugu nagradu ravnopravno dele Marijana Nola za dramu "Zločestobija" i Slobodan Šnajder za "Kosti u kamenu". Treću nagradu dele trojica autora - Željko Ivanjek za "Legendu o Josipi ili ljubavni sud", Milan Rakovac za delo "Riva i Druxi" i Tahir Mujičić za "Babinu guicu".

Festival profesionalnih kazališta za decu i mlade **NAJ, NAJ, NAJ** u organizaciji gradskog pozorišta "Žar ptica" predstaviće u svom sedmom izdanju sedam domaćih i sedam inostranih predstava, a sveukupno će biti izvedene 24 predstave. Selektorka je odabrala "stilske raznovrsne predstave" koje se sve temelje na adaptacijama i dramaturgijama, što upućuje na činjenicu da ima premalo autora koji pišu drame za pozorište za decu i mlade. U izboru su tri predstave koje se temelje na bajci "Ronja, razbojnička kći", "Ivica i Marica" te

Zanimljivo kolažiranje: Lom u Gavelli

"Mali princ", zatim one koji se bave medijima - "Profesor Baltazar ili potraga za čudesnom kapljicom" i "Kolbaba i Brzovjavko" te dve koje proučavaju generacijske probleme "Bum Tomica" i "Veliki zavodnik".

Ivica Šimić, selektor inostranog programa, odlučio se za predstave iz Rusije "Sretni Hans" i "Palimpsest - Prebrisak ili okretanje predstave oko svoje osi", belgijske predstave "Lava, ispitivanje tla" i "Beznadna, razorna i neodoljiva ljubav gospodina Bertha", francuski "Pismošara", holandski "Péro ili tajna noći" te scenski projekt "Sve je to ljubav" koji dolazi iz Švajcarske.

Glumačka družina Histrion za Svetki dan pozorišta dobila je svoju dvoranu u Zagrebu. Od početka 1975. pa do zaključno 2006. godine Histrioni su izveli 52 premijere i hiljade repriza. Obišli su Hrvatsku uzduž i popreko, plovili su na obalama dva mora, Panonskog i Jadranskog, gostovali su u BiH i Srbiji.

U sklopu 12. vukovarskog lutkarskog proleća, koje se održavalo od 26. do 30. marta, izvedene su 102 lutkarske predstave koje je videlo oko 30.000 dece. Lutkarsko proleće otvorila je predstava "Zlatka" Milade Mašatove osječkog Dečjeg kazališta Branka Mihaljevića. Osim u Vukovaru, Vinkovcima, Županji, Iloku i Otoku, predstave su se igrale još u desetak mesta u Vukovarsko-sremskoj županiji...

U varaždinskom HNK izvedena je hrvatska praiizvedba komedije *Molijer*

Goldonijev jubilej: Molijer u Varaždinu (Foto: Saša Novković)

Karla Goldonija, u režiji i dramaturškoj obradi Ivica Boban. U godini u kojoj celi svet slavi 300-godišnjicu rođenja velikog italijanskog komediografa Karla Goldonija, HNK je odabrao nesigurniji put i posegao za komadom koji se do sada nije igrao.

Goldoni se okušavao u klasičnoj formi od pet činova i u stihu od 14 slogova koji je u italijanskom najbližnji aleksandrincu velikih Molijerovih komedija, kao i Kornejevih i Rasinovih tragedija. Međutim, kritika kaže da "umesto jasne i precizne režije, varaždinski *Molijer* obiluje neujednačenim rediteljskim i glumačkim rešenjima."

Nova predstava u Gavelli, *Lom* u režiji Slovenke Mateje Koležnik, zaokružena je, dovršena i idejno promišljena. Podsticajan tekst američkog dramatičara Nila Labjuta, koji se sastoji od jedne duo drame ("Jato svetaca") i dva monologa ("Medea Redux" i "Ifigenija u Oremu"), poslužio je rediteljki kao poligon za zanimljivo kolažiranje. Tako je četiri dramska lika i njihovo fragmentirano ispovedanje domišljato isprepletala i potom sabila u skladnu celinu. Opšta atmosfera "Loma" izrazito je neugodna i nelagodna te su gledaoci postavljeni u poziciju znatiželjnih i empatičnih voajera, ali i nadripsihterapeuta jer ono što će čuti na tim sofama je igra s onostranim, pomaknute priče iz crne hronike i detektivskih beležnica. "Jato svetaca"

Novu predstavu *Kondor i princeza* Zagrebačkog kazališta lutaka, nastalu po predlošku Jasena Boke, koja se u ključu umetničke bajke bavi propašću velikog carstva Inka, režirao je Joško Juvaničić. Moguće je pratiti dve pripovedne matrice, onu političku vezanu uz španska osvajanja, dolazak Franciska Pizara i njegovih monaha u današnji Peru, te privatnu, ljubav monaha Dijega i princeze Manupoci.

A.J.

Muzičko-pozorišna kuhinja: Ljubav prema smrti (Foto: Ziga Koritnik)

tehničkih pomagala, izrazito neteatralno da bi glumačka igra došla do izražaja", dodao je reditelj.

Na sceni SNG Maribor premijerno je izvedena monodrama *Sokratova odbrana*. Platonovo delo adaptirao je i izvodi Petar Ternovšek. Leta 399 p.n.e. troje Atinjana (Meletos, Anikos, Likon) uložili su tužbu protiv Sokrata, jer ne veruje u državne bogove, usvaja nova božanstva i kviri omladinu. Sokrat se branio pred najvišim atinskih sudom gde je bilo čak 500 porotnika. Smrtna kazna koja mu je izrečena je jedna od najvećih pravnih i etičkih grešaka atinske demokratije. Ovaj Platonov komad čini se danas više nego aktuelnim, što je i bio razlog postavljanja ove monodrame.

U teatru Slovensko mladinsko gledališče premijeru je imala muzičko-pozorišna kuhinja, kabaretski događaj začinjen poezijom i novim tehnologijama, *Ljubav prema smrti* u režiji Matjaža Pograjca. Autori se pozivaju na mišljenje francuskog filozofa Alaina Badioua da je 20. vek krutog duha, manične želje za promenom stvarnosti u nov svet za novog čoveka. Podsećaju da je to bilo stoleće vojnih zapovesti koje su proizvele različite manifeste: komunizma, revolucije, literature, arhitekture, slikarstva, muzike, pozorišta i... kuhinje. Futurističke kuhinje. Podsećaju na dejstvo koje povezuje avangardu, teatar i kuhinju: manifest futurističke kuhinje je nastao samo godinu pred manifestom totalnog pozorišta...

Nova predstava u Slovenskom ljudskom gledališću Celje je *Događaj u mestu Gogi*, Slavka Gruma u režiji Aleksandra Popovskog. Na literarno stvaranje Gruma najviše je uticala njegova služba u ljubljanskoj Bolnici za duševne bolesti na Kodeljevem. Ovaj komad je pisao od 1928. do 1929. i prošao je gotovo neopaženo dok mu iste godine u Beogradu nije uručena književna nagrada. Potom slede izvođenja u Mariboru i Ljubljani. Reč je o jednoj od najpotresnijih slovenačkih drama, koja je građena kao mozaik slika o psihopatskom životu u provincijalnoj Gogi. U središtu zbivanja je Hana, koja je u mladosti doživela nasilje, koje je uzrokovalo njenu frigidnost. Ona se vraća u mesto Goga ne bi li se suočila sa prošlošću te je se i oslobodila...

A.J.

Susret sa smrću: Fatalna komedija (Foto: Peter Uhan)

MOSTARSKA LISKA

Šta se događa u pozorištima Bosne i Hercegovine

Program ovogodišnje 23. Alternativne Akademije u Mostaru održava se od 18. do 31. avgusta. Rok za prijavljivanje je 30.6.2007, a cena učešća za svaku radionicu je 100 evra. Za sada je najavljen program tri majstorske radionice - Kvalitet izvanredne glume: praktični pristup njenom razvoju, baziran na metodi Michaela Chekhova, voditelj je Scott Fielding iz SAD-a; Tok izvođenja, radionica izvođačke umetnosti, voditeljka je Nhandan Chirco iz Italije i Radionica buto plesa, voditelj je Katsura Kan iz Japana.

Prijave se vrše na e-mail: bihcdo@cob.net.ba

Peti festival komedije, prvi put međunarodnog karaktera, **MOSTARSKA LISKA** održan je od 20. do 29. aprila. Pored domaćih teatarskih ansambala, učestvovali su i ansamblji iz Crne Gore, Srbije i Hrvatske. U takmičarskom programu prikazano je deset predstava - "Igra parova" Matjaža Zupančiča, u produkciji BDP-a iz Beograda, "Ženidba" Gogolja, u produkciji NP Sarajevo, "Glumac je...Glumac je...Glumac je" Zijaha Sokolovića, "Sve o ženama" Mire Gavranca, u produkciji HNK-a iz Mostara, "Umri muški" Alda Nikolaja u produkciji Kamernog teatra '55 iz Sarajeva, "Goli pijanist" Matjaža Zupančiča, u produkciji Teatra "Kabare" Tuzla, "Grbavac" Slavomira Mrožeka u produkciji Udru-

ženja dramskih umetnika Srpske, "Povijest moje gluposti" autorski projekat Željka Vukmirice, "Zagrljenici" Miodraga Žalica, u produkciji SARTR-a iz Sarajeva, i "Siroti, mali hrčki" Gordana Mihića u produkciji Narodnog pozorišta iz Nikšića. Van konkurencije igraju Kenoove "Stilske vežbe" i "Čorba od kanarinaca" Miloša Radovića, u produkciji Festivala monodrame iz Lukavice.

Ansambl Narodnog pozorišta Tuzla gostovao je u Banja Luci nakon 18 godina pauze, odigravši u Narodnom pozorištu RS Nušićevu *Sumnjivo lice*, u režiji Nijaza Alispahića. "Uradili smo komediju koja kroz Nušićev tekst ima tendenciju da blago kritikuje današnjicu i njenu vlast", rekao je glumac Milenko Iliktarević, dodajući da su Nušić i njegovo delo danas čak aktuelniji od vremena kada je nastala komedija.

Nezavisna scena, kao važan segment kulture i inicijator značajnih događaja u BiH, još nije prepoznata od strane institucija gradskih i državnih vlasti. Većina njenih aktera muku muči sa finansiranjem i obezbeđenjem podrške za svoje projekte, a zajednički ističu da je ključni problem nepostojanje strategije razvoja ove oblasti.

"Postojeće kulturne institucije nisu u mogućnosti da uposle i apsorbuju nove generacije umetnika i kulturnih radnika.

Beograđani na Mostarskoj liski: Igra parova

Nezavisna scena je potrebna kao korektiv i dopuna postojećim institucijama kulture da kultura ne bude homogenizovana, da ne bude zatvorena i dovoljna sama sebi", ističe Radenko Milak, predsednik Organizacije umetnika "Protok" iz Banja Luke. Pored ove organizacije deluju i "Jazavac", "Race", "Vizari" i "Fenix art".

Čuvena legenda o banjalučkoj lepotici Safikadi koja žrtvuje svoj život ne želeći da izneveri svoju veliku i nesretnu ljubav biće pretvorena u operu. Opera se radi po "Poemi o Safikadi" koju je književnik, publicista i novinar Slavko Podgorelec napisao 1978. godine. Po legendi, mlada Banjalučanka Safikada zaljubila se u vojnika koji je služio u tvrđavi Kastel. Ljubav je bila uzajamna, ali idilu je pokvario poziv na daleki front. Safikada je teško podnela odlazak svog vo-

ljenog, a ubrzo je do nje stigla i strašna vest da je njen voljeni izgubio život na Dalekom istoku. U očajanju, Safikada je obukla najlepše svadbene ruho i pohitala pred top na tvrđavi Kastel, koji je svakog dana označavao podne. Tačno u podne Safikada je stala pred top i otišla u smrt da bi večno bila sa svojim voljenim.

Narodno pozorište RS priprema dve nove predstave - Šekspirovog *Romea i Julija* na Veliku scenu će postaviti Beograđanin Dušan Petrović, dok će predstavu *Gospođica Julija* Augusta Strindberga na Maloj sceni raditi Đurđa Tešić. Đurđa je već radila u Banja Luci: "Sada sam opuštenija jer poznajem ansambl, a i javnost zna kako volim da radim klasiku." Ona smatra da je Strindberg još neotkriven pisac iako se smatra pretečom moderne dramaturgije. "S njim je uvek eksperiment. Ovo je jedna od

autorovih prvih drama u kojima se još trudio da njegov izražaj liči na naturalizam, a posle je pisao nešto što je najbliže snovidenjima i ekspresionizmu. Pokušaćemo da zadržimo njegovu poetiku, ali ćemo težiti i da pronađemo temu koja se tiče današnjice, ljudi i njihovih života", dodala je rediteljka.

Ocene gostiju, organizatora i građana o nedavno završenom 23. internacionalnom festivalu **SARAJEVSKA ZIMA**, koji je tokom mesec i po dana održavan pod motom "Sarajevo - neki drugi grad", redom su pozitivne. Ibrahim Spahić, direktor festivala, kaže da su tokom 43 dana, koliko je trajao festival, uspeli okupiti više od hiljadu umetnika iz celoga sveta i prikazali više od 50 različitih programa.

A.J.

MARKETINŠKE AKCIJE KRALJEVSKOG NACIONALNOG POZORIŠTA U LONDONU

Savremeno doba traži od pozorišta nove oblike organizovanja i rada. Jedan od osnovnih savremenih oblika rada su i marketinške akcije, kao otvorenost prema preduzetničkom poslovanju. Marketinške akcije ne smeju negativno da utiču na repertoar pozorišta. Obrnuto - marketinške akcije treba da pospešuju otvorenost pozorišta u svakom pogledu. Ovim načinom rada pozorište postaje otvoreno za nove repertoarsko-estetske izazove, savremenu produkciju i preduzetničko poslovanje, što bi svrstalo naše pozorište u red ovovremenskih pozorišnih organizacija Evrope. Sledi kraći prikaz koncepta marketinških akcija Kraljevskog nacionalnog pozorišta u Londonu.

Vodič za saradnju sa Kraljevskim nacionalnim pozorištem

Osnovni finansijer Kraljevskog nacionalnog pozorišta je država, preko Britanskog saveta. Država, takođe, određenim zakonskim regulativama omogućuje ovom pozorištu široki spektar mogućnosti u pravcu marketinško poslovnih aktivnosti. Primenom odgovarajućih zakonskih mera i olakšica, ovo pozorište pokreće značajne marketinške aktivnosti i delatnosti, sa ciljem obogaćivanja svog programa i poboljšanja materijalnih uslova.

U materijalu *Vodič za rad (saradnju) sa Kraljevskim nacionalnim pozorištem*, izloženi su programi, primeri i oblici rada Kraljevskog nacionalnog pozorišta koji u osnovi imaju princip modernog marketinškog poslovanja. Ovaj dokument sadrži informacije i programe, obrazložene jasno i pregledno, sa svim relevantnim detaljima o poslovno partnerskim oblicima rada i lepezom sponzorskih delatnosti. Posebno su obrađene

prednosti i pogodnosti koje pruža *Kraljevsko nacionalno pozorište* svojim klijentima i poslovnim partnerima.

Evo šta o saradnji sa *Kraljevskim nacionalnim pozorištem* kažu njegovi čelnici, što je i neka vrsta preporuke:

"Kraljevsko nacionalno pozorište je sebi dalo u zadatak da u svakom pogledu bude odlično i najbolje na svom polju rada. Ponosni smo na veoma vidljive rezultate koje postižemo. Partnerstvo sa Kraljevskim nacionalnim pozorištem pružaće vam idealnu priliku da promovirate izvanredno obavljanje svoga posla i da dokažete svoju odlučnost da postignete visok kvalitet kako na sceni, tako i oko nje."

Genista McIntosh, izvršni direktor

"Uveren sam da poslovni odnosi sa *Kraljevskim nacionalnim pozorištem* mogu biti od velike koristi za jednu kompaniju. Pozorište u rukama maštovitih ljudi ima veliku moć da transformiše. Ono je čudesan medij za proširivanje i produblivanje komunikacija, bilo među samim ljudima iz poslovnog sveta, ili pak među ljudima iz poslovnog sveta i njihovim klijentima."

Sir Christopher Hogg, Predsednik Upravnog odbora Nacionalnog pozorišta

"Postoje stvari koje Britanija radi bolje nego bilo ko drugi, a pozorište je jedna od njih. Jedan od najboljih poteza koje vaša kompanija može da napravi, jeste da počne da saraduje sa *Kraljevskim nacionalnim pozorištem*."

Michael Grade, Predsednik Saveta za razvoj Nacionalnog pozorišta

Sledi pregled poruka koje ovo pozorište upućuje svojim budućim saradnicima.

Primarne beneficije

- Povezivanje naziva i trgovačke marke kompanije sa umetnošću.
- Proširivanje profila delatnosti u sferi udruživanja.
- Dobra prilika da klijent za sebe pridobije specifičnu publiku.
- Prilika da klijent poboljša reputaciju svoje kompanije time što će ona biti uključena u raznovrsne poslove u vezi sa našim nacionalnim pozorištem.
- Prilika za klijenta da obezbedi kvalitetne vrste kolektivne rasonode.
- Prilika za razmenu veština između umetnosti i biznisa.
- Prilika da klijenti probude, ohrabre i neguju kreativnost i motivaciju kod svoga osoblja.

Prilika za...

- Kreativno partnerstvo.
- Sponzorstvo.
- Partnerstvo u obrazovanju i obučavanju.
- Partnerstvo u pristupu radu i njegovim rezultatima.
- Sponzorstvo turneja po Britaniji i inostranstvu.
- Pridruženo/kolektivno članstvo.

Samo puko nabrojavanje poruka i prilika govori o bogatstvu ponuda *Kraljevskog nacionalnog pozorišta* koje pozivaju na saradnju sa ovim pozorištem u vidu marketinških akcija. Iskustva ovog pozorišta mogu da budu instruktivna za našu sredinu. U tom smislu će u narednim brojevima slediti analize pojedinačnih aktivnosti.

Milovan Zdravković

MORAMO DA SAČUVAMO NACIONALNE KULTURNE VREDNOSTI

Tomislav Trifunović, glumac i član Predsedništva SDUS

Tomislav Trifunović, bard srpskog glumišta i do skoro prvak drame užičkog pozorišta, glumi i pomalo režira već 39 godina. Bio je angažovan u Pirotu, potom u Mostaru, Kruševcu i Užicu. Igrao je najznačajnije uloge u više od 170 predstava, okušao se u TV serijama, ali ni za jednu od svojih uloga ne može da kaže da mu je najdraža. - *Uložio sam dosta truda, nerava i rada, pa i u one uloge koje možda nisu bile dobre, ali sam ih pripremao sa uverenjem da će biti dobre. Volim male, karakterne uloge, koje oslikavaju kompletan karakter običnog čoveka. To su uloge poput Arse u 'Pokojniku', Žike u 'Sumnjivom licu', gluvenemog prosjaka u Krležinoj 'Agoniji' i mnoge druge. To je moj umetnički život, sa svim usponima i padovima', kaže Toma. Njegovu biografiju čine i osam nagrada Joakim Vujić, Zlatni ćuran, Bora Stanković, godišnje nagrada za kulturu Kruševca i Užica i mnoštvo drugih priznanja.*

U kakvom sećanju su Vam ostala pozorišta u kojima ste igrali?

U veoma lepom. Tog vremena se rado sećam, ali nisam od onih koji žive od uspomena. Svestan sam da to ne može da se vrati i da novi ljudi donose nove načine razmišljanja i rada.

U užičkom pozorištu proveli ste duže od 21. godine. Zašto odlazite iz Užica?

To je veoma kompleksno pitanje.

O tome ne želite da govorite...

Možda je bolje da o tome ne govorim... Čovek provede neko vreme i uloži trud, onda dođu neki ljudi, koji to ne cene. Niko ne traži spomenike, ali ne očekuje ni da ga šikaniraju i to oni ljudi koji to ne bi smeli da rade, jer su nevažni za pozorište. Kada se to dogodi, a niko ništa ne preduzme, onda čovek mora da spasava svoju dušu. Rešio sam da odem iz užičkog pozorišta, jer sam se bojao da u njemu dočekam penziju. Ako mi to rade sada, tada bi možda bili grublji. Mislim da bih to mogao da sprečim odlaskom u kruševačko pozorište. Svakako ću povremeno dolaziti u Užice, a vreme će, nadam se, učiniti svoje. Čovek zaboravi ružne stvari, pamti samo one koje su lepe.

Da li ste se možda pokajali zbog neke uloge?

Nisam, jer glumac ne može ništa da uradi na svoju ruku. Svako rešenje koje glumac pokuša da unese u predstavu, reditelj mora da verifikuje. Ne mogu ja ništa na svoju ruku, bez obzira zvao se Toma Trifunović ili ne znam ko, ako to reditelj ne odobri.

Vi ste uvek igrali u pozorištima u unutrašnjosti. Zašto nije bilo angažovanja u prestoničkim pozorištima?

Ima mnogo razloga, ali najvažniji je što sebe nisam mogao da dovedem u situaciju da ništa ne igram u jednoj sezoni. To mi se čini nerazumnim. Nisam od onih koji su čekali da li će ih reditelj ili

neko drugi primetiti i pozvati da igraju. Zbog toga je u mojoj karijeri toliki broj uloga, jer, dok sam bio u punoj glumačkoj snazi, igrao sam u sedam do osam premijera u jednoj sezoni.

Ipak, mladi glumci danas se nerado vraćaju u takozvana mala pozorišta van Beograda?

Čini mi se da se ipak polako vraćaju, ali ranije se to retko dešavalo, jer su ih profesori učili da je to provincija i da tamo mogu samo da propadnu. Međutim, iz mog iskustva i iskustva mnogih kolega, koji su glumački vek proveli u pozorištima u unutrašnjosti Srbije, situacija je sasvim suprotna. S druge strane, ja nikada ne govorim o provinciji, već o unutrašnjosti. Provincija je u glavama i mentalnom sklopu ljudi. Mnoge kolege koje su glumački vek proveli u unutrašnjosti dokazuju da pravi rad uvek mora da bude zapažen. Mladi ljudi žele uspeh preko noći, a Beograd je mnoge talentovane upropastio, jer se nisu snašli, pa većina njih malo radi, što je pogubno. Čovek koji stalno radi, sasvim se drugačije oseća od onog koji nema posla. Ne bih da zvučim kao nacista, ali mislim da je rad iznad svega i da određuje čoveka.

Da li u srpskom teatru prepoznajete podelu na tradicionalno i novo pozorište?

Ne znam šta je to novo u pozorište. Osim tehničkih i tehnoloških pomagala, malo šta je novog uneto u pozorište tokom poslednjih 4.000 godina. Ima u našem teatru svetskih izmišljotina, ali one traju samo jedno leto. Primera radi, šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog veka imali smo Living teatar, genijalno pozorište, ali se raspalo kada je shvatilo da je postalo ono protiv čega se borilo. Bilo je i drugih pokreta, poput Stanislavskog, Grotkovskog, Boba Vilsona, pa i La Mame, kao i mnogih drugih, ali to je veoma kratko trajalo i uvek se vraćalo na prapočetak. Bez glumca ne može se ništa. Kažu teatar pokreta, ali mi imamo balet, koji je i pokret i muzika, a oni izmišljaju vruću vodu. Teatar pokreta smislili su oni koji vole pozorište, ali ne znaju da glume.

Ipak, zar našem teatru nisu potrebne promene, uostalom kao i celom društvu?

To su frustracije ljudi koji ništa kreativno u pozorištu nisu uradili, a sebe su proglasili za velike znalce i kritičare. Izmišljaju nove pravce i puteve, koji bi trebalo da nas odvedu ne znam gde, pri čemu treba da se odrekne svega i da prihvatimo ovo ili ono, pa ćemo da uđemo negde tamo, a ne znam gde... To su ljudi koji neće ostaviti nikakav pozitivni trag u srpskom pozorištu, a stalno pričaju o tome da nešto treba da se menja. Dao bih im državne pare i najbolje glumce da osmisle najmodernije pozorište i naprave predstavu onako kako misle da ona treba da izgleda. Neka nam to pokažu na primeru, a ne da stalno teoretišu. U tu priču ja ne verujem.

Ako je naše društvo u tranziciji, zar i pozorište ne bi trebalo da inicira i svoj tranzicioni zamah?

I to je izmišljotina. Naše društvo mora da prođe put promene samog sistema, ali ako želimo da sačuvamo svoju dušu, moramo da sačuvamo nacionalne kulturne vrednosti. Nema države koja nema plaćenih pozorišta, pa čak to ima i Amerika, uz poseban sistem ulaganja u kulturu, a mi hoćemo i jare i pare. Ako hoćemo tržište u kulturi, onda moramo da igramo Policijske stanice, Kursadžije, razne Audicije i ostalo, jer će

to doneti profit. Međutim, u takvim tržišnim uslovima u pozorištu, uopšte se ne bi igrali Andrić, Ćosić, Meša Selimović, a da ne govorimo o Đuri Jakšiću, Bojiću, Nastasijeviću i mnogim vrednim autorima i tekstovima iz naše kulturne baštine, jer jednostavno ne donose profit. Da bi se igrali takvi autori i tekstovi, kako bi generacije koje dolaze to mogle da vide, u te predstave ipak moramo da uložimo novac. Pozorište nije samo tekst i glumac, to je etnološka izložba, a često i muzejska postavka o kulturnim vrednostima i to mora da se neguje. Čak i mnoge evropske države imaju zakone o zaštiti nacionalnih interesa u kulturi, poput Nemačke. Ne znam zbog čega se uvek na prvom mestu mora postavljati Amerika.

Verujem da će Vas deo pozorišne javnosti nakon takvih stavova prepoznati kao pripadnika konzervativnog shvatanja u srpskom teatru...

Ali svi oni koji se u Beogradu zalazu za to neko novo i tranziciono pozorište neka uzmu državne pare, koje inače troše na raznorazne gluposti, pa neka naprave predstavu i kažu - e, ovako ima da se pravi pozorište. Ostavimo se više teoretisanja. Oni u svom teoretisanju, čak ne kažu šta i kako treba, već samo šta ne valja.

Zar niste gledali predstave koje idu u susret tom novom ili drugačijem pozorištu?

Dobro znamo kako se te stvari uređuju. Podsetiće na Gebelsovu rečenicu da sto puta ponovljena laž postaje istina. Kad njih desetero počnu da viču kako je nešto dobro, sledećih petoro, kojima se to ne dopada, kažu 'daj bar da čutimo, da nas ne proglašaju za budale', ali meni se ne čuti.

Pa kako onda rešiti sadašnje probleme u našem teatru?

Veoma jednostavno, jer će to publika da reši. Oni koji zagovaraju novine u pozorištu, neka urade pola predstava po svom, a drugu polovinu po starom, pa će publika sama da izabere šta će da gleda.

U tome je važna i uloga medija, zar ne?

Kao što su jedni mediji za jednu stranku, tako su drugi za drugu stranku. Neki mediji će podržati to novo pozorište, a neki staro, ali oni koji daju pare za ulaznice odlučice šta će gledati.

Zar to nije simplifikacija problema?

Pa to jeste jednostavno, ja ne komplikujem stvari!

Ali ja želim da komplikujem, pa recimo, osim medija, tu su i pozorišne interesne grupe, kako ih već u žargonu nazivaju "gangovi" ili "klanovi"...

To je već druga stvar. Protiv takvih interesnih grupa ili klanova, izgleda da nema leka. Ja pripadam samo jednom klanu, a to je pozorište. Ja pozorište volim i nemam ništa protiv da grupa ljudi napravi predstavu po svom afinitetu, ali mi smeta kada počnu da pričaju da ne valja ono drugo pozorište, a onda ti isti ljudi odu na neko drugo mesto i za dobre pare rade ono za šta su prethodno rekli da ne valja. Treba biti dosledan. Znam mnoge iz Beograda koji kažu da je unutrašnjost mrak, a onda dođu u neki grad u tu unutrašnjost Srbije i igraju bez imalo stida. Pare izgleda nemaju veru.

Može li glumac da odbije ulogu ukoliko smatra da je neki komad sumnjive estetike, ne veruje u njegov uspeh ili iz nekog drugog razloga?

Može, ali zavisi kako će to da saopšti.

Da li ste odbijali uloge?

Nikada nisam polazio od toga da predstava mora da ima neverovatan uspeh. Mnoge su urađene sa velikim ambicijama, u čiju produkciju je uloženi veliki novac, pa nisu imale veliki uspeh. Neke predstave radili smo sa mukom, ali su postale veliki kulturni događaj. Sve vreme Vam govorim da je danas veoma malo poštenja, ne samo u pozorištu, već uopšte u društvu. Dešavalo mi se da sam tražio da mi zamene ulogu, pa sam umesto glavne igrao epizodu, jer sa glavnom ulogom nisam znao šta ću. Izlazili su mi u susret i na moju, ali i na sreću te predstave i pozorišta. Stanislavski kaže da nema velikih i malih uloga, već samo velikih i malih glumaca. Ne bi trebalo da se lažemo, jer gospodin Stanislavski nikada nije igrao grobara u 'Hamletu', već Hamleta. Ipak, po svaku cenu ne bi trebalo igrati velike uloge, niti sam se stideo da igram epizode, čak sam na njih veoma ponosan i za njih dobio nekoliko nagrada Joakim Vujić.

Da li pozorišta u unutrašnjosti imaju dovoljno obrazovanih glumaca, reditelja i kreativne energije, ili je možda recept za njihov uspeh takozvano "tezgarenje" iz Beograda?

Ne bih ja to nazvao "tezgarenjem", jer pare koje ti ljudi dobijaju u unutrašnjosti, mogli bi da dobiju bilo gde, pa i u Beogradu. Učestvovao sam u stvaranju užičke predstave "Kako zasmejati gospodara", ali i u mnogim drugim, koje mogu ravnopravno da se nose sa svim ostalim prestoničkim predstavama. Međutim, tvrdim da bi pozorišta iz unutrašnjosti bila razapeta na stub srama, kada bi igrala neke predstave koje su sada na repertoaru u Beogradu. Nema razloga da pominjem te predstave, ali bio sam prisutan nekoliko puta kada su se kritičari, posle nekih beogradskih premijera, dogovarali da te predstave moraju da hvale. To nije dobro za pozorišnu umetnost.

Dodossimo i do problema sa pozorišnom kritikom...

Mi već godinama nemamo pravu pozorišnu kritiku. Nekada se o pozorišnoj kritici ozbiljno raspravljalo i vodilo računa o njenom doprinosu pozorištu. Mnogi kritičari su se jednostavno povukli. Vredne pažnje su kritike Dejana Penčića-Poljanskog, koji je bio odlično upućen u kompletan pozorišni život i njemu nije bilo teško da otputuje u Piro, Šabac ili u bilo koje drugo pozorište da pogleda predstavu kako bi napisao, koliko je to moguće, objektivnu pozorišnu kritiku. Pored njega tu je i Muharem Pervić, ima još imena za poštovanje, ali na žalost to niko ne čita i ne uzima za primer kako treba pisati pozorišnu kritiku.

Vi ste član Predsedništva SDUS-a, koliko ta asocijacija može da poboljša stanje u našem teatru?

Imamo mnogo problema, koje ne možemo da rešimo bez pomoći države. Ipak, trudimo se da nekim našim članovima učinimo život dostojnim, a zahvaljujući merama Vlade taj položaj je poboljšao, ali i dalje imamo velikih problema. Pored toga, imamo mnogo zlonamernih ljudi koji prave probleme tamo gde ih nema, pa se često bavimo nebitnim stvarima, dok važne stvari ostaju nerešene. Problemi u pozorištu moraju sistemski da se reše, da se donesu zakoni o kulturnim dobrima i finansiranju pozorišta. Pozorišta se danas snalaze

kako znaju, a produkcija nije onakva kakva bi trebalo da bude. Pozorište je skupa igračka i treba joj pomoći da preživi. Možemo da izmišljamo praznu pozornicu, ali novac je potreban za osnovne stvari. Što bi rekao Siniša Kovačević, danas se pozorišni komadi pišu tako da u predstavi ne sme da bude više od pet lica, za dekor ne više od tri gajbe, a o potrošnim rekvizitima ne sme se ni razmišljati. Znači koliko para, toliko muzike.

Kada se pomene Vaše ime, uz njega se pominju i uspešne karijere Vaših sinova, Sergeja i Branislava. Kako procenjujete njihove karijere?

Veoma sam ponosan na njih i njihov rad. Dok su ih drugi hvalili, dobronamerno ili zlonamerno, ja sam uvek imao onu nezahvalnu ulogu, jer sam ukazivao na ono što nisu dobro uradili i insistirao da to poprave. To su oni prihvatili, jer sam svoje primedbe argumentovano obrazlagao. Mladim glumcima potrebni su rad i hrabrost. Jednom prilikom, Ljuba Tadić dao mi je dragocen savet, koga sam se pridržavao prvih trideset godina glumačkog staža. Govorio mi je da je jedno šta će glumac da priča u kafani, da je najbolji i najgenijalniji, ali kad dođe kući treba da pogleda pod krevet, u orman, okrene se na sve četiri strane, a potom da kaže - ja ništa ne znam. To bih savetovao mladim glumcima, a onim starijim želim da budu zdravi i dugovečni.

Nenad Kovačević

RADIM ONO ŠTO VOLIM

Mlada glumica somborskog NP, Kristina Radenković, ima 26 godina i mnogobrojne angažmane: u SNP-u: 'Tekelija' D.Petrovića, 'Fizičari' (Matilda fon Cand) M.Pušića, 'U kulisama duše' (pevačica), B.Liješevića, 'Poručnik sa Inišmora' (Mejred) Z. Tomića, 'Preterano nasleđstvo' (Nina) F. Markovinovića. U Pozorištu mladih: 'Suba u namu' (prijateljica), koreodrama A.Ketig. U somborskom NP: 'Važno je zvati se Ernest' (Gvendolin Ferfaks) O. Đorđević, 'Poslednja smrt Frenkija Suzice (Sanja) K.Mladenović, 'Maska' (Glumica) G. Stojanović.

Diplomirala je u klasi profesora Bore Draškovića sa prosečnom ocenom 9,2 na AU u Novom Sadu. Visoka je 175cm, ima 57kg, plavu kosu i zeleno-braon oči.

Zašto baš gluma?

Od malena sam imitirala, pohađala glumačke sekcije u osnovnoj školi i gimnaziji. Nisam mislila da ću se ozbiljno baviti glumom sve dok se nisam upisala na dramsku sekciju u AKUD 'S. Markinković' koju vodi reditelj Milan Pletel - Plendža. On me je naučio da volim pozorište, književnost, umetnost uopšte, da je cenim, da vredno radim. Naučio me je koliko je važno biti posvećen... Ako bih ikad dobila Oskara njemu bih se zahvalila.

Iz kog pokušaja si prošla prijemni?

Prvo sam upisala studije geografije u Novom Sadu jer sam u tom momentu osećala da još nisam spremna za Akademiju. Tokom te godine revnosno sam se spremala za prijemni. Polagala sam kod Bore Draškovića u Novom Sadu i primljena sam iz prvog puta.

Odlaziš li na audicije?

Pristalica sam audicija i volela bih da ih ima više. Uglavnom odem na sve

na koje me pozovu. Naravno, na većini se već zna konačni ishod, ali za mene je to odličan trening za prevazilaženje straha od nepoznatog, a i mogućnost da u tri minuta pokažem šta znam.

Pod kojim uslovima bi igrala u manjem gradu?

Na studijama mi je jedna od želja bila da igram u NP Sombor. Znala sam da tamo igraju odlični glumci, da rade odlične predstave, da je to jedna mala industrija kojoj je jedini cilj dobra predstava i koja mlade glumce uči zanatu. Želja mi se ostvarila. U somborskom pozorištu sam već godinu dana i radim ono što volim.

Da li bi pokušala u inostranstvu?

Mogla bih da pokušam u inostranstvu, ali bih volela da me pozovu za neki projekat. Odlično govorim engleski i francuski. Ne bih mogla da odem u Englesku ili Francusku da oprobam sreću, jer moglo bi se dogoditi da ne dobijem angažman i godinu dana, a tada bih sigurno pala u depresiju.

Da li mlad glumac može da preživi od svog rada?

Ja imam sreću da me moja majka podržava u svakom smislu. Ona mi je omogućila da se bavim onim što volim, a da ne moram da se bojim šta će biti sutra. To je prilično olakšavajuća okolnost. Da nije tako radila bih paralelno još nešto, ali bih ostala u pozorištu. Neću odustati od glume zbog loše finansijske situacije u kulturi.

Omiljena predstava, film? Šta čitaš, a šta bi volela da igraš?

Omiljena predstava mi je "Klopka" M.Manjlovića somborskog pozorišta i 'Kaj sad?' E. Savina. Omiljeni film mi je "Rekvijem za snove" D. Aronofskog, obožavam knjigu "O ljubavi i drugim

Kristina Radenković

demonima" Markesa, a volela bih da igram Hedu Gabler.

Da li su reditelji i upravnici pratili rad tvoje klase, gledali diplomsku predstavu?

Nažalost, nisu. Jedino za koga znam da je uvek zainteresovan da vidi nove generacije glumaca je reditelj Duca Petrović. Ali kad smo mi studenti lično zvali upravu SNP-a rado su dolazili.

Radiš li nešto na svom plasmanu ili čekaš dok te ne pozovu?

Čekanje ubija želju i volju. Počinješ da sumnjaš u sebe. Moraš se boriti kroz život, ako sam sebi ne pomogneš, neće niko. Naravno, postoje "razni" načini borbe, ali ja nekako još uvek želim da verujem da rad, upornost i kvalitet uvek pobeđuju bez obzira čime se baviš.

M.Jurčić

PREMIJERA

SVADBA U KUPATILU POZORIŠTA NA TERAZIJAMA

Predstava 'Svadba u kupatilu' po tekstu Milorada Pavića u režiji Saše Gabrića premijerno je izvedena u Pozorištu na Terazijama.

Pavićev komad kombinuje prošlost i sadašnjost, sudski proces i ljubavnu priču, sukob muških i ženskih interesa i principa, realne slike mentaliteta i bizarne elemente, poetske prizore i političke aluzije. Posle 'Hazarskog rečnika' koji je 2002. godine režirao Tomaž Pandur u srpsko-slovenačkoj koprodukciji, 'Svadba u kupatilu' je drugo delo Milorada Pavića, izvedeno na domaćoj sceni. Dela ovog autora izvedena su u Pragu, Augsburgu i Njujorku, a naročito u Rusiji, od Petrograda do Voroneža i Prokopjevskaja. Na repertoaru tih scena igrani su 'Zauvek i dan više', 'Hazarski rečnik', 'Krevet za troje' i to u više postavki.

U predstavi 'Svadba u kupatilu' nastupa veliki glumački ansamb, koji predvode Milenko Zablacanski, Mina Lazarević, Maja Noveljić-Romčević i Slobodan Stefanović.

U predstavu je uključena i filmska projekcija, autora Tihomira Dukića, tamburaški orkestar koji uživo izvodi muziku po izboru i u obradi dirigenta Vojkana Borisavljevića, scenografiju vojvodanske varošice iz 20-ih godina prošlog veka kreirao je Boris Maksimović, a kostime Marina Medenica.

M.J.

OSTAJTE OVDE, MAME

Marija Medenica

Marija Medenica ima 26 godina, rođena je Beogradanka ali je glumačko dete novosadske AU i profesora Borisa Isakovića. Igrala je u predstavama "Sećanja" i "Indijac hoće u Bronks" ali ju je publika posebno upamtila po izvrsnoj ulozi u predstavi "Kući", koju sa svojim klasićima igra na sceni SNP-a, a kojom su prošlog leta na Festi-

valu akademija u Slovačkoj osvojili Grand prix. Krajem marta, Medenica je zablislala još jednom na sceni SNP-a, kao Ona u predstavi "Ja ili neko drugi"...

Prvi koraci

"Studirala sam srpsku književnost i jezik, odslušala treću godinu na Filološkom fakultetu u Beogradu, ali tek

TEKSTOVI NAŠIH MLADIH PISACA

2002. sam smogla snage da se oprobam na FDU, kod Vladimira Jevtovića. Potpuno nenadano, ušla sam u uži izbor, ali sam u nastavku ispala. Dogodine, kod Dragana Petrovića - isto, međutim, prijemni na AU u Novom Sadu bio je uspešan... Valjda. Uvek sam se pitala šta se desi sa ljudima koji "otpadnu" tokom upisne trke, a možda su bili i bolji, samo sam ja imala više sreće... Zato sam se uvek borila da zaslužim ukazano mi poverenje".

Radničko dete

"Dolazim iz radničke porodice koja nema nikakve veze s pozorištem, a i rasla sam u nepozorišnoj sredini. Puno puta sam se uverila da su poznanstva bitna, iako sam u početku naivno verovala u suprotno. Međutim, obećala sam sebi da ću se povući iz profesije ako osetim da sam nedovoljno dobra, kao i da nikada neću biti deo "koktelskog miljea", kako bih sebi prigrabila profesionalni prostor. Činjenica je da deca iz umetničkih porodica imaju neke prednosti u ovom poslu, ali verujem da je njima možda čak i teže, jer uvek moraju da pravdaju ukazane im šanse, pod većim stresom nego mi "obični".

Glumački žar

"Svaki glumac, mlad pogotovo, treba da igra (skoro) sve što mu se ponudi jer samo tako može videti dokle je sam stigao i onda dalje raditi na sebi. Ne sme sebi da dozvoli luksuz NERADA, ni u jednoj fazi svog sazrevanja. Moju kondiciju održava rad sa decom, s kojom radim u Obrenovcu u školi glume. Od njih puno učim i tako se iznova vraćam svojoj intuiciji. Kad nema posla, to je ono što mi daje snagu i motiviše me, uostalom kao i rad sa amaterima koji se od profesionalnih

glumaca razlikuju samo po tome što ne žive od glumačke veštine. Poražavajuće je što katkad primećujem da oni imaju više žara nego "profesionalci". Bitan je odnos prema radu i želja da se stvara... Jedino što ne podnosim su površni, lenji i nedosledni ljudi, skloni kompromisima... Sve ostale muke u ovom poslu su slatke, stvaralačke..."

Audicija

"Izbegavam ih i to iz nesigurnosti. To je vrlo neodgovorno s moje strane, jer je to najlegitimniji način da dobiješ ulogu. Ali, konkretno tako samo dobila ulogu u predstavi "Ja ili neko drugi", iako sam bila vrlo nezadovoljna svojim predstavljanjem. Tamo su bile sjajne devojke s moje klase i tvrdim i sad da bi svaka od njih dobro odigrala ulogu koja je pripala meni, samo sam ja tog dana imala više sreće... Možda..."

Ne vredi čekati, gorke suze liti...

"Nikad sebi neću dozvoliti da čekam da mi se nešto ponudi. Ne vidim sebe kako sedim i vegetiram. To je pogubno i upravo moj rad s decom u školi je na tom tragu. Na leto ću u Obrenovcu ponovo pripremati celovečernju predstavu sa MAT-om, a nosim se mišlju da za koju godinu napišem režiju, tačnije pokušam, ali samo da bih unapredila svoju prvu ljubav - glumu".

Biti glumica...

"Od "biti glumac" samo je jedno teže - "biti glumica"... A tu je i ona stara priča "nema dobrih ženskih uloga", mada možda smo mi sklone da se tešimo time, umesto da tragamo. Pozorište je čarobno baš zato što je (skoro) sve moguće. U predstavi "Kući" igram Sineta, pre svega zato što je odnos muško-ženskih likova

bio u neskladu s broječanim stanjem na klasi, ali smo nadam se uspeli to da odbranimo na sceni..."

Ostajte ovde...

"Jezik mi ne bi bio prepreka, ali se meni ne napušta Srbija. Obećavajući su svi ti naši mladi talentovani pisci. U Srbiji se, čini mi se, rađa nov pozorišni izraz i to vrlo raznolik i originalan: Milena Marković, Maja Pelević, Dušan Spasojević, Uglješa Šajtinac".

(Pre)živeti od glume

"Vrlo se ne ponosim time što sam još uvek parazit kod roditelja, ali već pomenute aktivnosti mi donose neku skromnu zaradu, svakodnevno pronalazim nove izvore prihoda. Oprezna sam, ne bih da se izgubim u potrazi za egzistencijalnim dobrima nauštrb svoje ličnosti i poziva koji me duhovno "hrani".

Gledam, čitam, slušam...

"Nahod Simeon" je jedina predstava posle koje nisam mogla da spavam... Potpuna katarza. Filmove gutam, a što se čitanja tiče - trenutno čitam razne teatarske spine, ali se svakodnevno osvežavam poezijom: čitam mlade pesnike i uredno se vraćam Radetu Draincu i Vitu Nikoliću."

Ko nas to posmatra...

"Čast izuzecima i greh na dušu nezainteresovanima za energiju mladosti... Patetična sam, al' moram kad već imam šansu da progovorim... Znam da svako o svojoj klasi govori sve najlepše, ali tvrdim (vreme će pokazati) da će to biti stub budućeg srpskog pozorišta. Ne govorim o sebi, već o svojim klasićima... I bilo bi lepo da se ova opaska ne shvati kao lažna skromnost!"

Snezana Miletić

U SOMBORU ODIGRAO 20 PREMIJERA ZA 3 GODINE

Rođen u Mostaru, pre 27 godina, Miljan Prljeta, mladi glumac NP u Somboru kaže da je nezgodno govoriti o sebi, jer se to obično pogrešno protumači. Diplomirao je glumu 2004. na AU Novi Sad u klasi profesora Petra Banićevića. Visok je 183 cm, ima 74 kg, tamno smeđu kosu i plave oči. Do sada je nastupao u NP Sombor, NP Subotica, Beton Hali Beograd, Bitef Teatru, a sada radi na filmu 'Topli zec'.

Zašto si odabrao baš glumu?

Nisam imao konkretne razloge. Većinom mladi u osetljivim godinama isprobavaju svoje afinitete, pa sam tako i ja probao od sporta do nauke i na kraju zalutao u glumu.

Po završetku treće godine srednje škole pokušao sam da upišem glumunizam uspeo. Sledeće godine sam upisao i veterinu i glumu. Nisam se mnogo dvoumio, na sreću životinjskog sveta.

Imaju li diplomci svih umetničkih fakulteta podjednake šanse po završetku školovanja?

Nisam siguran koliko diplomci imaju prostora da kalkulišu, ja sam to smatrao lošim rizikom. Prihvatao sam sve ponude i za većinu se ne kajem. Svakako da neko ima više šansi, kao i u svakom poslu, faktori za to su opravdani ili ne.

Koliko su "veze i poznanstva" važni u poslu?

Provocirate me ovim pitanjem i neću nasesti. Važan je rad, smirenost, mud-

rost, talenat. I čestitost. Ako se trudimo da ove osobine negujemo doći ćemo u fazu da razmišljanja o surovostima i nepravdama u poslu svedemo na minimum.

Ideš li na audicije?

Kad bih bio pozvan svakako bih na određene otišao.

Pod kojim uslovima bi igrao u nekom manjem gradu?

Ja sam do sada svoje najzapaženije uloge ostvario u manjem gradu. U Somboru sam odigrao preko 20 premijera za tri godine. U Subotici nešto manje. Jedini uslov je bio da igram, stalno da igram, a onda su se nizali motivi i satisfakcije koji su pravdali moja igranja. I različiti repertoar uloga i reditelji i aplauzi i Sterijina nagrada koju sam dobio na poslednjem festivalu - sve su to motivi.

Diplomci umetničkih fakulteta ili diplomci nekih drugih fakulteta, čije su šanse veće?

Mladim ljudima se danas retko daje šansa paušalno, jer su neiskusni. Kad ostare čekajući izgube i mladost i šansu, za uzvrat dobiju titulu namćora. Zato šansu ne treba čekati, treba se boriti.

Pozorište, televizija, ili film?

Preferiram ono što trenutno radim i za šta me plate. Trenutno snimam film 'Topli zec' u režiji Gorana Vukčevića. Sjajna priča u kojoj imam sreću da igram glavni muški lik. U pripremi je još jedan film gde bi trebalo da igram jednu srpsku

istorijsku ličnost. Veliki projekat zakazan za avgust.

Što se tiče pozorišta upravo radim s Nikitom Milivojevićem jedan Šekspirov komad, čija se premijera očekuje u Tivtu.

Da li se približavamo "američkom snu" gde se glumci godinama bave svim i svačim "čekajući šansu"?

To je pogrešan termin. To bi se pre moglo nazvati košmarom. Mnogi ljudi žive neku vrstu virtuelnog života, odrađujući ono što ne vole, živeći u nadi da će raditi ono što žele. Ta vrsta života može da ima posledice i za pojedinca i za porodicu.

Da li si član SDUS-a, UFUS-a ili SINGLUS-a?

Član sam SINGLUS-a, ukoliko još uvek postoji. U poslednje dve godine nije me niko ni o čemu obavestio iz ovog udruženja. Stoga ću ga rado menjati. Dobro ste me podsetili.

Da li bi voleo da imaš svog agenta?

Agencije svakako treba da postoje i bilo bi dobro da se javno oglase i ponude svoje usluge, mislim da bi korist bila obostrana. Ali to treba pametno sprovesti.

Privlače li te reklame?

Zависи pod kojim okolnostima i uslovima. Za pojavljivanje u reklami treba da imate konkretne motive, ili ćete se zadovoljiti što će vas rodbina po svetu videti preko satelita, što je apsurdno.

Omiljena predstava, film? Šta čitaš?

Ne stvaram doživljaj omiljenosti. Razmišljam o tome šta sam video, pročitao i zašto želim, ili ne, da pogledam ili pročitam ponovo. Trenutno čitam "Doba ekstrema" Erika Hobsbauna, vrlo dobra knjiga o istoriji dvadesetog veka.

Da li su reditelji i upravnici pratili rad tvoje klase?

Neki jesu, a neki nisu imali vremena...

Misliš li da mlad glumac mora sam da radi na svom plasmanu, ili treba da čeka dok ga ne pozovu?

Iščekivanje je opravdanje za neuspeh. Rad je izazov pun rizika, gde postoji isto toliko šansi za uspeh. Zato treba imati hrabrosti i zacrtan cilj. Ako mlad glumac nije spreman na ovu vrstu rizika, neka ostane ušuškan u čekanju, gde je neuspeh primarna osobina.

M.J.

Milan Prljeta

u kojem umnogome zavisiš od drugih. Zato ja i idem na audicije.

Ali ono što mladi glumac može da uradi na svom plasmanu, jeste, da ne odbija prilike koje mu se pružaju, te da i manju ulogu odigra nabolje što zna i

ume.

M.J.

Marina Vodeničar

NIJE DOBRO ČEKATI 'SKRŠTENIH RUKU'

Pozitivna i vedra, Marina Vodeničar, rođena je 09.12.1982. u Pančevu. Prošle godine je diplomirala na FDU u klasi profesora Vlade Jevtovića. Visoka (168), vitka (53kg) plavokosa i plavoooka glumica za sebe kaže da je odmerena, komunikativna, vredna i istrajna, a svoju životnu filozofiju saopštava krilaticom: "Stvarnost je uglavnom ono, što mi rešimo da jeste. Zato ljudi ne reaguju toliko na stvarnost, koliko na ideje koje imaju o stvarnosti."

Do sada je publika mogla da je gleda u pozorišnim predstavama "Fazoni i fore", "Pepeljuga", "Čarobnjak iz Oza", "Beogradske priče 4", "Gospodica Julija", "Čorba od kanarinca"; na TV-u u serijama "Ljubav, navika, panika", "Mješoviti brak", "Pozorište u kući"; na MTV u filmu o trgovini ženama, dečijoj emisiji "Superheroji sa ostrva snova" i TV drami "Na Badnji dan".

Na pitanje 'zašto si se odlučila baš za glumu' odgovara:

Zato što mi je delovala dovoljno zanimljivo da bih se njome bavila tokom čitavog života.

Da li si pristalica audicija i da li odlaziš na njih?

Jesam i uvek se odazovem kad god sam pozvana.

Da li bi išla da igraš u nekom manjem gradu i pod kojim uslovima?

Naravno da bih, i već sam zaigrala u Pančevu u jednoj dečijoj predstavi.

Najverovatnije bih se odlučila za tako nešto na osnovu toga koja je predstava u pitanju i koja je uloga meni ponuđena.

Da li preferiraš pozorište, televiziju ili film?

Još uvek se nisam oprobala na filmu, ali bih volela. Što se tiče pozorišta i TV zaista podjednako uživam u radu i na jednom i na drugom, iako se pristup i način glume razlikuju.

Da li bi igrala u pozorištima za decu?

Ja već igram u nekoliko predstava za decu i uvek bih rado glumila u pozorištu za decu, zato što je tu komunikacija sa publikom (decom) zaista čarobna u smislu "fidbeka" koji oni mogu da vam pruže.

Da li su reditelji i upravnici pratili rad tvoje klase, gledali diplomsku predstavu?

Na žalost, to se više ne praktikuje. Čak ni reditelji koji rade kao profesori na fakultetu ne posećuju redovno ispite glume i diplomatske predstave glumaca. (čast izuzecima). Smatram da je posećivanje diplomatskih predstava glumaca od strane reditelja ili upravnika pozorišta, jedan od boljih načina da se mladi glumci vide na delu.

Da li mlad glumac mora da uradi sam nešto na svom plasmanu ili je dovoljno da čeka dok ga ne pozovu?

Svakako da nije dobro niti dovoljno da čekaš "skrštenih ruku" da te se neko seti i da te pozove. Ali sa druge strane čini se da mladi glumci kod nas nemaju puno izbora, s obzirom da je gluma posao

Mihailo Laptošević

NE PRISTAJEMO NA SVE

Mihailo Laptošević, rođen u Priboju, 29.12.1980. Smedokos, zelenih očiju, visok 186 cm i idealno težak, 85 kg. Završio je FDU u klasi profesora Vladimira Jevtovića, sa prosekom 8.5. O tome kako je stigao na FDU kaže:

Studirao sam Višu elektrotehničku školu u Beogradu, položio dva ispita i shvatio da me to uopšte ne interesuje. Upisao sam BK akademiju, ali nisam imao novca da se finansiram i zbog toga sam otišao u vojsku. Pred kraj vojnog roka otišao sam na prijemni ispit kod profesora Vladimira Jevtovića i bio prvi na prijemnom.

Njegovi dosadašnji angažmani su u predstavama "Brod ljubavi" Zvezdara teatar, "Fazoni i fore" Boško Buha, "Lekcija" Dadov, "Čorba od kanarinca" Dadov - diplomatska predstava, i na TV "Bela lađa" RTS, "Ljubav, navika, panika" Pink.

Na pitanje da li misli da su "veze i poznanstva" važni u poslu, odgovara:

Jesu, veoma. To mladog glumca ne treba da obeshrabri, nego da ga tera da radi mnogo više na sebi, uvek bude u kondiciji i neku od mogućih prilika maksimalno iskoristi.

Svoje mišljenje o audicijama formuliše ovako:

Pristalica sam audicija, iako se one ovde rade proforme za većinu uloga.

Pitali smo ga može li mlad glumac da preživi od svog rada?

Može da preživi, ali da živi - teško.

Omiljene predstave su mu u Zvezdara tetru, "Klaustrofobična komedija" i "Profesionalac". Trenutno je zaokupljen iščitavanjem Dostojevskog, a na pitanje 'šta bi voleo da igraš' odgovara: Voleo bih da igram mnogo toga.

Za reditelje i upravnike kaže da je veoma mali broj njih pratio rad njegove klase. Budućnost mladih glumaca je samo u njihovim rukama. O tome misli:

Mladi glumac mora da uradi mnogo toga, i lepog i ružnog, na šta neki od nas nikada neće pristati.

M.Jurčić

POBEDNICI PETOG POZORIŠTA ZVEZDARIŠTA

Sa dodele nagrada

Nagradu za najbolju muziku osvojio je kompozitor Vladimir Pejković, za muziku predstave *Korak po korak* Lutkarske scene Pozorišta 'Toša Jovanović' iz Zrenjanina, nastale po scenariju i u režiji Dragoslava Todorovića. Po mišljenju stručnog žirija Vladimirova muzika na savršen način, inventivno i originalno prati i akcentuje neverbalnu priču komada.

Za dizajn i animaciju lutaka stručni žiri nagradio je autorski tim i ansambl pozorišta 'Pinokio' iz Zemuna za vedru, duhovitu, veselu i poetičnu, sigurno najnežniju predstavu festivala *Ružno pače*, po tekstu Igora Bojovića, a u režiji Stevana Bodrože.

Najboljim glumcem Petog Pozorišta 'Zvezdarišta' proglašen je Mladen Andrejević za ulogu Kapetana Kuke u predstavi *Pera Pan i potraga za blagom* Pozorištanceta Puž iz Beograda, po tekstu Vuka Pavlovića, a u režiji Milene Pavlović.

Nagradu za najbolju glumicu podelile su Ivana Nikolić i Jelena Trkulja za više uloga u *Crvenkapi* Centra za kulturu Pančevo takođe autorsko-rediteljskog tandema Bojović-Bodroža. Ove mlade glumice su, po oceni žirija, u minimalističkoj, zahtevnoj predstavi pokazale izuzetan talenat, glumačko pokriće, sigurnost i osećanje za partnersku igru.

Nagrada za režiju dodeljena je Dragoslavu Todoroviću za *Korak po korak* jasnu, preciznu, čistu, dinamičnu i inventivnu neverbalnu predstavu koju je publika ispratila sa najvećom pažnjom.

Nagradu za tekst podelio je pisac Igor Bojović sa - Igorom Bojovićem za predstavu *Ružno pače* Pozorišta Pinokio i *Crvenkapi* Centra za kulturu Pančevo, zbog modernih, duhovitih i promišljenih

tekstova koji imaju pravo osećanje za meru, te sa mladom publikom uspostavljaju direktan i neopterećen kontakt.

Termin najbolja predstava stručni žiri je preformulisao u **NAJLEPŠA PREDSTAVA** i tu nagradu je dodelio pozorištu lutaka iz Niša za predstavu *Amadeus*, autora, scenografa i reditelja Zorana Lozančića. Zamenu termina žiri je uradio zbog toga što je želeo da podvuče značaj lepote, jer je lepota umetničkog dela jednako vredna kao i svaki drugi njegov kvalitet (što se danas, u poplavi "estetike ružnog" pomalo zaboravlja). Odnosno, čak i neki nedostaci mogu se prevazići čistom lepotom. U tom smislu odabran je *Amadeus*, predstava koja je na najbolji način iskoristila i plasirala sve mogućnosti lutkarskog pozorišta od teatra senki do živog glumca. Posebno je važno što ova predstava efektno približava klasičnu muziku mladim gledaocima.

Sve odluke stručni žiri je doneo jednoglasno i vrlo brzo. Predsednica žirija bila je Mirjana Karanović a članice Mirjana Ojdanić i Jelena Bogavac.

Osim pobeđe i potvrde kvaliteta, nagrade sadrže i finansijsku podlogu, koja je u skladu sa mogućnostima **Pozorišta Zvezdarišta** gotovo simbolična, ali ne i zanemarljiva. Pojedinci su dobili po 25000 dinara, a pozorišta po 40000. Dovoljno da se pobeđa proslavi a da svi ostanu trezni.

Zanimljivo je da su se odluke nezavisnog dečijeg žirija umnogome poklopile sa odlukama stručnog žirija, što može značiti ili da su deca stručna, ili da je stručni žiri detinjast ili da su odluke dobre. Dečiji žiri dodeljuje samo tri nagrade. Prvu je dao predstavi *Pera Pan i potraga za blagom*, drugu predstavi

Amadeus, a treću je podelio između predstava *Korak po korak* i *Ružno pače* (Pozorišta Pinokio).

Inače, predstave su bile toliko različite i raznorodne da ih je bilo skoro nemoguće porediti. Upozoravajuće je ipak da najveća, najskuplja i najmnogoljudnija pozorišta (najskuplja jer su budžetska i imaju zaposlen ansambl, tehničko, zanatsko i operativno osoblje) nisu uspela da osvoje ni jednu jedinu nagradu. Radi se o Pozorištu "Boško Buha" i Pozorištu "Duško Radović" iz Beograda, te o Pozorištu mladih iz Novog sada.

Znajući da PBB ima i nekoliko atraktivnijih predstava može se posumnjati da su *Tri praseta* (u dogovoru sa selektorom) poslata na ovaj festival kao na manje bitan, po nečijoj oceni. Mnoge pozorišne uprave vode sličnu politiku u nameri da ostvare "mir u kući" i izbegnu optužbe da forsiraju pojedine predstave. Pitanje je koliko su *Tri praseta* uopšte naslov za PBB koje inače računava na predškolsku i školsku publiku, dok je ovo naslov za sasvim malu decu, na primer za publiku 'Pužića' i 'Pinokija'. Pokušavajući da priču približe malo starijoj Buhinoj publici, autori su je približili sebi, odnosno napravili su neku svoju, međusobnu igru, u kojoj se publika osećala suvišnom. A sumnjamo da su se i izvođači baš dobro proveli. Na neuslovnoj sceni CZK Vuk Karadžić mladi i neiskusni glumci (među kojima ima darovitih) nisu uopšte uspeli da ostvare nikakav kontakt sa publikom, pa su čitavu predstavu odigrali uprkos publici. Da ne kažemo protiv publike. Ovo mora da je bilo strašno naporno i glumcima. Nadamo se da to na matičnoj sceni nije baš tako, ali na Zvezdarištu je bilo.

Osetljivu i delikatnu predstavu vrlo labilne, da ne kažemo sumnjive dramaturgije ("bez dramske supstance" što reče jedna poznata spisateljka kojoj neću pominjati ime da ne bi imala neprilike) *Svako može da padne (osim čaplje)* Pozorišta 'Duško Radović' je sigurno poslalo sa svim mogućim ambicijama, jer oni stvarno u ovu predstavu veruju bez rezerve. Posebno vole reditelja Zavišića. Cela jedna generacija tridesetogodišnjaka kune se u ovo delo, koje je izgleda pre za njih nego za njihovu decu. Isto tako se generacija današnjih pedesetogodišnjaka klela u Malog princa, pa su tek od svojih potomaka čuli da to uopšte nije knjiga za decu već - za roditelje. (Neki, doduše nisu ni čuli nikad.) Nepadajuća čaplja imala je čak i u žiriju jednog svog fana i vrlo upornog lobistu sve dok nije odigrana na

Zvezdarištu, kada je uspela da razočara i tu mladu damu. Istina da je na premijeri Čaplja imala neko začudno svetlo, bizaru lepotu i da je deo (premijerne!) publike uspela da uvuče u neku svoju čaroliju. Na Zvezdarištu te čarolije prosto nije bilo, kao ni pravog svetla. Previše mraka, previše pričanja koje se u mraku ne čuje (čudan je taj pozorišni fenomen da se ono što se ne vidi obično i ne čuje) previše čekanja da se završi...

Novosađani su pak došli sa klasičnom lutkarskom predstavom koja je nakako ostala bez energije, te je delovala neveselo, rutinirano, tromo, raštračeno, ostarelo, bezvoljno i nezanimljivo.

Sličnu sudbinu doživela je i *Časna musketarska* bugarskog Teatra za mlade iz Sofije, koja je na Zvezdarištu očekivana kao favorit. Sigurno je da smo bez simultanog prevoda propustili neke verbalne bravure i kalambure (neke smo i razumeli) pisca Valerija Petrova, koga je umetnički direktor teatra najavio kao živog bugarskog klasika. Jasno da je publici iscrpelo polučasovno iščekivanje da predstava počne, (sve ostale su počele tačno u minut!) ali da se nije radilo o sećanjima četvorice deda i da se stalno ne maltretira isti, doduše vrlo funkcionalan dekor (kakav smo uostalom vrlo često gledali kod bugarskih lutkara) - možda bi ipak malo bolje prošla. Ako oni sa ovom predstavom na matičnoj sceni stvarno uspejaju da drže pažnju pubertelija (kojima je predstava navodno namenjena) punih 100 minuta, onda bi im zbilja trebalo dodeliti zlatne medalje za izdržljivost. Ili njima ili njihovoj publici.

Nije jasno zbog čega je predstava *Ružno pače* Pan teatra ostala nezapažena kad je to jedna vrlo poštena, profesionalna, stabilna i komunikativna pred-

stava, koja je zapravo najduže zadržala pomnu pažnju publike. Prvu i jedinu krizu pažnje oni su imali tek u trećoj trećini i brzo su je savladali, dok je kod svih ostalih kriza pažnje nastupala mnogo ranije i češće, a trajala je duže. Da li zato što je kao niskobudžetna i likovno dosta siromašna pala u senku bogatijih i atraktivnijih? Ili zato što je delovala nepretenciozno? Ili prosto zato što je otvorila Zvezdarište pa su je do kraja festivala zaboravili? Ili je prosto "nefestivalska" ma koliko ja ne volela takvu dijagnozu?!

Na kraju treba ipak reći da je ruini-rana sala CZK Vuk Karadžić sasvim neuslovna za dečija pozorišta. Sala je prevelika i broj dece prelazi kritičnu masu od 300 do 350, koju sudeći prema iskustvu, ne valja prelaziti u zatvorenom prostoru. Na otvorenom može i 1300 kao u Kotoru. U zatvorenom, idealno je 250, 300 pa eventualno do 350 mesta, ako je vidljivost i akustika perfektna, što ovde nije slučaj. Proscenijum je preširok, a samim tim i rampa koju treba prebaciti. Svetlosni park je strašno ograničen i siromašan, akustika takode na nezavidnom nivou. Boja glavne zavese, neka bljak smeđa, ne uklapa se ni u kakvu likovnost bilo koje predstave, pogotovo ne dečije. Tačnije: remeti svaku likovnost. Iznenađujuće je da su se u datu situaciju bolje uklopila lutkarska pozorišta nego igrana, premda bi za očekivati bilo upravo suprotno.

Kažu da su garderobe već renovirane, a da je renoviranje sale u planu čim se razreše imovinski odnosi. Gradska vlada izgleda smatra da CZK pripada Gradu Beogradu, dok Opštinska vlada smatra da pripada Opštini Zvezdara. Ovo dokazuje da političari ne moraju dobro saradivati čak ni kad su u istoj partiji. Sa te tačke gledišta možda je bolje što nemamo Republičku vladu, koja bi mogla smatrati da sve pripada Republici?!

M. Ojdanić

Pančevačka Crvenkapa

AKO ŽELITE DA PROMENITE DRUŠTVO, POČNITE OD DECE

U okviru humanitarnog projekta posvećenog marginalizovanim grupama dece i mladih ljudi, "Pozorište je solidarnost", u organizaciji Malog pozorišta "Duško Radović", Nacionalnog centra ASSITEJ Srbija i Ministarstva prosvete i sporta, održana je konferencija pod nazivom "Mesto i značaj pozorišta za decu i mlade u edukativnom i kulturnom sistemu". Na uvodnom izlaganju govorili su Anja Suša, i gosti Hagit Rehavi Nikolsajevski, dramska spisateljica, pedagog, reditelj i predsednica izraelskog ASSITEJ-a, i Lukas Svenson, dramski pisac i dramaturg švedskog Dramatena. Anja Suša se osvr-

nula na iskustva "Radovića" u stvaranju scene za mladu publiku kao i probleme na koje su nailazili zbog izbora pojedinih tema, jer i dalje vladaju površna mišljenja da pozorište za decu treba da se bavi samo zabavnim temama. Dok, naprotiv, teatar treba da bude u direktnoj komunikaciji sa decom, odnosno mladima. Potom je gošća iz Izarela pričala o borbi koju njihovo pozorište za decu biva već godinama. Od potpune javne nevidljivosti uspeli su da prvi put tek 2006.g. nateraju javnost da ustanovi nagradu i za stvaralaštvo u domenu dečijeg pozorišta. Takođe, osvrnula se na istoriju izraelskog teatra, koji zbog religijske pozadine biva

osnovan tek početkom 20. veka (jevrejska religija ne dozvoljava upotrebu maski i slika), a pozorište za najmlađe kreće sa radom 60-ih godina prošlog veka.

Gospodin Svenson je predstavio komade koje radi za Dramaten, koji se bave veoma ozbiljnim temama, tretiraju razne probleme koje imaju deca i mladi, koji daju kredibilitet njihovim problemima. Njega interesuje društvo i porodica kao njegova najmanja jedinica, odnosno dete kao najmanja jedinica porodice. Upoznao nas je i sa radnjom svog komada *Klaus i Erika* koji će uskoro imati premijeru u "Radoviću" u režiji Nebojše Bradića. Ova

drama se bavi decom koja pate zbog agresivnog oca.

Po završetku ovog izlaganja učesnici su podeljeni u dve tematske grupe koje su radile pod nazivima: "Dramsko pisanje za decu i mlade - prihvatljive i neprihvatljive teme u pozorištu za decu i mlade" i "Vidljivost i vrednovanje pozorišta za decu i mlade u okviru kulturnog sistema". Zanimljivo je da su obe grupe donele gotovo identične zaključke. Neki od njih su da je svaka tema koja je iz života tema za pozorište; da nema tabu tema već prihvatljivih i neprihvatljivih načina prikazivanja; da je potrebno razviti kritičku svest kod dece i mladih, te da pozorište ima ulogu moralnog i soci-

jalnog korektiva, kao i saznavnu funkciju; da novo pisanje treba da proizilazi iz interakcije sa publikom i da treba uvesti razgovore posle predstava koje pokreću pitanja. Takođe, konstatovano je da je pozorište za decu i mlade kod nas marginalizovano od strane stručne javnosti, da je neophodno uvesti edukaciju pedagoga, učitelja, prosvetnog profila, da saradnja između pozorišta i škole mora biti dvosmerna, odnosno da je neophodno ujedinjenje kulture i obrazovanja...

Izlaganja, diskusije i zaključci ove Konferencije biće publikovani i distribuirani učesnicima i javnosti na jesen.

A. Jakšić

ODRASTANJE UZ POZORIŠTE

U okviru Pozorišta Zvezdarišta a u svečanoj Sali za venčanja Opštine Zvezdara, održan je Okrugli sto, na temu ULOGA POZORIŠTA U PROCESU ODRASTANJA, čiji je moderator bila pozorišna kritičarka Ana Tasić. Prijatno smo bili iznenađeni brojem, zainteresovanošću i renomeom učesnika ovog razgovora, premda je razgovor vrlo brzo skrenuo sa osnovne teme.

Prvo skretanje bilo je ka deci sa posebnim potrebama kojoj bi trebalo posvetiti posebnu pažnju, i posebne razgovore, a ne nekoliko reči u okviru ovako široke teme, posvećene mnogobrojnijoj deci sa običnim potrebama. Zatim na pedagoški rad i teatarske radionice sa decom o kojima je govorila glumica i dramski pedagog Dijana Kržanić, što je takođe zanimljiva ali - posebna tema. Koja isto tako zaslužuje posebnu tribinu.

Donka Špiček dugogodišnji pregalac u svim vidovima stvaralaštva za decu, naravno, kao precizna i iskusna osoba

držala se dogovorene teme. Objasnila je da je teatar za decu mnogo važniji za odrastanje i razvoj dece, nego što se to društvu obično čini. Zatim, da je vrlo važno da dečije predstave, zajedno sa decom, gledaju i vaspitači, učitelji, nastavnici ili roditelji. Upozorila je na lošu naviku da se deca ostave u teatru dok, za vreme predstave, odrasli obavljaju šoping ili, što je još "važnije" - pićence u obližnjim kafićima. Smatra da je važno da se sa decom razgovara i pre i posle pozorišnog čina. Sa ovim su se, naravno, svi prisutni složili. Kad bi sa decom uopšte neko razgovarao bilo kojim povodom...

Statistike tvrde da odrasli sa decom komuniciraju sa ukupno dvadesetak istih ili sličnih rečenica svaki dan i da većina tih replika sadrže glagol u imperativu, što se baš ne može smatrati razgovorom u pravom smislu reči, a kamoli razmenom misli! Statistike takođe tvrde da ljudi koji redovno idu u teatar žive u proseku duže

od onih koji ne idu, ali ne kažu zašto je to tako. Možda se i zdravije hrane?

Donka Špiček smatra da je decu potrebno informisati o tome šta će gledati, a posle proveriti šta misle o viđenom. I sa tim su se svi složili, uz ogradu da je to ipak na vaspitačima koji nisu prisustvovali razgovoru. Ima ipak nešto što je na nama. Verujem da bi bilo bolje da je deci, preko razgleda (umesto imena glumaca i autora predstava, što je čisto podilaženje sujeti kolega!) rečeno nekoliko bitnih stvari o predstavi koju će gledati. Ovakvo, kad im nabrojite gomilu imena i zahtevaš da budu tihi i pažljivi, ne zna se zašto - zbog imena?

Činjenica je da predstave za decu uglavnom biraju odrasli, koji sa tih predstava često beže, pa je na prvi pogled jasno da u toj formuli nešto nije u redu. Po kojim kriterijumima se bira predstava sa koje ćeš zbrisati, a neko slabiji i manji treba da je izdrži i shvati?

Jasno je, valjda da dečija pozorišta imaju dvostruko veću odgovornost nego teatri za odrasle. Prvo, odrasli mogu da napuste predstavu koja im se ne sviđa, što deci nije dozvoljeno. Odnosno jeste, ali samo u slučaju da su tu sa roditeljem i da ih isti sluša. Ili još bolje sa tetkom, koja sluša češće! Kada su pak u organizovanoj poseti, sa školom ili vrtićem, ne smeju da mrdnu! (Ponekad se zbilja stiče utisak da bi ih najradije vezali sigurnosnim pojasevima za sedišta, sa lepljivom trakom preko usta.) To je dakle odgovornost prema deci. Moramo biti obazriviji prema njima jer su oni osuđeni na nas!

Druga odgovornost je odgovornost dečijih pozorišta prema - teatrima za odrasle. Jer, ako se detetu ogadi teatar (npr. dosadom, što je najčešći vid ogađivanja) u detinjstvu, ono će kao odras-

tao čovek verovarno zazirati od teatra kao institucije, što nije retko! Poznata priča o tome da dečija pozorišta stvaraju publiku za sva ostala pozorišta je, naravno tačna, a po toj logici mogu i da je razjure.

Drugo veliko skretanje sa teme obavio je jedan mladi kolega reditelj tvrdeći da priča uopšte nije bitna u teatru za decu, nego je bitan jezik simbola... i tvrdeći još neke stvari tipa "samo kod nas ne valja a Slovenci su genijalni" na šta je reagovala glumica Olivera Viktorović. Temperamentno, kao što prirodno reaguju praktičari na teoretičare. Ne zbog toga što joj mladi kolega nije bio simpatičan, niti zbog toga što je rekao (što uostalom i nije bilo baš jasno!) nego zato što se pod firmom "simbola" i "visokih umetničkih dometa i eksperimenata" u teatar uvlače svakakve nebuloze, potpuno neprihvativne u dečijem pozorištu. Možda mladi kolega ne pravi takve predstave, ali je sa svojom kritikom, svojstvenom mladim ljudima, krenuo sa maglovite pozicije koja sama sobom izaziva ovakvu reakciju kod ljudi koji se dugo i posvećeno bave decom.

Nekako se čak zabasalo i u "in your face" pravac valjda preko priče o temama kojima treba da se bavi dečiji teatar, pa treba li da se priča npr. o nasilju, drogi, seksu ili već tako nečem "lirskom". Zašto se, uostalom, seks stalno stavlja pored droge, među poroke, kad je on normalan? Zašto niko ne povezuje ishranu i ubistvo, a veže seks i drogu?

Razgovaralo se dalje o uzrastu kome su predstave namenjene, jer u proceni tog uzrasta ima vrlo mnogo "proklizavanja". Zatim do koje je mere dozvoljena i potrebna modernizacija klasičnih bajki, odnosno savremeniji pristup tim bajkama.

Igor Bojović rekao je da je, za njega, pisanje po motivima poznate bajke danas najslabije šekspirovskom pisanju, što je naravno tačno, ali takvo je i pisanje po motivima manje poznatih ili sasvim nepoznatih bajki. Ili pisanje po motivima legendi, epskih pesama, kao što je Igorova (meni omiljena) *Zenidba kralja Vukašina*.

Ne znamo da li su u Šekspirovo doba svi znali priču o veronskim nesrećnim ljubavnicima ili ju je otkrio i lansirao baš Šekspir, kao i priču od danskog kraljeviću. Sklonija sam da poverujem u drugu pretpostavku, odnosno da se elizabetanci nisu previše bavili ljubomornim crncem sve dok Šekspir nije napisao Otela. Mislim da je još lepše kad se pronađe manje poznata ili nepoznata, ili bar neobrađivana priča pa se po njenim motivima napiše tekst. Kao što je to radio Miša Stanisavljević, čiji je tekst *I mi trku za konja imamo* i na ovom festivalu bio tematsko i jezičko osveženje. Kao stvaraoci (a i kao izdržavana lica, uostalom!), imamo i izvesnu odgovornost prema sopstvenoj pripovedačkoj, poetskoj i epskoj tradiciji. Verujem da je potrebno da deca upoznaju i svoje poreklo, a ne samo globalno poreklo. Mislim, globalno smo svi od majmuna, a posebno smo možda od Jugovića ili Brankovića, jel?

Nemajući ništa protiv poznatih naslova neko je izrazio sumnju (ne sećam se tačno ko, ali se slažem sa njim) da se poznati naslovi često stavljaju na repertoar iz komercijalnih razloga. Možda zato imamo onoliko Pepeljuga, Crvenkap, Ružnih pačića, Prasića, Palčića itd., a mnogo manje naših motiva? Za razliku od odraslih, deca vole poznate priče, vole da im budu ponavljane, ali vole da vide i nešto novo. Baš kao i odrasli.

Mirjana Ojdanić

ZAŠTO PRINC NE NABAVI REP?

Predsednica stručnog žirija Mirjana Karanović očekivala je, kaže, da ako se bajke već modernizuju i osavremenjuju, neko napravi *Malu sirenu* tako da princ odustane od svog sveta i svojih nogu, te da on nabavi sirenski rep, napusti svoj suvozemni svet, i da zbog velike ljubavi pređe u vodeni svet male sirene. Pre ovog pitanja se Mira ogradila rekavši da nije mnogo pratila pozorišta za decu... ali je ipak, po mom mišljenju, baš ona postavila najvažnije pitanje vezano za klasične bajke i savremenu decu. Verovatno instinktom velike umetnice, ako već sama kaže da nema iskustvo u ovoj vrsti teatra.

To je pitanje ženskih likova, koji su u klasičnim bajkama skoro redovno objekti. Kao princeze koje otimaju zmajevi ili truju veštice i mačeha, a posle ih spašavaju prinčevi ili braća. Ili kao Mala sirena, koja doduše nije objekat, ima inicijativu i cilj, ali se ta inicijativa iscrpljuje u potpunom odustajanju od sopstvenog sveta i žrtvovanju zbog ljubavi i ulaska u svet muškaraca, u funkciji supruge, naravno što je za žensko biće jedina moguća sreća.

Očigledno je da je čitav svet klasičnih (patrijarhalnih) bajki izmaštana sa usputnom namerom da se devojčice aktivno pripreme za pasivna bića podložna prevarama i spašavanju, čiji je jedini životni cilj da se udaju i postanu zaštićene. Jer drugačije ne mogu da opstanu i da budu dobre, pošto dobar ženski lik u bajci nikako ne sme biti samostalan niti sposoban da se sam odbrani od stvarnosti. Ako si samo malo neposlušna ili znatiželjna proći ćeš kao *Uspavana lepotica*, kad se bocnula u šesnaestoj... na vreteno, naravno!

Samostalni, jaki ženski likovi u klasičnim bajkama redovno su zloće, veštice, Gorgone, mačeha, a skoro nikada junakinje... iz čega devojčice nesvesno treba da zaključe kako je zlo i naopako svako žensko biće koje nije objekat (kao Snežana, Pepeljuga, Vasilisa...) ili ne žrtvuje sve za ljubav (kao Mala sirena). Ovo je, naravno, bila solidna priprema za odrastanje i ulazak devojčica u patrijarhalni svet i život, sve do kraja prvog svetskog rata. Već gotovo sto godina to nije baš sasvim tako. Ili zapravo jeste, a mi se samo pravimo da nije i frljamo lažne ciljeve o 30% učešća ženskog roda u vlasti, zaposlenosti i u životu uopšte? Zar se i danas svaka žena koja postigne nešto svojim sopstvenim radom ne smatra nekom vrstom veštice a ne junakinje? OK možda će je smatrati i princezom ako odustane ne samo od svojih nogu, nego od čitavog svog tela i postane npr. - anoreksična manekenka, koja zarađuje toliko da može kupiti sve - osim hrane! Ako pak postane predsednik skupštine ili vlade, ministar ili direktor velike korporacije, sasvim je sigurno da će je svet smatrati vešticom i da se ni po tabloidnoj štampi neće pojavljivati naslovi "Seksi baba!" kao što se pojavljuju "Seksi Velja" za dedu na istoj poziciji. Ako ste se pitali (a niste) zašto se uspešnim muškarcima prašta sve, a uspešnim ženama ništa - eto zašto. Tako smo programirani još od ranog detinjstva. Zbog bajki čak ni žene ne podnose uspešne žene. A kamoli momci!

Naravno da se na Okruglom stolu niko nije pozabavio ovim pitanjem jer ga valjda niko, osim Mirjana, nije ni smatrao bitnim. Jasno da nisam došla do reči, pa pišem. Jer, ako klasične bajke pozitivno podržavaju odrastanje i razvoj dečaka, moramo priznati da devojčicama ne pružaju istu podršku.

PODELE MEĐU POZORIŠTIMA ZA DECU

Najviše su, kao i uvek na ovakvim mestima, govorili lutkari. Uglavnom vajkajući se kako nisu dovoljno cenjeni, kako kod nas nema lutkarskih škola, kako se na Akademijama lutkarstvo i ne pominje i sl. Sve je to, naravno, tačno ali na fakultetima se ne pominje nikakav teatar za decu. Ni glumački (igrani), ni lutkarski. Ni rediteljima, ni dramaturzima, ni glumcima, ni organizatorima. Mada većina mladih glumaca svoju prvu šansu dobija upravo u dečijim teatrima. I mada imamo dečijih pozorišta (ili scena) skoro isto toliko kao i onih za odrasle. Istini za volju, moram priznati da je nas profesor Miroslav Belović vodio i u dečije teatre i da smo čitav jedan semestar posvetili izučavanju tog vida pozorišta, ali to je bila njegova lična inicijativa. Znam da je i kasnije svoje studente dovodio u PBB, što drugi profesori režije nisu činili. Na FDU se danas izučava i muzičko pozorište, kakvih imamo samo tri u zemlji, ali dečije ne, mada ih imamo dvadesetak. I mada je normalno da se u manjim gradovima takozvana velika pozorišta bave i produkcijom predstava za decu.

Igor Bojović je ispričao kako njegov tekst *Baš Čelik* nije na FDU bio prihvaćen kao ispitni rad, a da je kasnije, kad je već postigao uspeh sa svojim scenskim bajkama, diplomirao sa tekstom *Mačor u čizmama*.

Samo u jednom kratkom razdoblju, dok je još Sterijino pozorje bilo festival domaćeg dramskog teksta, pojavljivale su se tako čak i predstave za decu. Doduše vrlo retko, kao da to nisu domaći tekstovi za domaću decu. Ipak dečija pozorišta igraju najviše domaćih tekstova. Mnogo više nego pozorišta za odrasle. Skoro je nemoguće sa predstavom za decu ući u selekciju Dana komedije, mada u dečijim pozorištima ima izvanrednih komedija, a da ne govorimo o drugim takozvanim velikim festivalima.

Kad je već pozorište za decu toliko izdvojeno iz pozorišnog života uopšte, zar je onda pametno da se i dečiji teatri među sobom dele na "igrane" i "lutkarske"? Pogotovo što imamo sjajnih predstava koje su kombinovane, npr. Pužićeva *Četiri praseta*. *Ivica i Marica* i *opaka starica* teatra Pinokio takođe su kombinacija igranog i lutkarskog, pa ih deca ipak mnogo vole. *Ružno pače*, Pan teata moglo bi se isto tako smatrati i lutkarskim pošto su glumci kostimom pretvoreni u patke - dakle u lutke. Pobjednička predstava *Amadeus* Niškog lutkarskog pozorišta ravnopravno sa lutkama koristi i "igrajuće glumce". Razlike između teataru za decu uopšte nisu toliko velike kakvima ih mi pravimo! Zar nas to podvajanje ne čini još slabijima?

Igor Bojović podsetio nas je na svoja višegodišnja nastojanja da dobije prostor od 1500 kvadratnih metara, koji već godinama zvrji prazan iznad pozorišta Pinokio, gde planira veliki lutkarski centar u kome bi se izučavalo lutkarstvo sa svih aspekata. Dakle od autorskih (dramaturških i rediteljskih) izvođačkih do dizajnerskih i do pravljenja lutaka. Zar i ta ideja ne može da se proširi na teatarsko stvaralaštvo za decu uopšte?

A DA PUSTIMO TINEJDŽERE MALO NA MIRU?

Gošt iz Bugarske Petar Pašov, reditelj predstave *Časna musketarska* objasnio je da njega u ovom času najviše zanima tzv. tinejdžerska odnosno adolescencija publika, koja jeste najteža ali joj je on ipak namenio svoju predstavu. Tako smo saznali da ni Bugari, čije je lutkarsko pozorište među najboljima u svetu - ne puštaju svoju decu da odrastu. Odnosno, ne žele da je puste iz svojih dečijih pozorišta. Baš kao ni mi.

Šta je to što nas nagoni da toliko zadržavamo u dečijim pozorištima pubertetlije koje sebe nipošto više ne smatraju decom? Čak i ako nisu u pravu. Da li ponavljamo greške roditelja koji se ne druže sa malom decom jer nemaju vremena od zarađivanja love, mada maloj deci novac i ne treba, trebaju im roditelji. A posle, kad klinci postanu tinejdžeri koje mnogo više zanima lova nego roditelji - ovi bi baš tad da im posvete vreme!

Ako je ta tinejdžerska publika već tako teška, a jeste, možda je to zato što smo joj dosadili? Možda treba malo da ih ostavimo na miru? Možda oni narednih par godina uopšte ne treba da idu u teatar, pogotovo ne u dečiji? Uvek se setim jedne velike scene koju sam videla ISPRED Narodnog pozorišta. Gomile mladih parova se ljube i pozdravljaju kao da se rastaju zauvek, kao da su pred železničkom stanicom a ne pred pozorištem. Zatim, u poslednjem trenutku devojčice (devojke!) utrčavaju u pozorište a dečaci (momci!) na rolerima, skejtovima, motorima ili prosto patikama - odlaze u život. Bili su to beogradski gimnazijalci dovedeni u Narodno, pa su se devojke, kao bolji daci, malo žrtvovala da popamte sadržaj priredbe - dok se momci provedu.

Možda bi bilo delotvornije kad bismo tinejdžerima pošteno rekli: sad ste preveliki za dečije pozorište a premali za velike teatre, pa neko vreme nećete biti poželjna publika. Kada odrastete moći ćete ponovo ući u teatar. Možda bi u inat požurili sa odrastanjem i rado se vratili u mrak sale? Ili da ih otvoreno i pametno, kao Slovenci, zaštitimo od čitanja lektire tako što ćemo im praviti predstavlektire? Jedino što bismo u tom slučaju morali lektiru pročitati bolje, a ne lošije, nego pubertetlije!

M. Ojdanić

NAGRADE

DAH TEATAR NAGRAĐEN ZA POLITIČKI ANGAŽMAN

Ugledna američka nagrada "Otto Rene Castillo Awards", koja se dodeljuje za najbolja ostvarenja u domenu političkog teatra pripala je rediteljicama "Dah teatra" Dijani Milošević i Jadranki Anđelić. Svečano uručenje nagrade je 21. maja u Njujorku. 'Dah teatar' je ovo priznanje dobio za celokupni šesnaestogodišnji rad, kao pozorište koje se aktivno bavi društvenim problemima. Rediteljicama će su u Njujorku pridružiti i Maja Mitić koja je u 'Dah teatru' od osnivanja. Raniji dobitnici ove nagrade su čuveni Bob Wilson, Lori Anderson, "The Living Theatre", kao i naš Centar za kulturnu dekontaminaciju.

"Dah teatar" je nastao u vremenima raspada bivše Jugoslavije, a suprotstavljajući ratu i nasilju ostao je njihov moto do danas. Dve godine nakon osnivanja prerastao je u Centar za pozorišna istraživanja koji pored predstava organizuje i seminare, radionice, predavanja... Stalni članovi su, pored Dijane i Jadranke, glumice Maja Mitić, Aleksandra Jelić i Sanja Krsmanović Tasić, muzičari Aleksandra Damjanović, Jugoslav Hadžić i Nebojša Ignjatović, kao i konceptualni umetnik Neša Paripović.

Uspešnu karijeru na međunarodnoj sceni započeli su još '96. godine.

"Naše predstave su uvek u dijalogu sa sredinom u kojoj živimo, a zatim i sa širim kontekstom. To je angažovano pozorište jer ne želi da sakrije ni da zabravi, već da se upusti u teme koje su goruće", objašnjava za 'Blic' Dijana Milošević i nastavlja: 'Dok klasični politički teatar nije postizao željeni efekat jer se sva radnja iscrpljivala na sceni, predstave "Dah teatra" teže da izazovu publiku. Teatar ne treba da bude didaktički, da propoveda, već da radi na suštinskoj, dubokoj transformaciji'. O tome govori i poslednja predstava "Dah teatra", "Priča o čaju", koja izvodi dirljivi ritual suočavanja sa sopstvenom istorijom i njenim bolnim trenucima. 'Dok je u nekim zemljama, poput Holandije, ovo što mi radimo mejnstrim, kod nas se još forsira 19-vekovni teatar. Mi smo u tom

smislu pioniri", kaže Dijana, "jer smo se borili za različito pozorište i različit model organizovanja."

M.J.

JUBILEJI

LJUBAVNIK VELIKOG STILA, PO STOTI PUT!

Premijerno izvedena 5. aprila 2005. godine na Novoj sceni Zvezdara teatra, predstava 'Ljubavnik velikog stila' Rej Kuniya u režiji Vlade Lazića, doživela je svoje stoto izvođenje, na matičnoj sceni i na gostovanjima! Tokom dve godine, predstava u celini i glumci nagrađeni su brojnim nagradama: na festivalu „Borini pozorišni dani“ 2005 za skupnu ulogu i nagrada publike za najbolju predstavu; na festivalu „Dami komedije“ u Jagodini 2006. godine dobila je nagradu stručnog žirija 'Mija Aleksić' za najbolju predstavu; po oceni publike kao najsmješnija predstava dobila je statueta "Jovanča Micić", Vladimir Lazić je dobio statueta 'Čurana' za režiju, a Katarina Žutić je dobila nagradu 'Večernjih novosti' kao najbolja mlada glumica.

U predstavi igraju i Anastasia Mandić (Isidora Minić), Milan Kalinić, Janoš Tot, Srđan Ivanović, Milorad Mandić Manda.

M.J.

JUBILEJI

POZORIŠTANCE OD TRIDESET LETA

Pozorište za decu 'Puž' je zašlo u zrele godine! Tačno tri decenije oni se trude da 'putem umetnosti, u hramu boginje Talije, svešteničkim naporom usade u naše najmlađe osnovne ljudske vrednosti kao što su: drugarstvo, požrtvovanost, sloga, hrabrost, pravdoljubivost, dostojanstvo, marljivost, poštovanje, istinoljubivost i iznad svega - ljubav...'

Svoj jubilej su obeležili izložbom "Trideset godina POZORIŠTA Puž" autorke Mirjane Odavić, višeg kustosa, u Muzeju pozorišne umetnosti u Beogradu. Postavku je otvorila Tanja Aleksić Peternek, a učestvovali su Branko Milićević Kockica, Hor Pužići i autorka izložbe. Uvodnu reč je imala Ksenija Radulović. Nije izostalo ni slavlje sa najmlađima, a imali su i priliku da pogledaju predstavu 'Veseli vremeplav.'

Sledeće što planiraju je gostovanje u Napulju, sa predstavom 'Nevaljala princeza', krajem juna i to na italijanskom jeziku.

M.J.

SAVREMENO ČITANJE GOLDONIJEVOG TEKSTA

U NP Užice počela je priprema internacionalnog koprodukciskog projekta "Sluga dvaju gospodara", Karla Goldonija, sa kojim će ovaj ansambl, 19. jula ove godine, učestvovati na 39. Pozorišnom bijenalu u Veneciji (Festival di della Biennale di Venezia).

Ambiciozni i značajni projekat za promociju domaće kulture, ali i veliko iskušenje za užičko pozorište, realizuje se u koprodukciji sa Venecijanskim bijenalom, Bitez teatrom, Offucina Electic Arts (Italija) i Grand Thetare (Holandija). Veliki iskorak u interanacionalizaciji potvrde kvaliteta užičkog pozorišta, podržali su Ministarstvo kulture Srbije, Italijanski institut za kulturu u Beogradu i užička opština.

Goldonijev komad režiraće Adrea Paccioto, italijanski reditelj i saradnik čuvene La MaMe, koji je prošle godine sa velikom uspehom režirao komad Pilad (P.P.Pasolini) u užičkom pozorištu. Asistent reditelja je Nemanja Ranković, umetnički direktor užičkog pozorišta, Jovan Ćirilov je uradio prevod i adaptaciju, dramaturgiju potpisuje Susanne Vinnacker (Nemačka), a kompozitor je Aleksandra Đorđević. Kompozitor elektronske muzike i video dizajner je Jan H. Klug (Holandija), scenografiju će osmisliti Mia David Zarić, dizajn svetla Andre Pronk (Holandija), kostime Snežana Kovačević, scenski pokret Ferid Karakjića, dizajn zvuka Nikola Pejović, a specijalni saradnik na predstavi je Nebojša Graca.

Reditelj Paccioto prisustvovao je prvoj čitajućoj probi i nakon podsećanja na izuzetno kreativno iskustvo sa užičkim ansamblom tokom prošle godine, istakao je da je u pitanju savremena adaptacija Goldonijevog teksta iz doba baroka, koja će biti iscenirana kao "komedija dvostruke igre" uz upotrebu savremenih pozorišnih i medijskih izraza. - Radnja originalnog komada dešava se u Veneciji, tadašnjem velikom trgovačkom centru, ali savremenom adaptacijom i prevodom ona je izmeštena u Crno Trgovište, u sadašnjost, krcatu apsurdnih i tragikomičnih situacija i likova koji igraju dvostruke igre. Važno je da pojasnimo odnose među likovima, kako bi gledaoci mogli da prepoznaju upravo tu dvostruku igru", rekao je glumcima i delu autorskog tima reditelj Paccioto.

U predstavi će igrati glumci užičkog pozorišta: Divna Marić, Vahidin Prelić, Vladimir Kurčubić Tanja Jovanović, Bojana Zečević, Igor Borojević, Goran Šmakić i Slobodan Ljubičić.

Probe u užičkom pozorištu planirane su u dva navrata, najpre od 7. do 20. maja, a potom od 1. do 20. juna.

N.Kovačević

Ferid Karajica, Andrea Pacoto i Snežana Kovačević, a potom (stoje) Aleksandra Đorđević i Bojana Zečević

SOMBORSKE POZORIŠNE VESTI

Narodno pozorište Sombor učestvovalo je u zvaničnoj selekciji 57. Festivala profesionalnih pozorišta Vojvodine u Zrenjaninu, gde je, prema izboru selektora Radoja Čupića, izvelo predstavu *Poslednja smrt Frenkija Suzice* Slobodana Vujanovića u režiji Kokana Mladenovića. Žiri u sastavu: Mirjana Markovinović, Kata Đarmati i Uglješa Šajtinac dodelilo je Marku Markoviću, članu glumačkog ansambla ovog pozorišta nagradu za najboljeg mladog glumca ovog festivala. Nagradu je dobio za ulogu Petra.

Četvrta premijera u sezoni 2006/07, *Monogamija* Stele Fili u režiji Ane Tomović, čije su probe počele u aprilu, zakazana je za 24. maj. U predstavi igraju: Saša Torlaković, Ivana V. Jovanović, Mihajlo Nestorović, Kristina Radenković, Olga Nestorović, Milijana Makević, Tatjana Šanta Torlaković i Marko Marković. Dramaturg je Vuk Ršumović, scenograf Marija Kalabić, a kostimograf, Biljana Tegeltija Bojanić. Tekst je prevela Olivera Milenković. Osim premijere 24. maja, *Monogamija* je na repertoaru još i 23. 25. i 31. maja.

Na sceni somborskog pozorišta tokom aprila gostovale su dve dramske predstave. Narodno pozorište iz Niša izvelo je predstavu *Edmund Kin* Hadija Kurića u režiji Irfana Mensura. Srpsko narodno pozorište iz Novog Sada gostovalo je 13. aprila sa predstavom *Povratak Kazanove* Artura Šniclera u režiji Ane Tomović. Naslovnu ulogu igra Radoje Čupić, a u predstavi igraju još i Nenad Pećinar, Draginja Voganjac, Milica Grujičić, Zlatko Rakonjac, Rade Kojadinović, Tijana Maksimović i Isidora Paklar. Dramaturzi su Branko Dimitrijević i Vuk Ršumović, scenografkinja je Ljerka Hribar, kostimografkinja Momirka Bulatović, muziku je komponovala Nevena Glušica, a scenski pokret je uradio Saša Krga.

Muzički događaj sezone u Somboru je gostovanje opere u jednom činu, *Zora D.* Isidore Žebeljan. Opera je nastala prema motivima televizijskog scenarija Dušana Ristića, a autori libreta su Isidora Žebeljan, Milica Žebeljan i Borislav Čičovački. Dirigent je Premil Petrović, a reditelji su Dejvid Pauntai i Nikola Rab. Ova opera je nastala u koprodukciji Muzičkog bijenala iz Zagreba, Jugokonzerta iz Beograda i Genesis Foundations iz Londona. Opera *Zora D.* u okviru ovogodišnje produkcije, pored Sombora, gostuje još i u Beogradu, Zagrebu i Rijeci.

Narodno pozorište Sombor tokom maja gostuje u Novom Sadu i u Beogradu sa predstavom *Maska* Miloša Crnjanskog u režiji Gorčina Stojanovića. Novosadska publika će imati priliku da vidi ovu predstavu na sceni 'Pera Dobrinović' Srpskog narodnog pozorišta 11. maja, a beogradska premijera ovog komada biće izvedena u Ateljeu 212, 15. maja.

Predstava *Noć ludaka u Gospodskoj ulici* Miloša Krečkovića u režiji Radoslava Milenkovića će, zahvaljujući inicijativi Konzulata Republike Srbije u Vukovaru i uz podršku Opštine Sombor, dva puta gostovati u Republici Hrvatskoj. Ova predstava će 30. maja biti izvedena u Borovu Naselju, a 1. juna u Kazalištu Virovitica.

Somborsko pozorište će, 7. juna, sa predstavom *Poslednja smrt Frenkija Suzice* Slobodana Vujanovića u režiji Kokana Mladenovića učestvovati na Teatar festu u Banja Luci u Republici Srpskoj.

Sezonu 2006/07. Narodno pozorište Sombor će zaključiti sredinom juna, jubilarnim, 15. Pozorišnim maratonom.

M.J.

SVE VELIKE PREDSTAVE PAMTE SE VIZUELNO

Bule Gončić i Rade Marjanović, u predstavi *Neki to vole vruće*

Dobitnik ovogodišnje nagrade Kulturno prosvetne zajednice Beograda za scenografiju, 'Zlatni beočug' za trajni doprinos kulturi grada, akademski slikar-scenograf, Živorad Žak Kukić, inače član naše redakcije i stalni satadnik, za 'Ludus' govori:

Jedan od razloga zašto mi se ova nagrada dopada je to što su se prvi put setili da dodele nagradu za scenografiju, onda sam i ja prvi scenograf koji je dobio tu nagradu. Ne znam da li sam bio sam u konkurenciji, ali sam bio u dobrom društvu.

Od 1953. god. realizovao je scenografije u pozorištima Jugoslavije, Moskvi, Lenjingradu, Srećinu, Plocku, Poznanju i Košćalinu. Za TV Beograd je uradio oko 3000 scenografija, a za mnoge pozorišne, radio i tv emisije radio je i kostim. Udruženje primenjenih umetnika Srbije dodelilo mu je nagradu za životno delo.

Nije bilo puno nagrada, ponosim se time što je niz predstava dobilo nagrade, a ne scenografije.

Izlagao je u Beogradu, Zagrebu, Novom Sadu, Parizu (Bijenale) i Pragu (kvadrjenale).

Samo jednom sam bio na Pariskom bijenalu, a sve vreme su bili moji studenti, sadašnji poznati scenografi: Jasna Dragović, Miodrag Tabacki, Gerasav Zarić, Dragan Petrović, i mnogi drugi.

Učenici su nadmašili profesora?

Neki jesu, po međunarodnoj afirmaciji. Moji bivši studenti odoše na taj nama tako željeni zapad.

Opredeljenje ka umetnosti, pozorištu, traje od kada?

Imao sam jako dobre profesore koji su me terali da radim portrete dok su ostala deca crtala čupove i sl. Tako sam produžio da crtam kroz celu srednju školu, ali nisam mislio da ću biti slikar, ili scenograf. Ja sam u srednjoj školi glumio u amaterskom pozorištu. Ivkovića u Nušiću, Manuaća u 'Zoni Zamfirovoj', čak sam dobio i nagradu, od amaterske scene Srbije, ali ja tad nisam hteo da budem glumac, hteo sam da režiram. Završio sam tečaj dramske režije pri Pozorišnoj akademiji. (kod prof. M. Dedića i P. Dinulovića). Konkurisao sam pri Visokoj školi za režiju, ali te godine se režija nije oformila, pa sam pozvan da dođem da polazem prijemni za glumu, što nisam hteo. Pošto sam već umeo da crtam otišao sam na Primenjenu za scenografiju i mislim da uopšte nisam pogrešio, jer dok reditelj napravi jednu režiju, scenograf može pet. A da se ne maltretira svakodnevno učeći druge šta da rade.

Šta sputava rad scenografa? Sputava rad sa rediteljem koji nema dovoljno likovnog obrazovanja. On ima neku ideju koja je obično fiks ideja. Fiks ideja se leči, koliko ja znam, i onda je potrebno napraviti nešto dobro da se čak i on iznenadi. Bilo je nekoliko predstava gde se lepo dogovorim sa rediteljem, vidim probe, jednu, drugu... Onda kažem da menjam sve što smo rekli, to nije ta predstava, to je druga predstava. Reditelji su se čupali za kosu. Ono što zamislim uvek napravim. U Poljskoj sam radio dosta predstava. Ni jedan od reditelja mi nije rekao šta hoće. Tražili su samo likovno rešenje predstave. I to tako bude najbolje.

Po čemu pamтите predstave?

Pamtim poljsku predstavu 'Mrtvi razred'. Sve velike predstave pamte se vizuelno. Tvrdim da su pozorište i film likovna umetnost kojoj je dodat ton i pokret. Glumca birate, dodate kostim, masku ne bi li ga doveli do kraja u lik koji želite da napravite. Na filmu, pogotovo. Od Ejzenštajna, koji je sam sebi pravio izvanredne crteže za svaki kadar, svi veliki filmski reditelji su likovnjaci. Antonionio je slikar koji izlaze po galerijama i muzejima, Čarli Čaplin je počeo u Americi tako što je pravio vinjete za neme filmove. Naši najbolji reditelji: jedan je

završio likovnu akademiju, 'Ko to tamo peva,' Žika Pavlović je završio Primenjenu, da ne govorimo o Mići Popoviću. To su dokazi.

Koju svoju scenografiju posebno izdvajate?

Najspektakularnija je bila Bručijeva opera, 'Gilgameš' ocenjena od Slovenije do Makedonije, kao spektakl decenije. To je bio jubilej Bručijev, glomazna predstava, sa razlogom, i opera je zanimljiva, ali održala se veoma kratko. Nije mogla da izdrži finansijski. 'Ruža vetrova' Dušana Matića u starom Ateljeu 212, cela predstava je nagrađena, na Sterijinom pozorju. To je poetska scenografija.

Da li zbog ekonomskog zastoja, zastajemo i u pozorišnoj scenografiji?

Neka scenografija treba da bude jednostavna i siromašna. Neke predstave su upropašćene čak i kod nas jer imaju previše scenografije. Ako radite Ohlomova, tu treba gomila nameštaja, bukvalno da bude zatrpano. Kod Čehova ne treba, ako imate dobru podelu, i dobru misao šta će toliki nameštaj? Dovoljno je crno i svetlo. Nekad je dosta jedna stolica i sve crno. Ako sam se ja tu potpisao kao scenograf, ja tvrdim da je to najbolja varijanta scenografije za tu predstavu.

Dizajn spektakla, šta je to?

Izraz dizajn se toliko zloupotrebljava... Dizajn je skica, crtež nečega. A svi su se nakačili na taj dizajn, a nema nikakvog smisla.

Na Festivalu scenskog dizajna je to bilo u nominaciji za neke od nagrada.

Zašto da ne? Jer ako već pod dizajnom podrazumevaju sve i svašta, onda bi recimo scenski dizajn trebalo da bude i scenografija i kostim i maska i svetlo i sve zajedno. E sad, kako misle kome da daju nagradu? Scenski dizajn je to sve kompletno. Scenografski je nešto drugo, inscenacija, još bolje. Inscenacija je scenografija za određenu predstavu, određen karakter, likove. Idem toliko daleko da tvrdim da će sasvim drugačije izgledati neka soba, prostor ako glavnu ulogu ima Ljuba Tadić, a sasvim drugačije, (pominjem pokojnike za svaki slučaj), Cica Perović. Scenografi i na to treba da misle. Može se dogoditi ako je napravljen prostor za Ljubu, recimo, koji je sprečen, pa uskoči Cica Perović da igra, koji bude isto toliko dobar, kao što je inače, ali ako je predstava dobro napravljena, scenografija dobro napravljena, svi će reći za Ciciju: 'Nešto mi nije dobar kao inače, nešto mu fali, ne znam šta mu fali?' A fali mu to što ambijent nije njegov!

Morate li da branite svoja rešenja?

Imao sam dva, tri puta slučaj da neki uporno traže nešto što stvarno ne valja. Njima predložim da nađu drugog scenografa.

Koliko trenutno ima predstava sa Vašom scenografijom?

Ni jedna. Poslednje je bilo 'Mali princ' u Bitef teatru. Ja sam predavao scenografiju poznatim rediteljima i normalno je da oni rade sa svojom generacijom, sa Gerom, sa Jasnom, Mićom. Nađite mi sada reditelja od 75 god.

Teško. Ali kad rekoste 75 god kako gledate na penzije za zaslužne umetnike?

Ako je to 100.000 mesečno, bilo bi dobro, ali kome? Treba li članovi tog 'žirija' da odlučuju sami ili da dobijaju predloge od raznih udruženja? Ko da bude član tog žirija? Da li iskusni matorci ili mladi klinici kojima treba još 20, 30 god do penzije? E sad, da li ti klinici uopšte znaju da neki koji treba da dobiju tu penziju još uopšte postoje? Odmah bih dao Branki Veselinović, Mariji Crnobori, sebi. Uostalom, više im se isplati da daju nama starijima, kraće će plaćati.

Surovo, ali istinito. Crtate portrete glumaca i reditelja koji se objavljuju u Ludusu. Koliko ih ima do sada?

Mnogo, ne znam, nisam brojao, oko 1000 sigurno. Ostaće Pozorišnom muzeju, tamo ih sada ima oko 150. Originali su kod mene. Radim olovkom, tušem.

Trebalo bi da bude izložba tih crteža na ovogodišnjem Festivalu monodrame i pantomime.

Rekoše da bi bilo zgodno.

Kako gledate na ove ultramoderne umetničke izraze sa cevima, svetlima...?

Na tzv. instalacije? Otvratno. Instalacije se prave odavno već u amaterskim pozorištima koja nemaju para za dekor. To tamo ima nekog smisla jer je u funkciji i onog što se događa. U likovnom smislu, ne shvatam! Ako čovek zna da crta, zašto se time bavi, zaboga? To mogu da shvatim samo kao stvaralačku nemoć.

Da li je licemerje kad se kritičari ome dive, vide u tome neku 'temu i deju'?

Pazite, likovni kritičari koji su završili Istoriju umetnosti na Filozofskom td. uopšte ne znači da oni razumeju slikarstvo. Oni znaju na kojoj slici, u kom ćošku se nalazi švapskog andela dupe, na primer. To znaju. A dok neko negde nešto prokljuvi i ne postane slavan, dotle ni jedan kritičar ga ne poštuje i ne priznaje, samo vuku repove od nečeg što su već čuli i videli. Umesto da se pobune, da kritičar kritičaru kaže 'ej bre, šta ti pada na pamet da to radiš'?

Da li Vam se nekad zamerila neka kritika?

Ovo sad zvuči kao hvaljenje, ali nemam ni jednu lošu kritiku, ni za predstave, ni za izlaganje.

Kako izgleda biti u žiriju? Ima li pritisaka?

Veći su pritisci od članova žirija, nego spolja. Jednom smo Mira Stupica i ja bili u žiriju sa još tri člana koji se više bave opštinom, politikom. Mira i ja smo na jedvite jade uspeli da ta predstava dobije nagradu i za režiju i za scenografiju. Ako se deli po nekom ključu, zašto bi se neko uopšte trudio? Zašto ono što je dobro ne bi bilo nagrađeno i ove godine?

Onaj iz Prištine je dobio nagradu za scenografiju, zašto, zato što je cela pozornica bila okićena ovčijim kožama. Čak se i osećalo.

Ima kritika zbog kojih sam se zamerio rediteljima jer kritičar napiše 'jedino što nas je uvelo u atmosferu je scena', posle čega reditelj ne može da me vidi očima. Jednom je Eli Finci napisao: 'Jedino je manijačka mašta Žaka Kukića mogla da sprovede to u delo...'

Žak, kao pisac satirično humorističkih tekstova?

Ponudeno mi je da za 'Trn' pišem o izložbama. Tamo su već pisale 3 dame o pozorištu, književnosti i modi. Sve su se zvale Mirjane, onda sam se i ja potpisivao kao Mirjana, a prezime Kičić.

Kičić od kića ili kičice?

Ki. Nisam pisao o lošim izložbama, dama koja piše o predstavama mogla je svaki dan da piše o lošim predstavama. Ali izložbe prođu kroz selekciju, tako da sam ja pisao pozitivno, ali na šaljiv način.

Razgovor je potrajao. Nažalost, urednica je tražila da se ograničimo na 10.000 'karaktera'. Žak je na to rekao: 'Ali ja nemam toliko karaktera...'

Važno je reći još ovo, a staeće u '10000 ch': objavio u nedeljnim Novostima niz političkih karikatura pod nazivom 'Stare grafike u novom pakovanju', diplomirao i magistrirao na odseku scenografije na Akademiji za primenjenu umetnost kod prof. Milenka Serbana. Prešao put od redovnog profesora do šefa katedre za scenografiju. Još uvek radi, na Megatrend fakultetu za umetnost i dizajn.

Potroših svih 10000 ch., a o slikaru i scenografu Žaku ne rekoh ni pola. Mirjana Jurčić

Deo redakcije Ludusa u Žakovom viđenju

GLUMAC BEZ ZAŠTITE

Goran Pleša je posedovao sve ono što jedan savremeni, moderni glumac treba da poseduje. Uz svoj urođeni dar, muzikalnost, ležernost, svirao je gitaru, igrao, pevao i komponovao muziku za predstave. Objavio je i zbirku pesama. Energija i talenat su mu hrlili u više pravaca.

Pamtimo Goranovog Frederika iz Rusenovog vodvilja "Šamar", kako svedenim glumačkim sredstvima, uz pesmu i igru, osvaja na prečac gledalište. Sa tom predstavom je na gostovanju u Drezdenu i Brandenburg, doživio prave ovacije. Sećamo se njegovog tragično izmanipulisanog Kasija u "Otelu", grotesknog i umišljenog doktora Kajusa u Šekspirovim "Veselim ženama vindzorskim". Dovodio nas je do urnebesnog smeha sa svojom unjkavom Laurom iz Držičevog "Dunda Maroja" sa kompletnom muškom podelom. Bila je to Laura sa bogatom skalom preliva, prenemaganja i podsmeha ženskoj pritvornosti. Sećamo se brzorekog poštara, u Radičkovom "Nekrštenom danu", kako ponesen i zaigran, uz salve smeha, meša do apsurdna realno sa irealnim. Pa njegovog romantičnog i pobunjenog Lorenca, Hoper-Hopera, Popugajčkova, Krafca, Frenkija Gardnera, Rilkea, Majkla Hemanda, Vili

Kartera, Dragana i na desetine šarmantnih, nepretencioznih glumačkih medaljona. Kroz svu tu karakternu šarolikost i izukrštanost, prosijavala je uvek i Goranova izvorna blagorodnost.

Bio je izuzetno obrazovan i načitan glumac. Posle svake od predstava vodio je u pozorišnom klubu duge i analitične razgovore o tek završenoj predstavi. Takvi razgovori su pripadali tradiciji Jugoslovenskog dramskog pozorišta. Kroz njih se izostravala kritičnost i visok umetnički zahtev pred samim sobom. To su bile večeri kada je bio okružen prijateljima i kolegama koji su ga voleli i poštovali.

Ali, bilo je i onih drugih. Goran Pleša je sin velikog glumca Branka Pleše. To bi mu svuda u svetu olakšalo karijeru. U Jugoslovenskom dramskom pozorištu to mu je, naprotiv, zagorčalo i život i karijeru. Patio je zbog toga. Bolno je podnosio orkestriranu i neskrivenu osionost i zloradost. Povlačio se pred tom agresivom, ranjen i nezaštićen. Do potpune skrajnosti. Ta hajka je među najružnijim događajima kojih se sećam u pozorištu. Bilo je to vreme kada je pozorište crvenelo od stida.

Gojko Šantić

Goran Pleša i Miloš Žutić u predstavi *Bela kafa*

ŠKOLARCI, MARGINALCI, UPRAVNICI

Pozorište na radiju i radio kao pozorište

Ponekad nam se može učiniti sasvim uzaludno i sizifovsko nastojanje Radio Beograda da instinskim vrednostima prilagodi mlade, i obrnuto, da najmlađe slušaocce pridobije za nešto neobično i lepo što ostaje u senci sve razvijenijih i agresivnijih oblika videokomunikacije. Hoće li savremeni i budući umetnici, kao neki njihovi prethodnici, kad pod stare dane budu pisali memoare ili odgovarali na pitanja novinara, među ostalim na njih izvršenim uticajima, istaći i čudnovate i tajanstvene zvuke iz čarobne kutije radio-prijemnika? Odgovor ne znamo, ali u našoj matičnoj i nacionalnoj radio-stanici nekolebljivo veruju da će on biti potvrđan. Sadržaji za mlade naročito Prvog programa inovirani su, dinamični i zanimljivi. Tako su nedeljom skoro čitava dva prva poslepodnevna sata posvećena deci. Posle podnevnih vesti i starog dobrog izveštaja o vodostaju na rekama (emisija koju uglavnom prate odrasli), emituje se radio-drama za decu, pa muzika za decu, a u drugom satu preporučujemo emisiju "Poštovana decu". Iстина, ova emisija nije neposredno vezana za pozorišnu problematiku, ali iznenađenja su moguća i dešavaju se. Emisija, inače, može zainteresovati i decu i roditelje.

Deci se s poštovanjem 4. marta 2006., obratila i kroz emisiju ih vodila Marija Mišić, vedra, susretljiva i strpljiva voditeljka i urednica prijatnog, nežnog glasa nalik dečjem. Kako to obično čini, i te nedelje ugostila je i decu i odrasle. U studio su joj došli četvrtaci iz beogradske osnovne škole "Skadarlija", i glumci-amateri da govore o predstavi "Ivica i Marica" koju su pripremali i čiju su premijeru očekivali s nestrpljenjem. U ovoj predstavi - u kojoj su, osim glavne, naslovne, uklopiljeni elementi više drugih bajki - nalazimo Mačka u čizmama, ali i hor šumskih životinja koji, mnogo atraktivniji no u klasičnim grčkim tragedijama koje su i za ovu bile uzor, upo-

zorava Ivicu i Maricu na opasnost. Dok slušamo pomalo stidljive, ali jasne i iskričljive oduševljenjem ispunjene odgovore učenika, kao da smo preneti u one divne dane kad smo, na školskim pozornicama ili u dečjoj igri, i sami pokušavali da glumimo sa puno zanosu. Jedan od tri odrasla, ali mlada gosta u emisiji bio je autor teksta ove predstave, student književnosti, Miloš Ostojić, nadahnut nepresahom lepotom i vrednošću antičkog, a pre svega helenskog pesništva, a posebno prevodima Miloša N. Đurića. On je napisao deci možda neobičan, svečan, dostojanstven tekst koji se mora i može razumeti i govoriti usredsređeno, ali koji će (tekst) te i druge mališane, nadamo se, privoleti da sa žarom pristupe - za početak - Homerovim grandioznim spegovima kad na njih dođe red. Valja dodati da se ovde radi o lutkarskoj predstavi, pa je bilo lepo slušati mlade rediteljke, scenografkinje i kostimografkinje Bramli Popov i Milicu Martić, takođe studentkinje. Emitovana je i sadržajna izjava Živomira Jokovića, doajena našeg lutkarstva, pa se čitava emisija mogla shvatiti i primiti kao svojevrsan, zanimljiv i potreban čas lutkarstva. U jutarnjem programu i u večernjoj emisiji iz kulture "Deset i po", najviše, ali i na nekim drugim mestima, u par navrata govorilo se o projektu "Pozorište je solidarnost" sprovedenom 20-27. marta u Malom pozorištu "Duško Radović", a emitovane su (kao u jutarnjim emisijama II programa) i izjave predstavnika tog pozorišta. Projekat su pomogli Skupština grada Beograda i srbijansko Ministarstvo kulture, a solidarnost se ogledala u - može se reći dosta uspešnom - nastojanju da se pozorište učini bliskim marginalnim ili marginalizovanim grupama, posebno tzv. osobama sa invaliditetom. Od organizacija slepih, gluvih i drugih invalidskih grupa zatraženo je da animiraju izvestan broj dece koja bi, sasvim

besplatno, mogla bar u tom periodu da prate predstave i prateće radionice.

Izabrane su predstave koje bolje (mislimo se lakše) komuniciraju s tom decom, a u poduhvat su se uključili Dah teatar i Dom omladine.

Imponuje prihvatanje i sprovođenje ovog projekta, baš kao i želja Malog pozorišta "Duško Radović" da ova i ovakva delatnost ne bude jednokratna i brzo zaboravljena, nego ustaljena u pozorišnoj praksi.

Ovo pozorište nije samo ovim činom postalo veliko. Podsetićemo da je u jesen 2005. godine upravo u tom pozorištu premijerno izvedena predstava novosadskog pisca i reditelja Ārpada Nemeta "Ko je u pravu", u izvođenju Āmaterskog po-

zorišta slepih intelektualaca Srbije (APSIS).

Trudbenici pozorišta ozbiljno su pristupili poslu i učinili sve, pa i uspeli zajedno sa slepim umetnicima, da premijera uspe, a to je omogućilo reprizu u novosadskom "Ujvideku szinhaz" decembra iste godine.

Ima pozorišta (Atelje 212 i njegovo rukovodstvo jedan je od svetlih primera), ali i dramskih umetnika (imena im ovom zgodom nećemo navoditi) koji invalidima i njihovim organizacijama širom otvaraju vrata i srca i pomažu njihovoj kulturnoj integraciji, odbravajujući i prihvatajujući, ali čak i ne čekajući ovakve projekte. Ima, međutim, mnogo više onih koji invalide ili sasvim ćutljivo preziru,

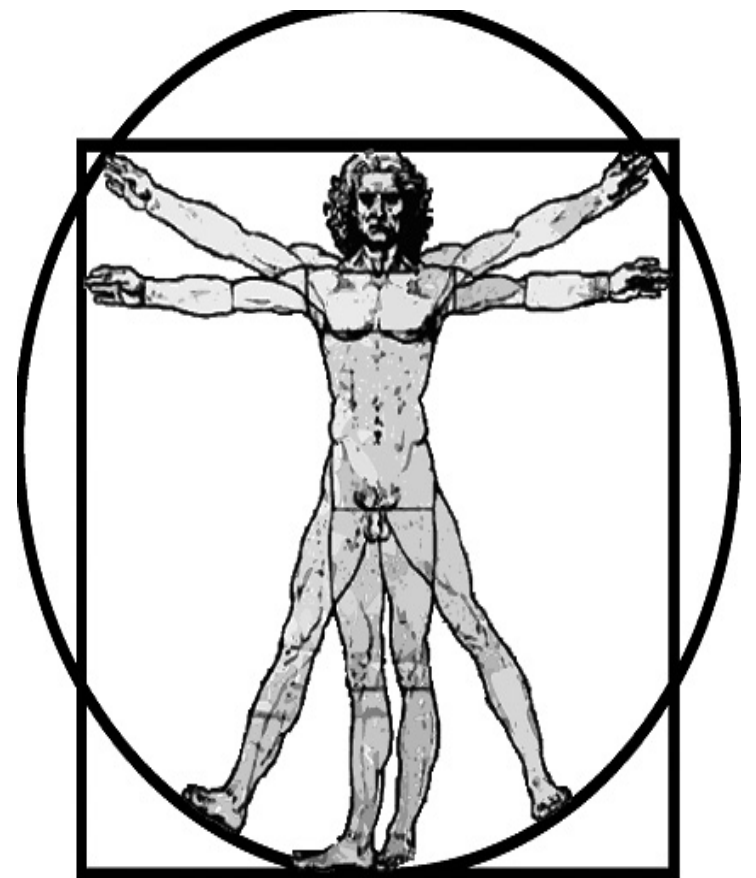
ili o njima udaraju na sva zvona ako im ne prođe projekat, ili samo ako im prođe pa dok ga ne sprovedu, a onda ih zabavljaju prepuštajući se nepodnošljivoj lakoći bivstvovanja. Šta, pak, reći o modernom teatru koji je spremio nekakvu predstavu u kojoj su likovi znameniti slepi ljudi, a onda gradskoj organizaciji slepih Beograda ponudio da za svoje članove ona kupi nekoliko karata? Da su se u tom teatru bar setili da na pozornicu izvedu jednog autentičnog slepog čoveka kao glumca, pa da onda i od slepih zatraže pare. Čast humanistima, a licemeri i lažni dušebrižnici neka prepoznaju svoje ružno lice i neka ne krive ogledalo što im je lice ružno. Na programima Naksi radija i Radio Beograda gostovali su upravnici niškog i šabačkog teatra, Slavija teatra i Zvezdara teatra.

Mr Ranko Burić

POZORIŠNA ŽURKA

Nova pozorišna scena otvorena je 1. maja na Ušću, na splavu - restoranu 'Leonardo'. Uz kreativnu podršku Ekološkog centra, pod motom 'vratimo lepotu rekama' izvedena je na ovoj sceni prva pozorišna predstava. Trupa 'Ariadna' predstavila se mnogobrojnoj publici predstavom 'Ručni rad', Žan Klod Danaoa, u režiji Milice Gutović koja uz Jasnu Dimitrijević, glumicu kragujevačkog pozorišta, tumači jednu od uloga. 'Ručni rad' je crna komedija koja se bavi problemima muško-ženskih odnosa. Komad je prožet finim humorom sa igračko-muzičkim numerama. Prema mišljenju publike, na festivalu Gardoš prošle godine, 'Ručni rad' je proglašen za najbolju predstavu. Na odličan prijem je naišla i ovaj put, pozdravljena aplauzima publike. Ova trupa će se predstaviti publici i sledećeg ponedeljka sa scenskim prikazom 'Crvenokosa sa greškom' po tekstu Maje Stojanović i režiji Milice Gutović. Glumačku ekipu čine: Milica Gutović, Tijana Kesić, Ivana Đokić, Ivan Ivanov, a za muziku je zadužen Milan Ignjatović Rari, gitarista.

M.J.

NOVE SCENE

KNJIGE

PROMOCIJA KNJIGA POZORIŠNOG MUZEJA VOJVODINE I MATICE SRPSKE

U Matici srpskoj predstavljene su tri knjige posvećene Sterijinom stvaralaštvu: knjiga "O 'Rodoljupcima" Jovana Sterije Popovića" Milorada Rikala, u izdanju Pozorišnog muzeja Vojvodine; "Sterija u ogledalu 20. veka" Miroslava Mikija Radonjića, i "Sterijino oblikovanje arhetipskog lika tvrđice" Živka Popovića.

Objavljena u povodu Sterijinih jubileja, knjiga "O 'Rodoljupcima" Jovana Sterije Popovića" Milorada Rikala, po rečima Petra Marjanovića, predstavlja dosad najpotpuniju analizu i danas aktuelnog Sterijinog dela.

U knjizi Miroslava Mikija Radonjića, "Sterija u ogledalu 20. veka", povlače se paralele između pojedinih Sterijinih komedija i dela Aleksandra Popovića, Dušana Kovačevića, Slobodana Selenića i Vide Ognjenović. Dr Ljiljanu Pešikan - Ljuštanović za ove analize kaže da postižu visoku meru zaokruženosti i da su vrlo celovite.

Posebna vrednost knjige Živka Popovića je, po rečima dr Vesne Krčmar, izuzetno izoštrana i koncentrisana vizura kroz koju sagledava postavljeni problem, s namerom da sudbinu Sterijinog junaka tvrđice pravolinijski provede kroz našu i svet-sku literaturu. Tako se Sterijin lik sagledava, između ostalog, i u odnosu na Molijerovog, Plautovog i Držićevog, uz podsećanje da se ovaj arhetipski lik u literaturi pojavljuje još od antičkih vremena.

M.J.

IZ STARIH ALBUMA

Nastup Sokolca 13.08.1922. godine u Ljubljani. Vaša Baka je možda dvadeset osma s leva, u četrnaestom redu, odmah do moje bake...

FESTIVALI

24. NUŠIĆEVI DANI ODRŽANI U SMEDEREVU

Pozorišni festival "Nušićevi dani" 24. po redu održan je u Smederevu od 23. do 29. aprila. Festival je pokrenut s ciljem popularizacije velikog komediografskog dela Branislava Nušića, koji je detinjstvo i mladost proveo u Smederevu. Festival je 2000. prvi put imao takmičarski karakter, a od 2004. kontinuirano. Od ove godine ustanovljena je i Nušićeva nagrada za najbolju predstavu na osnovu glasova publike.

Festival je otvoren snimljenom porukom Jelisavete Seke Sablić, koja je prošle godine dobila Nušićevu nagradu za životno delo kao glumica-komičarka.

"Nušićevi dani" zvanično su počeli 5. aprila polaganjem venaca na spomenik Branislavu Nušiću i otvaranjem izložbe "Portreti glumaca Srpskog narodnog pozorišta (1918-1941)" autora Milene Leskovic. U predfestivalnom programu izvedene su predstave "Kući!", amaterskog pozorišta Centar za kulturu Mladenovac, "Sluga dvaju gospodara" pozorišne radionice Kulturnog centra Indija, i "Jubilee i liti Kovinske pozorištarije oveseljene Ožalošćenom porodicom Branislava Nušića" pozorišta Centra za kulturu Kovin.

Gordana Đurđević - Dimić, dobitnica "Nušićeve nagrade za životno delo glumcu komičaru"

Prvo festivalsko veče počelo je sa predstavom "Dobrodošli u Srbiju", autora i reditelja Dragana Jovanovića i "Zvezdara teatra". Do 29. aprila kada se festival završio, po izboru selektora Dragane Čolić-Biljanovske, profesora FDU u Beogradu, izvedeno je još šest takmičarskih predstava: "Vitorio jes bio mali, ali je bio dobar čovek" Željka Mijanovića, u režiji Slavenka Saletovića iz pozorišta Slavija, "Ratko i Julijana" Željka Hubača, u režiji Juga Radivojevića iz NP Leskovic, "Dobra, stara vremena" iz Pozorišta na Terazijama, "Narodni poslanik" Branislava Nušića, u režiji Miloša Jagodića iz pirotskog Narodnog pozorišta, "Predstava Hamlet u selu Mrduša Donja" Ive Brešana, u režiji Želimira Oreškovića iz Narodnog pozorišta u Beogradu, i "Ujkin san" F. M. Dostojevskog, u režiji Egona Savina iz novosadskog SNP-a.

Žiri, koga čine teatrolog Zoran T. Jovanović, pozorišni istoričar Tatjana Lazarević-Milošević i pozorišni kritičar Milosav Buca Mirković, odlučio je da se ove godine "Nušićeva nagrada za životno delo glumcu-komičaru", dodeli Gordani Đurđević-Dimić, prvakini Srpskog narodnog pozorišta iz Novog Sada. Nagrada se sastoji od Statuete "Branislav Nušić" i novčanog iznosa.

Nagrada za glumačko ostvarenje večeri pripala je Đorđu Tomiću, glumcu leskovačkog Narodnog pozorišta za ulogu Avrama.

Manifestacija "Nušićevi dani" održava se pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Srbije i opštine Smederevo, organizator je smederevski Centar za kulturu, a generalni sponzor kompanija "Ju-Es Stil Srbija".

M.J.

MONOGRAFIJE

MARIJA CRNOBORI
Priredio Aleksandar Milosavljević
cena: 500 dinara

MATA MILOŠEVIĆ
Priredile:
mr Ksenija Šukuljević - Marković i Olga Savić
cena: 500 dinara

LJILJANA KRSTIĆ
Priredila Ognjenka Milićević
cena: 500 dinara

RAĐE MARKOVIĆ
Priredio Zoran T. Jovanović
cena: 500 dinara

OLIVERA MARKOVIĆ
Priredio Feliks Pašić
cena: 500 dinara

MIRA BANJAC
Priredio Zoran Maksimović
cena: 500 dinara

STEVAN ŠALAJIĆ
Priredio Petar Marjanović
cena: 500 dinara

STEVO ŽIGON
Priredio Zoran T. Jovanović
cena: 500 dinara

VLASTIMIR ĐUZA STOJILJKOVIĆ
Priredio Zoran T. Jovanović
cena: 500 dinara

PETAR BANIĆEVIĆ
Priredio Raško V. Jovanović
cena: 500 dinara

MIHAILO JANKETIĆ
Priredio Veljko Radović
cena: 500 dinara

BRANKA VESELINOVIĆ
Priredio Zoran T. Jovanović
cena: 500 dinara

IVAN BEKJAREV
Priredio Zoran T. Jovanović
cena: 500 dinara

Sve informacije možete dobiti i porudžbinu izvršiti telefonskim putem.

Savez dramskih umetnika Srbije, Beograd, Studentski trg 13/VI, 2631 464, 2631 522, 2631 592;

OBAVEŠTENJE ČLANOVIMA SAVEZA

SAVEZ DRAMSKIH UMETNIKA SRBIJE

ima novu e-mail adresu:

sdus@sdus.org.yu

Takođe, molimo kolege da nam dostave svoje adrese radi efikasnije komunikacije.

Savez dramskih umetnika Srbije

ŠTURO I UPROŠĆENO

Nil Grant: Istorija pozorišta u prevodu Đorđa Krivokapića.

Izdavač: Zavod za udžbenike, Beograd, 2006.

Nil Grant napisao je dajdžestiranu istoriju svetskog pozorišta u devet poglavlja.

Ovaj neveliki pregled svetske teatarske povesti smišljen je i realizovan kao neka vrsta enciklopedijskog, svedenog informativnog pregleda najznačajnijih pozorišnih epoha, pojava i autora od daleke prošlosti do današnjih dana. Reč je, dakle, o priručniku koji je smišljen za uvođenje američkih i engleskih srednjoškolaca u pozorišnu umetnost.

Osnovna ideja Nila Granta jeste da na minimalnom prostoru ponudi svedene informacije o svim važnim konstitutivnim elementima pozorišne umetnosti i pozorišne delatnosti. Otuda Grant nudi istorijske ili geografske preglede najznačajnijih pozorišnih pojava i oblika, od dalekog istoka do američkog mjuzikla, obraćajući pažnju i na one tekovine ili elemente pozorišnog života koji su u do sada nam znanim pregledima istorije svetskog teatra bile zapostavljene, kao što su, na primer, pitanje autorskih prava, pregled razvoja operete ili pak pogled na stalne i putujuće trupe, razume se, u Engleskoj i Americi. Ovakav pristup pruža šture podatke, ali kako je reč o manje važnim pitanjima sa stanovišta istorije pozorišta, čak i tako servirane preliminarne informacije mogu da ispune zadatak. Daleko je, međutim, teže prihvatiti Grantove analize koje pretenduju da budu u isti mah i sinteze, kada je reč o dramskim piscima.

Autor na nevelikom prostoru, često ne većem od jedne kucane stranice, nudi zbir najvažnijih podataka o pojedinim pozorišnim autorima, zadovoljavajući se taksativnim navođenjem najbitnijih činjenica, bez namere da ih estetski objašnjava ili tumači. Tako, na primer, o Eshilovom dramskom delu Grant veli: "Opisujući dinastičke konflikte i konflikte vladajućih porodica, Eshil je stvorio snažnu epsku dramu ljudske civilizacije", što je u velikoj meri proizvoljno i neprecizno tumačenje Eshilovih drama, ali kao "značajan" podatak za razumevanje Eshilove dramaturgije Grant navodi da je Eshil ubijen tako što je "jedan orao ispustio kornjaču na njegovu čelavu glavu, tvrdu kao kamen", pri čemu - čak i ako prihvatimo ovu budalaštinu kao značajan podatak o prvom dramskom pesniku - ostaje nejasno ko je bio tvrd kao kamen, kornjača ili Eshilova čelava glava. Sofokle je već nešto bolje prošao kod strogoga Granta, koji priznaje da "njegova (Sofoklova, prim. R.P.) dominantna tema jeste zaludnost borbe pojedinca protiv sudbine", dok je za Euripida naš istoričar napisao: "Realista, imao je malo vremena za moćne bogove koji dominiraju tragedijama kao kod Eshila, kao i za moralnost i veru uopšte". Ne spočitavajući autoru omašku što poništava prethodno izrečenu ocenu o Eshilu (stvorio snažnu epsku dramu ljudske civilizacije) i što je sada menja (moćni bogovi dominiraju tragedijama kao kod Eshila), moramo se zapitati kakvo značenje ima Grantova konstatacija da je Euripid imao "malo vremena za moćne bogove", ako se prisetimo da je Euripid napisao 92 drame u kojima,

dakako, značajno mesto imaju i "moćni bogovi".

Kako se vidi na primeru trojice najznačajnijih dramskih pesnika antičkog doba, Nil Grant više nego što je dopušteno, uprošćuje značaj ovog istorijskog razdoblja u kome se i rodila tragedija. Ako se tako odnosio prema najvećim piscima, šta možemo očekivati od Granta kada piše o drugim stvaraocima? Nekoliko iznenađenja, negativna, razume se. Za Čehova kaže: "U njegovim komadima osnovni su raspoloženje i atmosfera, i have se unutrašnjim osećanjima, a ne spoljašnjim delovanjem. Kao da se malo šta tu dešava, pa publika pati nad sudbinom stabla višnje". Maksim Gorki je pohvaljen što je "koristio svoj uticaj kako bi zaštitio ugrožene pisce" ali je prekršten u Peškovskog, dok se Gogolj spominje uglavnom kao žrtva cenzure. Ako već odgovarajući prostor nije dodeljen Gogolju, onda je dat nekome drugome, na primer, Ričardu Brinsliju Šeridanu, ili Dejvidu Belasku, pozorišnim stvaraocima drugog reda.

Nepouzdana s gledišta istorije drame, Grantova "Istorija pozorišta" ipak

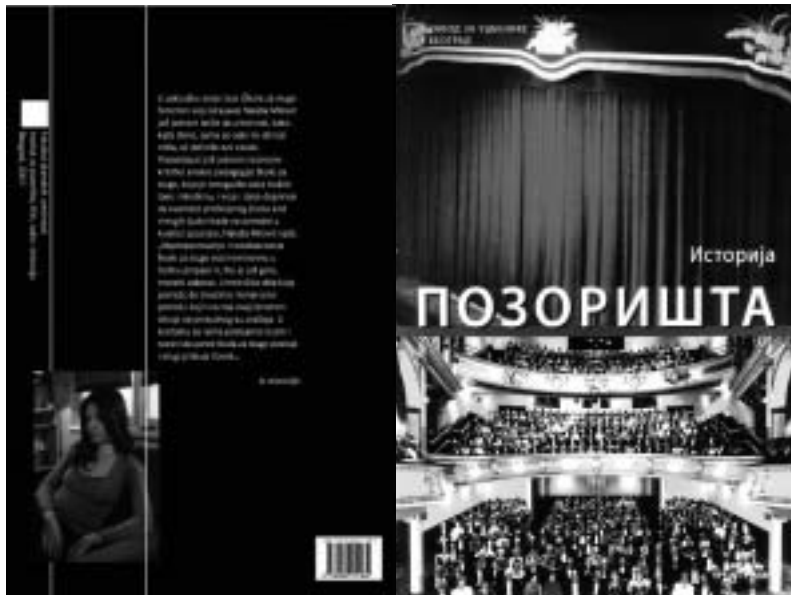
ima i jednu vrlinu - izvanredne fotografije, među kojima ima i mnoštvo onih koje nam do sada nisu bile poznate. Ova vrlina, međutim, ne može da izmeni osnovni utisak da je reč o knjizi koja pretenciozno favorizuje anglo-američko pozorište, a zapostavlja sva druga.

Pre tridesetak godina kod nas je prevedena knjiga Čezara Molinarija "Istorija pozorišta"; tada smo prigovarali profesoru Molinariju što je pregled periodizacije istorije pozorišta dao u kratkim crtama, ali smo bili saglasni u stavu da su Molinarijeve estetske analize pouzdane iako lapidarne. Ako uporedimo Grantovu i Molinarijevu knjigu, onda će se kao apsolutni pobednik nametnuti knjiga ovoga drugog autora. Drugačije rečeno, Grantov pregled istorije svetskog pozorišta - s izuzetkom fotografija - ni po čemu ne zaslužuje pažnju čitalaca, čak ni kao fakultativni priručnik. Otuda se pojava ove knjige mora označiti kao izdavački promašaj.

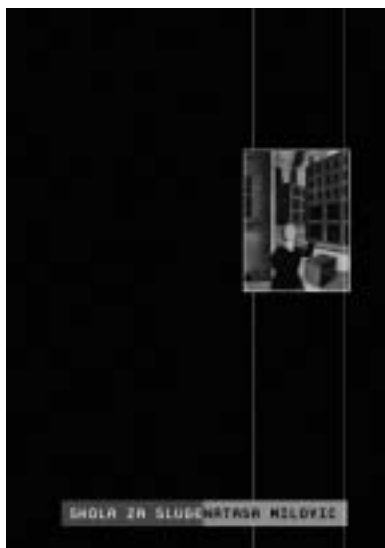
Knjigu je preveo

Đorđe Krivokapić.

Radimir Putnik

ŠKOLA ZA SLUGE

Pregled knjige "Škola za sluge" Nataše Milović,

Izdavač - Fakultet dramskih umetnosti - Institut za pozorište, film, radio i televiziju, Beograd, 2007.

Knjiga "Škola za sluge" Nataše Milović je prvo izdanje u ediciji "Teze", Instituta za pozorište, film, radio i televiziju, u kojoj će biti objavljivane magistarske teze odbranjene na Fakultetu dramskih umetnosti, iz oblasti teatrologije, filmologije, produkcije dramskih umetnosti i medija (urednik dr Miroslav Savković).

Nataša Milović u ovom radu komparativno i interdisciplinarno analizira fenomen škole za sluge, u dramskim tekstovima "Kralj Lir" Viljema Šekspira i

"Lir" Edvarda Bonda, kao i filmu "Institut Bendžamenta" braće Kvej. Autorka primećuje da ova, kao i brojna druga dela (Šekspirovi tekstovi "Tit Andronik", "Nenagrađeni ljubavni trud", "Antonije i Kleopatra", Bondovi komadi "Leto", "Rano jutro", "11 majica", kao i filmovi "Dogvil" Larsa fon Trira ili "Pesme sa drugog sprata" Roja Andersona, itd.), na vrlo specifičan način predstavljaju društva izgrađena na postojanju sluga, ističući pri tome da Šekspir, Bond i Kvejovi u svojim delima prave bitnu razliku između kreativne službe i slepe pokornosti, što je, između ostalog, predmet njene analize. Baveći se ovim fenomenom, u jednom širem, kulturološkom kontekstu, Milovićeva dosledno pokazuje uzročno-posledičnu vezu koja postoji između fenomena škole za sluge i istorijskih događaja, koji se ciklično ponavljaju.

Dela Šekspira, Bonda i braće Kvej, autorka analizira na bazi teorijskih istraživanja Simone Vej, Bele Hamvaša, Hauarda Zina, Pjera Klastra, Mišela Fuoka, Zigmunda Baumana, Bruna Betelhajma, Nortropa Fraja, Eriha Froma, i drugih, koji svi, na različite načine, kritikuju premise na kojima su izgrađena savremena Zapadna društva. Pri tome, ovi humanistički orijentisani autori ukazuju na to da su alternativna rešenja društvene organizacije moguća, izvan globalističke paradigme. Milovićeva u knjizi istražuje i razloge koji navode umetnike da se neprestano vraćaju istim

temama, konkretno, problemu izopćavanja prirodne ljudske potrebe za osmišljenim životom i pozitivnim životnim ciljevima, koje društvo, prema njenom mišljenju, ne podstiče.

Autorka dalje istražuje i problem sudbine žene i ženskog principa, pod pritiskom patrijarhalne ideologije. U kontekstu analize dela pomenutih autora, Milovićeva se bavi problemom mehanizama pomoću kojih se žene podređuju patrijarhalnoj ideologiji i primoravaju da joj služe. Takođe, ona primećuje da se u pogledu forme, u svim ovim delima odstupa od realizma, sa ciljem da se predstave dublje, skrivenije strukture stvarnosti, što je takođe predmet komparativnog istraživanja.

U radu je, između ostalog, vrlo zanimljivo sprovedena analiza odnosa između Lira Edvarda Bonda i Šekspirovog Kralja Lira. Milovićeva se fokusira na analizu Bondove ideje totalnog ukidanja Kordelijine dobrote, zatim funkcije grobarevog sina u drami, motiva Lirovog odraza u ogledalu, uvođenja duhova u Lirovo okruženje, itd, ističući da Bond uspešno sažima Šekspirove sižejne tokove i izvlači ono što je, na idejnom planu, bitno za vreme u kojem je napisao ovu apdejtovanu verziju Šekspirove tragedije. Zaključujući analizu drame Lir Edvarda Bonda, autorka piše da, za razliku od Šekspira, koji u Kralju Liru postavlja pitanja i samo implicitno nagoveštava odgovore, Bond nudi konkretne odgovore i zauzima veoma jasan stav prema društvenom i političkom uređenju.

Studija "Škola za sluge" Nataše Milović je vredna zato što dosledno, jasno

i metodološki vrlo precizno, i sa vrlo jasnim stavom analizira važne društvene fenomene, na koje umetnička dela ukazuju. Ovaj pristup je veoma zanimljiv i poseban, naročito zbog toga što recentnu teorijsku praksu u oblasti interpretacije umetničkih dela dominantno definišu formalne i estetičke analize, čiji autori dela ređe posmatraju u njihovoj društvenoj i intertekstualnoj celovitosti, kao što je to ovde slučaj.

Ana Tasić

LUDUS

Pozorišne novine

YU ISSN 0354-3137
COBISS.SR-ID 54398983

Izlazi jednom mesečno (osim u julu i avgustu)
Tiraž: 1500 primeraka
Prvi broj objavljen 5. XI 1992.

Izdaje

Savez dramskih umetnika Srbije
Beograd, Studentski trg 13/VI
Telefoni: 011/2631-522,
2631-592 i 2631-464; fax: 2629-873
http://www.sdus.org.yu
e-mail: sdus@sdus.org.yu
sdus@net.yu

PIB 100040788
Tekući račun: 255-00126401000-92
(Privredna banka a.d.)
Devizni račun: 5401-VA-1111502
(Privredna banka a.d.)

Predsednik

Milan Gutović

Glavna i odgovorna urednica
Mirjana Ojdanić

Redakcija

Stevan Koprivica, Ivan Bekjarev,
Dragana Bošković, Vladimir Arsić,
Mr Milovan Zdravković,
Isidora Masniković, Dragan Vujić,
Sloboda Mićalović, Žak Kukić

Lektura i korektura

Mirjana Jurčić

Sekretarica redakcije

Aleksandra Jakšić

Tekstove i informacije slati na:

ludus_mir@yahoo.com

Fotografije, sa potpisom, slati na:

sdus@sdus.org.yu

Grafički dizajn i priprema za štampu

AXIS studio, Beograd
e-mail: office@axis.co.yu

Dizajn logotipa „LUDUS“

Đorđe Ristić

Redizajn logotipa „LUDUS“

AXIS studio

Štampa

Preduzeće za grafičko izdavačku
delatnost i usluge d.o.o. BRANMIL,
Beograd, Borisa Kidriča 24

Rešenjem Ministarstva za informacije
Republike Srbije Ludus je upisan u
Registar sredstava javnog
informisanja pod brojem 1459

KNJIGE

BRAVO MAJSTORE

Muharem Pervić obeležio je pedeset godina književnog i pozorišnog rada, i to promocijom svog novog izdanja, četvrte knjige o pozorištu, "Bravo majstore!". Reč je o izboru pozorišnih kritika koje je gospodin Pervić objavljivao poslednjih godina u dnevnim novinama "Politika". U prostorijama ove novinske kuće, o knjizi i Pervićevom stvaralaštvu, govorili su Radimir Putnik, Boro Drašković, Milosav Buca Mirković i Zorica Zec u ime izdavačke kuće "Armon" koja je knjigu objavila. Odlomak iz zbirke pročitala je Ružica Sokić.

